

УДК 378.147.31

Ждан Вячеслав, Дворник Валентин, Аветіков Давид, Бєляєва Олена

Полтавський державний медичний університет,

Полтава, Україна

ЛЕКЦІЯ: «АКАДЕМІЧНИЙ ДИНОЗАВР» ЧИ «ПТАХ ФЕНІКС»?

Розглянуто низку питань, пов'язаних із сучасною академічною лекцією. Уточнено термінологічні розбіжності щодо терміна «лекція» в українськомовному, англomовному та франкомовному дискурсах. Основну увагу сфокусовано на ролі лекції як гуманітарного явища. Приділено увагу таким характеристикам сучасної лекції як інтерактивність і продуктивність. У висновках зазначається, що лекція залишається не лише «економним» а й, за умови правильної організації, ефективним засобом набуття знань. Автори наголошують, що найважливіше завдання лектора полягає в такій організації діяльності слухачів (студентів), в основі якої лежать активні процеси слухання, розуміння, осмислення матеріалу.

Ключові слова: академічна лекція, «людський фактор», виховний потенціал, інтерактивність, продуктивність.

The paper examines a number of issues related to the modern academic lecture. Terminological disagreements regarding the term «lecture» in Ukrainian, English, and French discourses have been clarified. The main attention is focused on the role of the lecture as a humanities phenomenon. Attention is paid to such characteristics of the modern lecture as interactivity and productivity. In the conclusions, it is noted that the lecture remains not only "economical", but also, under the condition of proper organization, an effective means of acquiring knowledge. The authors emphasize that the most important task of the lecturer is to organize the activity of the listeners (students), which is

based on the active processes of listening, understanding, and comprehension of the material.

Key words: *academic lecture, «human factor», educational potential, interactivity, productivity.*

Вступ. Незважаючи на те, що в арсеналі сучасного викладача вищої школи натеper наявні різноманітні традиційні й інноваційні форми й методи навчання, живе слово викладача – vox viva, тобто академічна лекція, не лише посідає важливе місце в освітньому процесі, а й слугує тим засобом педагогічного впливу, який стоїть над усіма цими формами й методами [1; 2].

Аналіз сутності й визначальних характеристик лекційного навчання як безпосереднього спілкування лектора зі студентами (слухачами) розглядаємо як актуальне питання, позаяк в умовах пандемії COVID-19 і військової агресії Росії проти України суспільство в цілому й академічна спільнота зокрема, стикнулися з проблемою браку живого спілкування, що, як показала практика, не може в повному обсязі бути замінене жодними новітніми інформаційно-комунікаційними технологіями [6].

Основна частина. Лекція є однією з найстаріших і натеper найбільш дискусійних форм навчання, яка має значну кількість прихильників і не меншу кількість «хейтерів» [1; 2; 7].

У медичній освіті лекції визнаються одним із найбільш поширених методів і форм навчання [7; 11; 12; 13]. Варто зазначити, що англomовні автори надають перевагу термінам «навчання у великих групах / навчання великих груп» – «teaching large groups» [7; 9], «large groups teaching» [10], а також «навчання у великих класах» – «teaching in large classes». У франкомовних джерелах зазвичай трапляється термін «enseignement aux grands groupes» [8], що за змістом та обсягом повністю збігається з англomовним відповідником.

На думку О. Семеног, академічна лекція – це своєрідна педагогічна система, сукупність дидактично спресованих інформаційних блоків, тісно пов'язаних внутрішніми системними зв'язками і пронизаних особистісним смислом [3]. Основна мета лекції – закласти основи наукових знань, познайомити з методологією наукового дослідження з відповідної дисципліни і разом з тим забезпечити науково-педагогічну взаємодію викладача і студентів *ibid*.

Закордонні дослідники виокремлюють такі переваги лекційного навчання: економія часу й матеріальних ресурсів, адже велика кількість студентів може одночасно відвідувати лекції кваліфікованих викладачів; невимушене (менш напружене) середовище для студентів; можливість зустрітися та поспілкуватися з великою кількістю однолітків; наявність різних думок [11].

З-поміж недоліків лекційного навчання як організаційної форми відомий канадський учений М. Champagne виокремлює такі: більша за звичайну фізична відстань між викладачем і студентами; великі аудиторії, в яких столи та стільці прикріплені до підлоги, що ускладнює формування підгруп, тобто, організацію роботи в малих групах; усвідомлення лектором психологічного «опору» деяких студентів («що більша кількість слухачів, то більше ми боїмося говорити»); просторова «ізоляція» лектора, яка зумовлює переведення студентів у ранг глядачів [8].

До недоліків академічної лекції українська дослідниця О. Семеног відносить наступні: очевидний пріоритет педагогічного впливу над педагогічною взаємодією; перевага монологічних форм і методів над діалогічними [4].

Якою б не була їхня репутація, лекції залишаються ефективним засобом передачі знань і понять великим групам. Їх можна використовувати для стимуляції інтересу до предмету, пояснення понять, систематизації і корегування знань [7].

Відсутність у студентів бажання відвідувати лекції або активно працювати під час лекційного заняття Т. Туркот пояснює такими чинниками: (1) невідповідність рівня складності лекційного матеріалу рівню підготовки слухачів; (2) надмірна теоретизація матеріалу або, навпаки, його спрощення; (3) відсутність зв'язку між теорією і практикою; (4) відсутність мотивації до вивчення конкретної навчальної дисципліни у зв'язку з нерозумінням студентами її ролі в майбутній професійній діяльності; (5) неналежна професійна й психолого-педагогічна підготовка лектора [5].

Утім, ми поділяємо думку науковців, котрі вважають, що перелічені проблеми радше стосуються не лекції як організаційної форми й методу навчання, а пов'язані, насамперед, з «людським фактором» [11].

Непрямим підтвердженням цієї тези можемо вважати результати дослідження, проведеного з 9 травня 2018 р. по 6 лютого 2019 р. викладачами Університету короля Абдель-Азіза – державного закладу вищої освіти, розташованого в місті Джидді (Саудівська Аравія), в якому взяли участь 658 студентів різних факультетів. Щодо гендерної вибірки, то в опитуванні взяли участь 428 (65%) жіночої статі та 230 (35%) чоловічої статі [10]. На підставі опрацювання відповідей респондентів Imran M., Baig M., Murad M.A., Almurashi S.H. визначили основні фактори, які заважають студентам брати активну участь у лекції : (1) пов'язані з однокласниками / товаришами (classmates factors – CMFs); (2) пов'язані з викладачем (teacher-related factors – TRFs); (3) особисті фактори (personal factors – PFs); 4) фактори середовища студентської аудиторії (class environment factors – CEFs) [10].

Порівняння визначених факторів засвідчило, що CEF, CMF, TRF, PF та порушували взаємодію студентів на 84%, 74%, 55%, 50% відповідно [10]. Порівняння факторів, що порушують взаємодію студентів, показало, що дівчат більшою мірою турбують CMF ($p=0,036$) та CEF ($p<0,001$), ніж

юнаків [10]. CMF, PF та CEF турбували більше одружених студентів, ніж неодружених. CMF більше порушував взаємодію студентів природничого факультету порівняно з іншими групами. CEF показав менше порушень взаємодії між студентами інженерно-математичної групи, порівняно з іншими групами [10].

Значна кількість авторів акцентує увагу на виховному потенціалі академічної лекції [1; 2; 3; 4; 5; 6; 12]. Наявність безпосереднього контакту досвідченого лектора зі слухачами значно посилює їхню увагу й зацікавленість лекційним матеріалом, при цьому враження від матеріалу, що вивчається, значно зростає не лише завдяки вербальним, а й невербальним засобам, які справляють сильне враження на зміст повідомлюваної інформації – йдеться про кінестетичні засоби (діапазон рухів тіла, жести, вираз обличчя і очей, візуальний контакт з аудиторією), просодичні й екстралінгвістичні – ритмомелодійні, *id est*, інтонаційні (гучність і темп мовлення, пониження або підвищення голосу) та ритмічні (чергування розповідних, питальних і окличних речень), мовленнєві паузи, покашлювання *etc.*, які застосовує лектор [6].

О. Семенов цілком слушно стверджує, що лекція – це своєрідна синергія академічного викладача і студента. Саме індивідуальність лектора вивищує лекцію перед іншими джерелами навчальної інформації [4]. Це – міцний внутрішній союз совісті й волі, мудрої доброти у словах, вчинках, справах. І Людяності, яка своїм дієвим практичним прикладом допомагає олюднюватися іншим [4].

На думку цієї ж дослідниці, лектор із його досвідом текстотворення, індивідуальним стилем викладання, використанням авторських стилістичних прийомів для установки морально-психологічного контакту на спільну творчу діяльність і створення атмосфери пізнавально-емоційного спілкування викладача з аудиторією, справляє на студентів незабутнє враження [3].

«Зразкова» лекція і особистість лектора зокрема, формування позитивного психологічного образу лектора у свідомості слухачів на основі вражень від його мовлення відіграють унікальну роль у формуванні індивідуального лекційного стилю майбутніх науково-педагогічних працівників, слугує «зразком», «ідеалом», «стандартом», на який частіше свідомо, рідше – підсвідомо – у подальшому буде орієнтуватися здобувач освіти [6].

Звичайно, що в постіндустріальну епоху лекція не може бути основною організаційною формою навчання, але повністю відмовлятися від лекцій, ігнорувати або нівелювати її роль – не лише дидактична, а й стратегічна помилка, адже з огляду на потребу в гуманізації і гуманітаризації сучасної вищої освіти, яка нині постає надзвичайно гостро і є глобальною тенденцією, усвідомлення необхідності розумного поєднання лекційного навчання з практичними заняттями й самоосвітою може стати певним внеском у подолання кризи спілкування – люди повинні знову навчитися слухати й чути один одного – особливо це стосується представників молодого покоління [6].

Як гуманітарне явище лекція демонструє відкритість позиції викладача з певного наукового питання, на лекції звучать його авторські оцінки ідей, теорій, інновацій, проблем. У змісті лекції відображена наукова позиція лектора – і жодні альтернативи не можуть замінити це. Живе спілкування дає змогу відразу задати питання, попросити уточнення, роз'яснення, доповнення, що неможливо під час роботи з писемними текстами, навіть дуже талановито написаними [6].

Розглядаючи академічну лекцію під кутом антропоцентризму, варто наголосити, що викладач постає на лекції як творча особистість, як суб'єкт власної пізнавальної діяльності, якому чужа ціннісна нейтральність поглядів. У лекційній аудиторії викладач не може бути безпристрасним транслятором культурно-історичного досвіду й наукових знань: він постає

як особистість, в якій є свої погляди на науку та процеси, які відбуваються в ній, на її історію і сучасний стан; він постає як особистість, в якій є свій власний науковий доробок [6].

Визначальна риса сучасної академічної лекції – інтерактивність, а роль лектора з простого транслятора знань змінена на роль модератора, який повинен стимулювати мисленнєву діяльність слухачів, залучати їх до активного обговорення певного питання чи проблеми. При цьому лектор не лише отримує feedback, а й має змогу постійно підтримувати увагу аудиторії, залучати слухачів до обговорення чи бесіди [6].

Наприклад, М. Champagne вважає, що інтеракція під час лекційного заняття може бути «масштабована» у форматі «від найнижчого до найвищого» за сімома рівнями. Перший рівень: суто риторичне питання, адресоване всім присутнім на лекції студентам (зазвичай це питання не передбачає очікування відповіді на нього, власне, риторичне питання); другий рівень: студенти реагують на питання піднятою рукою; третій рівень – формулювання викладачем прямого питання, відповідь на яке дає доброволець або обраний викладачем студент; четвертий рівень: постановка короткого питання, на яке відповідають декілька студентів (можливий плюралізм думок); п'ятий рівень – організація роботи студентів у парах, коли студенти ставлять питання один одному; шостий рівень – організація роботи в трійках (малих групах); сьомий рівень – організація роботи в більших групах [8].

За такої організації лекційного заняття студент з об'єкта впливу перетворюється на суб'єкт інтеракції, він сам бере активну участь в освітньому процесі, слідує своїм індивідуальним маршрутом, а характер взаємодії лектора і слухача стає суб'єкт-суб'єктним

У цьому контексті варто звернутися до такого показника лекції як «продуктивність». Ми згодні з твердженням науковців [13], що продуктивна лекція уможлиблює використання всіх активних методів

навчання: проблемний виклад матеріалу, лекція із запланованими помилками, flipped classroom, евристична бесіда, мозковий штурм, PRES-формула (Position-Reason-Explanation or Example-Summary) etc.

У процесі перебування на продуктивній лекції студенти долають недоліки «лінійного» анотування, демонструють свій рівень уявлення про лекційний матеріал, готовність до його сприйняття [13].

Висновки. Лекція – не лише «економний» а й, за умови правильної організації, ефективний засіб набуття знань. Найважливіше завдання лектора полягає в такій організації діяльності слухачів (студентів), в основі якої лежать активні процеси слухання, розуміння, осмислення матеріалу.

Якісна академічна лекція є творчим спілкуванням лектора з аудиторією, ефект якого в пізнавальному й емоційному планах не нижчий за ефект лекційного матеріалу, а лекційна майстерність викладача слугує одним із важливих показників його професійної компетентності й педагогічної майстерності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Беляєва О.М. Лекторська майстерність викладача вищої школи: історія та сучасність. Слово, знак, значення: проблеми, інновації рішення: 2-га Всеукр. (щорічна) наук.-практ. конф., Львів, 15-17 березня, 2015 р. Львів : Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького. Кафедра філософії та економіки, кафедра латинської та іноземних мов, 2015; 6-13.
2. Беляєва О.М. Сучасна академічна лекція (сутність, переваги, недоліки, функції, принципи). Світ медицини та біології. 2015; № 4 (53): 143-146.
3. Семенов О. Академічна лекція як професійний комунікативний феномен. Естетика і етика педагогічної дії: зб. наук. пр. / Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України; Полтавський

- національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка. Вип. 1. Київ-Полтава: ПНПУ ім. В.Г.Короленка, 2011. С. 113-121.
4. Семенов ОМ. Академічна лекція і академічний учитель в цифрову епоху: праксеологічний підхід. Фізико-математична освіта. 2017; Вип. 2(12): 140-146.
 5. Туркот Т. Педагогіка вищої школи. Київ : Кондор, 2011. 628 с.
 6. Bieliaieva O, Lysanets Yu, Solohor I, Slipchenko L, Rozhenko I. Functions of Academic Lecture and the Role of the Lecturer's Personality in the Modern Educational Process. Annals of "Dimitrie Cantemir" Christian University. Linguistics, Literature and Methodology of Teaching. 2020; Vol. XIX; 2:9-17.
 7. Cantillon P. Teaching large groups. BMJ. 2003 Feb 22;326(7386):437. doi: [10.1136/bmj.326.7386.437](https://doi.org/10.1136/bmj.326.7386.437). PMID: [12595386](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/12595386/); PMCID: [PMC1125317](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/PMC1125317/).
 8. Champagne M. L'enseignement aux grands groupes. Université Laval. Réseau de valorisation de l'enseignement Pavillon Félix-Antoine-Savard, Sainte-Foy. Québec, 1996. 25 p.
 9. FongJMN, TsangLPM, TanNCK, SalcedoD, TanK. Effectiveonline large-group teaching in health professions education. KoreanJMedEduc. 2022 Jun;34(2):155-166. doi: [10.3946/kjme.2022.227](https://doi.org/10.3946/kjme.2022.227). Epub 2022 May 31. PMID: [35676882](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/35676882/); PMCID: [PMC9178262](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/PMC9178262/).
 10. Imran M, Baig M, Murad MA, Almurashi SH. Factors disturbing undergraduate students' interaction during lectures: A university-based survey. Pak J Med Sci. 2022 Sep-Oct;38(7):1945-1951. doi: [10.12669/pjms.38.7.5101](https://doi.org/10.12669/pjms.38.7.5101). PMID: [36246722](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/36246722/); PMCID: [PMC9532668](https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/PMC9532668/).
 11. Meneses C, Istifo N, LombamoG. Large Group Teaching. Retrieved from <https://openpress.usask.ca/instructionalstrategiesinhpe/chapter/large-group-teaching/>

12. Skrypnykov PM, Skrypnikova TP, Bieliaieva OM, et al. Modern academic lecture: Pro et Contra. Проблеми екології та медицини. 2020;Т. 24,3-4:29-32.
13. Wolff M, Wagner MJ, Poznanski S, Schiller J, Santen S. Not another boring lecture: engaging learners with active learning techniques. J Emerg Med. 2015 Jan;48(1):85-93. [doi: 10.1016/j.jemermed.2014.09.010](https://doi.org/10.1016/j.jemermed.2014.09.010). Epub 2014 Oct 13. PMID: 25440868.

UDC 82-1:378=411.21=161.21

Baidi Ayman,
Poltava State Medical University,
Poltava, Ukraine

EXPLORING THE RICH HISTORY OF POETRY IN ARAB AND UKRAINIAN TRADITIONS: PARALLEL THEMES

The article highlights the issues on the Arabic and Ukrainian poetry, navigates the relationship and commonalities between them, focuses on the history of poetry of these countries, both ancient and contemporary, as well as the way how the poets of both cultures have been able to embody the reality of their times through social, cultural and political issues.

Key words: contemporary literature, ancient times, Arabic traditions, Ukrainian poetry, Arabic poetry, variety.

Poetry is an art that is highly capable of expressing thoughts and feelings and is an essential part of various cultures around the world. Among them are Arabic and Ukrainian, which have a rich history and a long heritage. The Arabic and Ukrainian poets have used language in elaborate artistic ways to portray their unique emotions, opinions and visions of the world and life.

The history of Arabic and Ukrainian poetry spans thousands of years, forming an essential part and heritage of both cultures. The Arabic poetry dates

back to the ancient times, dealing with philosophical, religious and historical topics. The historians have agreed that the stages of the history of the Arabic poetry go back to the era of the so-called Jahiliyyah. The early Arab poets were renowned for their mastery of language and their ability to express complex ideas and emotions through verse. Poetry played a central role in Arab society, serving as a means of communication between tribes and as a way of preserving the oral traditions of the region. This was the period when the poet predicted a prominent place in his tribe; he was the defender of it and the spokesman of its tongue. They sang with courage, generosity, chivalry and loyalty. There was a market in Mecca called Okaz, where the poets competed in giving their poems, and the best of them were hanging their poems on a wall of Al Kaaba, the Holy House of Arabia, so it was named the seven commentators. In the early Islamic era, the poet's job has become to define and defend the religion of Islam, perhaps the most prominent of which is Hassan bin Thabit and Kaab bin Zuhair.

Over time, the Arabic poetry continued to evolve, adapting to the changing political and social landscape of the region. The development of the ghazal, a form of love poetry, marked a significant shift in the Arabic poetry. The poets began to explore more personal and emotional themes.

The history of Ukrainian poetry is closely linked to the country's complex political and cultural history. The earliest examples of Ukrainian poetry date back to the 12th century. These works were characterized by their religious themes and their use of the Old Church Slavonic language. The work on a poetic text was similar to the drawing of church icons. At the time, they dealt with topics such as sermons, stories and lives of saints. It reflected the lives, social and cultural experiences of the Ukrainian people, expressing life and histories in rural and urban areas. During the Middle Ages, various schools and styles of poetry appeared in Ukrainian poetry, especially as it opened itself to the experiences of other nations in the framework of communication and cultural exchange with neighboring peoples. With the beginning of modern times, the

Arabic and Ukrainian poetry witnessed the renewal and development of poetry ideas and methods. Most have been linked to the political, economic and social conditions of both cultures, given the changes in the world during the nineteenth century. Calls for the renewal of poetry have emerged in Arabs using new methods to express social, cultural and political realities. The so-called "free poetry" emerged, and Ukrainians were influenced by the developments of romantic literature and poetry in Europe. Ukrainian poets have therefore addressed issues such as patriotism, freedom and equality in their poems.

Despite cultural and historical differences between the Arabic and Ukrainian poetry, they share many common aspects, such as attention to the expression of social and cultural reality and the use of poetry as a means of expressing basic human feelings. Each has a strong influence on literature and culture in its region. Historically, there have been close literary and cultural relationships between the Arabic and Ukrainian poetry. The Arabic and Ukrainian poets and literature have made important contributions to the development of world literature, exchanging literary and cultural ideas and influences throughout the ages. In recent centuries, cultural exchanges between the Arabic and Ukrainian poetry have continued through translation, literary conferences and cultural events. Poets and translators from both sides translated poetry works between the two languages, allowing readers of both countries to understand and assimilate each other's culture and ethics.

Literary and cultural relations between the Arabic and Ukrainian poetry contribute to promoting understanding and cultural communication among peoples, where poetry can be a bridge to cultural communication and intellectual exchange between different cultures. The Arabic and Ukrainian poetry reflects people's experiences, feelings, and hopes and their cultural, historical, and social heritage. Social and cultural issues are important aspects of the Arabic and Ukrainian poetry, which poets explore in their poems and poetically express them. The expression of national identity, nationality, social justice, and

women's role in society underscored the similarity between modern Arab poets and their Ukrainian counterparts.

For example, in Arabs, the Palestinian poet Mahmoud Darwish used the Palestinian cause and national conflict in his poems, using unique poetic language to express his national identity and the suffering of his people. Within the framework of the so-called poetry of resistance, we find the Ukrainian poet Taras Shevchenko (1814-1861), the founder of modern Ukrainian literature, dreamed of its independence from Russia and discussed in his poems social issues concerning the poor classes of society and their living conditions under Russian rule. In 1840, Shevchenko was able to obtain permission to publish his first poetry collection, "Kobzar", meaning "folk singer," of particular importance as it was published in Ukrainian at a time when Ukrainian literature was a warrior. Seven years after his first poetry collection, Shevchenko was accused of explicitly promoting Ukraine's independence, writing poems in Ukrainian that mocked Russian imperial figures, inciting independence and liberation and being imprisoned and exiled. The famous poet Serhiy Zahdan, one of the modern poetry flags in Ukraine, can also be mentioned as he used new language and methods in his poetry to reflect changes and transformations in contemporary Ukrainian society, such as dealing with national identity, individual freedom and environmental problems.

On the other hand, the poems of the late Syrian poet Nazar Qabbani can be used to talk about women's rights issues and social and cultural relations between the sexes in Arab society. This is matched by the poetry of the famous Ukrainian poet Taras Shevchenko in his treatment of class issues and economic transformations in Ukraine in the nineteenth century.

Therefore, our understanding of the literary and cultural relations between Arab and Ukrainian poets can be used to draw on poets' experience and knowledge of these cultures to enrich understanding and cultural exchange among peoples. This moral and cultural interaction can also be used to promote

mutual understanding and rapprochement between peoples and cultures and to promote cooperation and cultural exchange between Arabs and Ukrainians.

It can therefore be concluded that poetry in Arabs and Ukrainians is one of the important literary means that contribute to enhancing understanding of culture in human societies, it as a means to highlight challenges and changes in modern societies and to promote dialogue and cultural exchange between different peoples and cultures.

REFERENCES

1. <https://www.fluentarabic.net/introduction-to-arabic-poetry/>
2. <https://www.jstor.org/stable/25220762>
3. <https://www.husj.harvard.edu/topics/history-of-ukrainian-literature>
4. <https://www.britannica.com/art/Arabic-literature>
5. <https://www.infoplease.com/encyclopedia/arts/world-lit/asian/arabic-literature>
6. https://www.irfi.org/articles/articles_2151_2200/THE%20EVOLUTION%20OF%20ARABIC%20LITERATURE.HTM

УДК:811.124'373.23'276.6:61

Barkovska A., Kostenko V.
Poltava State Medical University,
Poltava, Ukraine

DENTIST-PATIENT COMMUNICATION IN DENTAL SETTINGS OF UKRAINE: COMMON TRENDS AND CHALLENGES

Мета дослідження – визначити рівень розуміння пацієнтом інформації, яку надає стоматолог, та вплив незнайомих термінів у його мовленні на комунікацію пацієнт-лікар серед українців 20-39 років. Дослідження проведено методом анонімного анкетування за участю 200

респондентів віком від 20 до 39 років, серед яких 151 жінка та 49 чоловіків. Виявлено, що стоматологічна тривога зустрічається у майже половини дорослого населення України з переважанням серед осіб 20-29 років та жінок. Стоматологічні терміни викликають більше тривоги, ніж довіри чи страху. З віком, все більше українців вважають, що медичні терміни не мають впливу на подальшу комунікацію між стоматологом та пацієнтом. Лікарям рекомендовано уникати складних технічних термінів, які містять греко-латинські компоненти чи запозичені з англійської, натомість, використовувати їхні українські відповідники чи надавати їхнє тлумачення, а також пересвідчитися в повному розумінні наданої пацієнту інформації з метою її викривлення та, як наслідок, посилення стоматологічної тривоги.

Ключові слова: стоматологічна допомога, стоматологічна тривожність, спілкування, психометрія, опитування та анкетування.

The aim of this study is to assess patients' comprehension of dental information provided by dentists, and to investigate the impact of unfamiliar technical vocabulary on patient-doctor communication among Ukrainians aged 20-39. The study involved 200 participants (151 women and 49 men), who completed an anonymous questionnaire. The findings reveal that dental anxiety is prevalent in almost half of the adult population of Ukraine, with a higher prevalence among those aged 20-29 and women. Notably, dental terminology provokes more anxiety than trust or fear. As individuals age, they tend to believe that medical terminology has no impact on further communication between dentist and patient. Based on these findings, dentists can be recommended to avoid using complex technical terms that contain Greek-Latin components or are borrowed from English, and instead opt for Ukrainian equivalents or provide an explanation of the terminology. It is also important for dentists to ensure that the information they provide to their patients is fully understood in order to prevent misrepresentation and increased dental anxiety.

Key words: dental care, dental anxiety, communication, psychometrics, questionnaires.

Effective communication between patients and dental doctors is a critical component in providing high-quality dental care and preserving overall health [1; 2; 3]. Misunderstandings and incomplete health-related information can lead to a misperception of the disease, diagnosis, and treatment processes that, in turn, may result in more serious health consequences, which then will require more time, expenses, and can dramatically intrude the quality of life [4; 7].

When patients fail to understand sufficient information about their diagnosis, the proposed dental intervention, related risks and benefits, the potential advantages and disadvantages of treatment versus no treatment, alternative treatment strategies and their risks and benefits, the potential for a successful outcome, and the estimated recovery time due to the complexity of the vocabulary, it can create communication obstacles between the patient and doctor. Thus, the violation of some cooperative principles of communication, known as the Grice's maxim of quantity and the maxim of manner, eventually lead to poor satisfaction for both parties.

Poor communication between patients and dentists is a common cause of dental anxiety, which is more prevalent among women [1; 5; 6]. Therefore, it is essential to ensure the quality of patient-dentist communication in order to prevent dental anxiety and dental fear, which can make patients to avoid dental visits and reduce the effectiveness of treatment. Building up rapport and establish effective communication is especially important for young adults aged 20 – 39, as it can help maintain their dental health, preserve natural teeth, and enhance their overall quality of life.

The **objective** of this study is to determine the level of dental anxiety in Ukrainians aged 20 – 39, and to assess the impact of unknown technical vocabulary in the dentist's speech on patient-doctor communication among Ukrainians aged 20 – 39.

Materials and Methods: The study was conducted using an anonymous survey of 200 respondents aged from 20 to 39, including 151 women and 49 men. The survey consisted of 20 questions, 5 of which were adapted from the modified dental anxiety scale, while other 15 questions were formulated by the authors. The findings obtained were analyzed using STATISTICA for Windows 13 software (StatSoft Inc., # JPZ804I382120ARCN10-J). The significance of differences in means for independent samples was calculated using the t-test, while the significance of differences in quality indicators was calculated based on the Pearson chi-square test (χ^2), including Yates' correction and Fisher's exact test. Significance was set at $p < 0.01$.

Results. The age distribution was as follows: 42.9% of respondents were aged 20-29 and 57.1% were aged 30-39. In the 20-29 age group, women prevailed constituting 71.6%; men made up 28.4%. In the 30-39 age group, the shares of women and men were 78.6% vs. 21.4%, respectively.

Dental anxiety of various levels of intensity has been found in 46.3% of the respondents, 23.2% of whom have the high levels. Younger individuals demonstrate a higher prevalence of dental anxiety, with 48.7% of those aged 20-29 affected, compared to 44.6% of those aged 30-39. Gender differences are only significant when age groups are considered separately, with 52.4% and 38.5% of women and men aged 20-29 affected, and 44.3% and 38.5% of women and men aged 30-39 affected, respectively.

The survey findings revealed that 63.3% of the respondents were able to comprehend all the words used by dental doctors, while 36.7% reported not fully understanding them. It is worth noting that this indicator does not change significantly with age, but depends on gender: men in the 20-29 years old group are more likely to fully understand the dentist, 92.3% vs. 57.1% of women. This difference is much smaller among the respondents aged 30-39, with 69.2% and 62.5% of men and women, respectively, fully understanding the dentist.

There is an interesting tendency, as people age, they are less likely to

consider that unclear words have an impact on communication. This is reflected in the frequency of respondents choosing the option "no impact". In the 20-29 age group, this option was chosen by 39.5% of all respondents, 39.7% of women, and 38.5% of men. In the 30-39 age group, the frequency of this answer option was 46.5% for all respondents, 45.5% for women, and 53.8% for men.

More than half of the respondents(55.4%) feel anxious at the dentist's appointment because of specialtechnical words, while 38.4% of them consider them as profession credibility statements. Interestingly, compared to the 20-29 year old group, the 30-39 year old group is more likely to be afraid of unclear terms - 2.6% and 8.9% respectively. This phenomenon is observed regardless of gender - 0% and 7.7%; 3.2% and 9.1% among male and female respondents aged 20-29 and 30-39, respectively. Moreover, the 30-39 years old group appears to be more prone to fear of unclear terms compared to the 20-29 years old group, with 8.9% and 2.6% respectively. This trend is evident among both genders, with percentages of 7.7% and 0%, and 9.1% and 3.2% among female and male respondents aged 30-39 and 20-29, respectively.

The overwhelming majority of respondents always ask for additional clarification about incomprehensible words during dental visits (92.7%), but there are also those who never ask (4%). Interestingly, the majority of those who never seek clarification are women aged 30-39 (85.7% of respondents who answered "no").

More than half of the respondents believe they always receive sufficient information from their dentist (55.4%). However, there is a difference in the prevalence of this opinion among people of different ages, with 61.8% and 50.5% among people aged 20-29 and 30-39, respectively. It is worth noting that, regardless of age, men are more likely to feel that they receive enough information from their dentist (69.2% vs. 60.3%, and 53.8% vs. 50.0% of men and women aged 20-29 and 30-39, respectively).

Conclusion. Dental anxiety is prevalent in nearly half of the adult

population in Ukraine, particularly among women and individuals aged 20-29.

Dental technical words are found as eliciting more anxiety than trust or fear, but this effect decreases with age, as more Ukrainians consider that technical words do not have a significant impact on further communication between the dentist and patient.

In order to prevent misunderstandings and reduce dental anxiety, dentists are advised to avoid the frequent use of words having Greek and Latin components, or English borrowing, to ensure that patients fully understand the information provided by using analogues or explanations, and to improve communication techniques.

REFERENCES

1. Barkovska, A. D., Kostenko, V. H. Dentophobia as an obstacle to the timeliness of dental care. *Current Trends in the Study and Teaching of Foreign Languages: Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Online Conference (Poltava, 04 June 2021)*. Poltava: Astraya, 2021. P. 20–23.
2. Carey, J.A., Madill, A., & Manogue, M. (2010). Communications skills in dental education: a systematic research review. *European Journal of Dental Education*. 14. P. 69-78.
3. Deogade, S., Suresan, V. (2016). Psychometric assessment of anxiety with the Modified Dental Anxiety scale among central Indian adults seeking oral health care to a dental school. *Industrial Psychiatry Journal*. 25(2). 202. https://doi.org/10.4103/ipj.ipj_16_16
4. Hamilton, A., Lamey, P., Ulhaq, A., & Besi, E. (2021). Commonly used terminology in oral surgery and oral medicine: the patient's perspective. *British Dental Journal*, 230(12), 823–830. <https://doi.org/10.1038/s41415-021-3073-1>
5. Hayes, E., Dua, R., Yeung, E., & Fan, K. (2017). Patient understanding of

- commonly used oral medicine terminology. *British Dental Journal*.223(11). 842–845. <https://doi.org/10.1038/sj.bdj.2017.991>
6. Muneer, M. U., Ismail, F., Munir, N., Shakoor, A., Das, G., Ahmed, A. R., & Ahmed, M. A. (2022). Dental Anxiety and Influencing Factors in Adults. *Healthcare*, 10(12), 2352. <https://doi.org/10.3390/healthcare10122352>
7. Sindhu, R., Rajaram, S., Bharathwaj, V., Mohan, R., Manipal, S., & Prabu, D. (2020). Is Individual deprivation measures associated with dental anxiety and socioeconomic status of patients visiting dentists. *Indian Journal of Dental Research*, 31(4), 515. https://doi.org/10.4103/ijdr.ijdr_802_18

УДК: 811.124'373.23'276.6:61

Білоус О.

науковий керівник доц. Бицко Н.

Буковинський державний медичний університет

м. Чернівці, Україна

ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЕПОНІМІВ У МЕДИЧНОМУ ТЕРМІНОЗНАВСТВІ

У статті проаналізовано та виокремлено специфічні ознаки медичних термінів-епонімів, що дозволяє виокремити їх статус у національних медичних терміносистемах. Зібраний матеріал поглиблює теоретичні засади сучасного термінотворення, розширює уявлення про способи формування медичних термінів-епонімів та сприяє увиразненню лінгвістичного трактування поняття «епонім». Отримані результати висвітлюють специфіку формування зазначеної медичної терміносистеми та лінгвістичні особливості її тематичних груп, окреслюють лексичний фаховий дискурс з позиції сучасної когнітології, лінгводидактики та перекладознавства, з метою удосконалення напрямків щодо визначення основних проблематичних питань щодо окреслення та уніфікації фахової

мови в аспекті вивчення специфіки становлення сучасних терміносистем.

Ключові слова: медична термінологія, ономастика, епонім, фахова мова, назви хвороб, лексико-семантичний аналіз.

The article analyses and identifies the specific features of medical eponyms, which allows us to distinguish their status in national medical terminology systems. The collected material deepens the theoretical foundations of modern term formation, expands the understanding of the ways of forming medical eponyms and contributes to the clarification of the linguistic interpretation of the concept of "eponym". The obtained results highlight the specifics of the formation of the mentioned medical terminology system and the linguistic features of its thematic groups, outline the lexical professional discourse from the standpoint of modern cognitive science, linguodidactics and translation studies, with the aim of improving the directions for identifying the main problematic issues of defining and unifying the professional language in the aspect of studying the specifics of the formation of modern terminology systems.

Keywords: medical terminology, onomastics, eponym, professional language, names of diseases, lexical and semantic analysis.

Власне ім'я, як основний предмет дослідження у лінгвістичній ономастиці, розглядається переважно як мовне явище в аспекті його лінгвістичного та історичного розвитку. Основними загальними розділами сучасної ономастичної науки є антропоніміка (від гр. anthropos - «людина» та опума - «ім'я, назва»), топоніміка (від гр. topos- «місце» та опума - «ім'я, назва») та космоніміка (від гр. kosmos - «всесвіт» та опума - «ім'я, назва») [3, с. 34, 755, 389], які в свою чергу поділяються на окремі підрозділи та підвиди. Кожен розділ ономастики нараховує свої принципи конструювання термінів у різних галузях науки. Зустрічаємо власні ім'я і в медичній термінології, які пов'язані з лінгвістичним терміном епонімія (від гр. ер̄п̄н̄умос – «той, що дає ім'я, особа від імені якої походить назва») [3, с.

261].

З огляду на вищезазначене, об'єктом свого лінгвістичного аналізу ми обрали медичні терміни-словосполучення, до складу яких входять власні назви, джерелом досліджуваного матеріалу слугували «Ілюстрований медичний словник Дорланда» [1] та «Українсько-латинський анатомічний словник» М.А. Нетлюха [2].

На підставі проведених досліджень, ми встановили, що епонімії назви найбільш розповсюджені у наступних структурно-семантичних моделях атрибутивного характеру: *прикметник+іменник+епонім*: кам'янистий отвір (Арнольда) [2, с. 26]; підщелепний вузол (Блендіна) [2, с. 26]; слъзова частина (Горнера) [2, с. 59]; *іменник+іменник+епонім*: залози язика (Вебера) [2, с. 36]; перехрестя покриву (Макнерта, Форалія) [2, с. 157]; залози язика (Ебнера) [2, с. 113]; стік пазух (Герофіла) [2, с. 134]; ядра ділянок (Форалія) [2, с. 163] та ін. Опорним словом для творення такої структурно-семантичної моделі виступає іменник у родовому відмінку. Серед термінів-словосполук частіше використовують моделі, побудовані на узгодженні складових частин, наприклад: артеріальні борозни (Вормія) [2, с. 21]; гребінна зв'язка (Купера) [2, с. 64]; овальний отвір (Везалія) [2, с. 26] та ін.

Трьохчленні конструкції: *рикметник+прикметник+іменник+епонім*: термінів-епонімів, що мають відповідно структури: латеральна додаткова зв'язка (Генле) [1, Т.2, с.1251]; латеральна щито-під'язикова зв'язка (Генле) [1, Т.2, с.1255]; нарощені зубні лінії (Піккеріла) [2, с.66]; задня погранична пластинка (Демура, Десцемета) [2, с. 189]; око-щелепно-лицевий синдром (Галлермана-Штрайфа) [2, с. 197]; присереднє присінкове ядро (Швальбе) [2, с. 153] та ін. *іменник+прикметник+іменник+епонім*: за такою структурою зафіксовано терміни-епоніми: залози передньої шкірочки (Тісона) [2, с. 98]; нерв крилового каналу (Відія) [2, с. 176]; отвори найменших вен (Тебезія) [2,

с. 109]; дуга розміщеного протеза (Долдера) [2, с. 89]; тип кісткового емплантанту (Бренемарка) [2, с. 119]; пристрій змінного фіксатора Джексона [2, с. 89] та ін.; *прикметник+іменник+іменник+епонім*: криволінійний брусок фіксації (Еріка) [1, Т.1, с.803]; Т-подібна пластинка пристрій (Казань) [1, Т.2, с.2388]; загальний тип імплантанту (Бокера) [2, с. 190]; спіральний вузол завитки (Корті) [2, с. 195] та ін. Найменш продуктивними є чотирикомпонентні структурні моделі складених терміносполук: *прикметник+іменник+прикметник+іменник+епонім*: додаткове ядро рухового нерва (Якубовича, Едінгера, Вестфаля) [2, с.157]; *прикметник+іменник+іменник+іменник+епонім*: трикутна ділянка стінки глотки (Кілліана) [2, с. 159].

Отже, найменування з компонентами-власними назвами – це невід’ємна складова у назвах структур опорно-рухового апарату, серцево-судинної, нервової, травної, дихальної, видільної та ін. систем, органів чуття тощо. У морфології (анатомія, гістологія, ембріологія, цитологія та ін.) власні назви вживають давно й постійно. Авторські назви охоплюють широкий спектр анатомічних утворень від найважливіших вузлових до менш важливих для практичної медицини. Але знання цих назв для студентів важливе насамперед із професійних позицій. Фахівці застосовують терміни з власними назвами, що сприяє їхньому професійному становленню, підвищує інтелектуальний рівень медика, адже у власних назвах – частина історії, культури, яка творилася, починаючи від найдавніших часів великими сподвижниками медичної галузі знань до сьогодення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Англо-український ілюстрований медичний словник Дорланда: у двох томах / [гол. ред. П.Джувль, Б.Зіменковський]. Львів:Наутілус, 2002. 2688 с.

2. Українсько-латинський анатомічний словник [уклад. М. А.Нетлюх]. 2-ге вид., оновл. Львів: Стрім, 2000. 216 с.
3. Універсальний словник української мови [уклад. З.Й.Куньч]. – Тернопіль: Навчальна книга. Богдан, 2005. 848 с.

UDC 378:147=411.21

Bourtal Yassir
Poltava State Medical University,
Poltava, Ukraine

THE ARABIC LANGUAGE: BETWEEN THE PAST AND THE PRESENT

The paper focuses on the issues concerning the history, functioning, structure and diversity of the Arabic language as well as determines the influence of the Arabic literature on shaping the literary landscape in the modern literature.

Key words: *international communication, the Arabic language, modern literature, historical importance, diversity, dialects.*

The Arabic language has a long and rich history dating back to the 4th century. The language originated in the Arabian Peninsula and spread throughout the Middle East and North Africa in the 7th and 8th centuries. The Arabic language was originally spoken by nomadic tribes in the Arabian Peninsula. It was a language of poetry and oral tradition. The revelation of the Quran in the 7th century CE marked a turning point in the history of Arabic. The Quran was written in classical Arabic, and its poetic and linguistic beauty helped to spread the language throughout the Islamic world. In this period Arabic became the language of the Quran. During the Islamic Golden Age (8th-13th centuries), Arabic became the language of science, philosophy and literature. Many important works in these fields were written in Arabic. Al-Khwarizmi, a

mathematician was credited with introducing the concept of algebra; Al-Kindi who was a philosopher, Ibn Sina was renowned for his contributions to philosophy, medicine and science. The language was widely spoken and understood across the Islamic world.

Arabic belongs to a Semitic group of languages characterized by a unique system of roots and patterns, which allows speakers to form words by combining consonantal roots with various vowel patterns. Arabic words are usually formed from a root of three or four consonants, which are then modified by the addition of vowels, prefixes and suffixes.

One of the most distinctive features of Arabic is that it is written from right to left, and we can say that it has a tricky vocabulary: the meaning of a word can change based on the way it is conjugated, and words have a large number of synonyms.

The Arabic alphabet consists of 28 letters, with each letter representing a distinct sound. We can classify them into three main groups: consonants, long vowels, and short vowels. Arabic has a rich system of phonology, including a number of consonants that do not exist in English, as well as three long and two short vowels. It also makes extensive use of sound changes, such as assimilation and elision, which can make it difficult for non-native speakers to understand spoken Arabic.

The Arabic grammar is complex and involves a system of case endings, gender agreement and verb conjugation. Nouns, pronouns and adjectives are declined according to their case and gender, while verbs are conjugated according to tense, person and number.

One of the most important developments in the history of Arabic was the creation of a standardized version of the language, known as Classical Arabic, which was based on the dialect of the Quraysh tribe in Mecca. This form of Arabic became the language of the Quran and other religious texts, and it remains the language of religious and scholarly texts to this day.

But we should note that Arabic is a diverse language with many dialects and variations across different regions and countries. The dialects of Arabic are often so different from each other that speakers of one dialect may have difficulty understanding speakers of another dialect.

We can take some examples:

Maghrebi dialect: spoken in the Maghreb region of North Africa, which includes countries such as Morocco, Algeria, Tunisia, Libya and Mauritania. Maghrebi Arabic is heavily influenced by Berber languages and French as well as some Spanish;

- Egyptian Arabic: spoken in Egypt and is one of the most widely spoken dialects of Arabic. It borrowed words from Turkish, French and English.

- Gulf Arabic: spoken in the Arabian Peninsula, including countries such

Arabic literature has been influenced by the culture and traditions of the Arab world and has had a significant impact on world literature. Arabic poetry is especially well known for its complex rhyme schemes and meter. Famous works of Arabic literature include the “Thousand and One Nights”, also known as the “Arabian Nights”. This collection of stories has been translated into many languages and has had a significant impact on the world literature. Al-Mutanabbī composed 300 folios of poetry. His poetic style earned him great popularity in his time and many of his poems are not only still widely read in today's Arab world.

In modern literature, Arabic continues play a significant role in shaping the literary landscape. One of the current trends in modern Arabic literature is the exploration of new forms and styles of writing. Many contemporary writers are experimenting with various narrative techniques and structures to tell their stories. Some writers are also incorporating elements of other languages and cultures into their work, creating a unique blend of styles and perspectives. Also, the modern Arabic literature focuses on the social and political issues. Many writers use their works to comment on current events and to address important

social and political issues such as human rights applying new forms and styles of writing. So, the modern Arabic literature is diverse and constantly evolving, reflecting the complex and dynamic nature of the Arab world.

Currently, Arabic is a language that continues to adapt to the changing needs of its speakers. In addition to its historical importance, Arabic remains an important language for international communication, particularly in the areas of business, diplomacy and international relations. With the rise of globalization and the Internet, it has become more widely used in the fields like business, technology and entertainment. Arabic is the official language of 26 countries and is also an official language of the United Nations.

REFERENCES

1. <https://tarjama.com/arabic-dialects-different-types-of-arabic-language/>
2. <https://www.etoninstitute.com/blog/different-arabic-dialects>
3. <https://theboar.org/2022/12/a-short-history-arabic-language/>
4. <https://guides.library.cornell.edu/ArabicLiterature>
5. <https://brill.com/display/serial/SAL>

УДК : 81'371'4:616.8

Виклюк А.

Буковинський державний медичний університет

м. Чернівці, Україна

СЕМАНТИЧНЕ ПОЛЕ «НЕЙРОНАУКА» НА МАТЕРІАЛІ СЕРІАЛУ ДОКТОР ГАУЗ

У цій статі досліджується поняття семантичного поля, тематичної групи та лексико-семантичної групи і також розглядається семантичне поле «нейронаука» на матеріалі серіалу Доктор Гауз.

Семантичне поле є сукупністю лексичних одиниць, пов'язаних між собою семантично. В західній лінгвістиці семантичне поле розглядається як діахронічне та семантико-негативне явище. В арабській лінгвістиці семантичне поле навпаки розглядається як явище синхронічне і семантико-позитивне. Тематична група є поняттям вужчим від семантичного поля і в цілому позначає ту саму сукупність лексичних одиниць, пов'язаних між собою семантично, але ці одиниці охоплюють вже вужчу тему. Лексико-семантична група відрізняється від попередніх тим, що її компоненти подібні ще й структурно, тобто вони є або іменниками, або дієсловами, або фразами однакової структури, тощо. У ході дослідження скриптів серіалу Доктор Гауз було виявлено, що семантичне поле «нейронаука» складається з двох тематичних груп і чотирьох лексико-семантичних груп, з яких найчисельнішою виявилась лексико-семантична група «Parts of nervous system», а найменш чисельною – ЛСГ «Diseases, affecting nervous system».

Ключові слова: *семантичне поле, тематична група, лексико-семантична група*

This article explores the concepts of semantic field, thematic group, and lexical-semantic group and also examines the semantic field "neuroscience" on the material of "House MD" series. A semantic field is a set of lexical items that are semantically related to each other. In Western linguistics, the semantic field is seen as a diachronic and semantically negative phenomenon. In Arabic linguistics, on the contrary, the semantic field is considered to be a synchronic and semantically positive phenomenon. A thematic group is a narrower concept than a semantic field and generally refers to the same set of lexical items that are semantically related to each other, but these items cover a narrower topic. A lexical-semantic group differs from the previous ones: its components are not just semantically, but also structurally similar, i.e. they are either nouns, verbs, phrases of the same structure, etc. In the course of the study of the scripts of the

“House MD” series, it was found that the semantic field “neuroscience” consists of two thematic groups and four lexical-semantic groups, of which the most numerous was the lexical-semantic group “Parts of the nervous system”, and the least numerous was the LSG “Diseases affecting the nervous system”.

Key words: *semantic field, thematic group, lexical-semantic group*

Поняття «нейронаука» включає в себе вчення, що пов’язане з нервовою тканиною [2] і, відповідно, роботою нервової системи, яка відповідає за наше якісне життя, навчання, роботу. Така важлива складова нашого організму відображена у мистецтві, зокрема в художній літературі та кіно, а також у науково-популярній літературі. Цікавим є дослідити вживання лексичних одиниць семантичного поля «нейронаука» у мистецтві. Матеріалом для статті слугуватиме 177 скриптів епізодів серіалу «Доктор Гауз».

При дослідженні семантичних полів важливо розуміти різницю між такими поняттями як «семантичне поле», «тематична група» та «лексико-семантична група». Франческо Гранде у своїй статті розкриває поняття «семантичне поле» у працях різних лінгвістичних шкіл. Він розглядає західний напрямок лінгвістики, в якому визначення семантичного поля вперше дав Гюнтер Іпсен у 1924 році, зазначивши що семантичне поле являє собою дві чи більше лексичні одиниці, що пов’язані між собою семантично та організовані як мозаїка, де кожен елемент доповнює цілу картину [1 с. 416]. Також Ф. Гранде розглянув і значення цього явища в античних арабських текстах (адже терміну, що відповідав би терміну «семантичне поле» в арабській лінгвістиці не існувало, хоча явище існувало) і дійшов висновку, що визначення семантичного поля відрізняється дуже мало в арабській та західній лінгвістиці. Зокрема семантичне поле у західній та арабській лінгвістиках розглядається як явище соціокультурне та голістичне, тобто всі ці лексичні одиниці, що входять до семантичного поля є частинами великого цілого і є наслідком

розвитку суспільства. Однак, у визначеннях є і відмінності, а саме: представники західної лінгвістики зазначають, що семантичне поле є явищем діахронічним та семантико-негативним, тобто семантичне поле та його компоненти змінюються з часом і не мають ізольованого значення, вони лише мають значення в оточенні інших компонентів. А ось згідно досліджень арабських текстів семантичне поле є синхронічним та семантико-позитивним [1, с. 432]. Таким чином можемо зазначити, що семантичне поле представляє собою сукупність лексичних одиниць з певної широкої теми, що пов'язані між собою семантично.

Лексико-семантичні групи (ЛСГ) та тематичні групи (ТГ) є фактично вужчими поняттями, аніж поняття семантичного поля. Семантичне поле включає у себе тематичні групи та лексико-семантичні групи. Поняття «тематична група» може бути охарактеризоване майже так само, як і семантичне поле, тобто як парадигматично та синтагматично об'єднані лексичні одиниці, між якими «наявний предметно-логічний зв'язок» [4, с. 27]. Компоненти ТГ об'єднані однією темою, що можна побачити через денотативні значення компонентів такої групи [5, с.199]. Однак, як уже було зазначено, тематична група охоплює компоненти вужчого значення, ніж компоненти семантичного поля. Лексико-семантична група відрізняється від тематичної групи тим, що між компонентами такої групи існують ще й певна категоріальна, ієрархічна, структурна подібність [3, с.124]. Іншими словами, тематична група є поняттям дещо вужчим від семантичного поля, воно охоплює всі лексичні і фразові одиниці, що складаються з будь-яких частин мови, а натомість лексико-семантична група – це лексичні одиниці одної частини мови, або колокації однакової структури. Таким чином у цій статті розглядатимуться усі тематичні групи та лексико-семантичні групи, які входять до семантичного поля «нейронаука» на прикладі медичного телесеріалу «Доктор Гауз».

Оскільки Доктор Гауз – медичний серіал, тематичні поля і лексико-

семантичні групи, пов'язані з нейронаукою будуть стосуватися саме медичних дисциплін, пов'язаних з мозком і нервовою тканиною. Використовуючи метод загальної вибірки, було виявлено наступні тематичні групи у серіалі: «Diseases», «Symptoms». В першу тематичну групу входять лексико-семантичні групи «Mentaldiseases» та «Diseases, affectingnervoussystem». Перша з них є чисельнішою, 36 згадок у скриптах серіалу (*psychosis, Munchausensyndrome, etc.*) включно з повтореннями, менш чисельною є друга група, хвороби з якої згадуються 31 раз (*Myastheniagravis, neurocysticercosis, Huntington'sdisease*), однак вона більш розмаїта, повторень таких слів (діагнозів) у серіалі немає, за виключенням *Huntington'sdisease*. Тематична група «Symptoms»включає в себе більше 300 лексичних елементів включно з повтореннями. Лише слово *seizure*(судома) та похідні словоформи такі як *seizing*(той, що страждає на судому) згадується у скриптах близько 150 разів. Окремо була виявлена лексико-семантична група «Parts of nervous system». Вона є навіть чисельнішою, ніж попередні тематичні групи, адже іменники з неї можна зустріти буквально у кожній серії і прикладами такої групи є *brain, brainstem, nerve*. Не дуже розмаїтою є ще одна лексико-семантична група «Specialists», що представлена 78 лексичними одиницями (включно з повтореннями), такими як *therapist, neurologist* т.д.

Таким чином семантичне поле «нейронаука» в серіалі Доктор Гауз представлена 2-ма тематичними групами і 4-ма лексико-семантичними групами, з яких найбільш розмаїтою та найменш чисельною виявилася лексико-семантична група «Diseases, affectingnervoussystem», а найбільш чисельною виявилася лексико-семантична група «Parts of nervous system». Усі наявні лексико-семантичні групи складаються з іменників чи іменникових фраз.

ЛІТЕРАТУРА

1. Grande, Francesco. The Arabic Lexicographer Ibn Sīdah and the Notion of Semantic Field. *Journal of Arabic and Islamic Studies*. 2018. Vol 17. P. 415-433.
2. Merriam Webster Dictionary. Electronic resource. Mode of access: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/neuroscience>
3. Межжеріна Г. Структурна організація семантичних одиниць (поле – лексико-семантична група – слово). *Актуальні проблеми кураїнської лінгвістики: теорія і практика*. 2002. Вип. 5. С. 114-126
4. Ментинська І. Б. Тематична та лексико-семантична класифікація українських комп'ютерних термінів. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Том 31 (70) №2. С. 26-31
5. Шматко І. Особливості системної організації українських бджільницьких термінів за тематичними та лексико-семантичними групами. *Термінологічний вісник*. 2015. Вип. 3 (2). С. 198-210

УДК 801.7

Воробйова Л., Асатрян А.

Донецький національний університет економіки і торгівлі

імені Михайла Туган-Барановського

м. Кривий Ріг, Україна

**ПРИЧИНИ ПОЯВИ НЕОЛОГІЗМІВ У СУЧАСНІЙ
АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ**

У статті обговорюється важливість вивчення нових слів, які відображають зміни та реалії в різних аспектах сучасного суспільства. Англійська мова постійно розвивається на лексичному рівні, і метою цього дослідження є вивчення причин появи неологізмів у сучасній англійській мові. Варто зазначити, що словосполучення та змішання є

найефективнішими та найпоширенішими методами створення нових слів. Практична значущість цього дослідження полягає в можливості використання отриманих даних про нові тенденції в галузі неологізмів для аналізу лексичного складу англійської мови.

Ключові слова: утворення неологізмів, англійська мова, індивідуально-авторські неологізми.

The article discusses the importance of learning new words that reflect changes and realities in various aspects of modern society. The English language is constantly developing at the lexical level, and the purpose of this study is to study the reasons for the appearance of neologisms in the modern English language. Compounding is the most effective and common method of creating new words. The practical significance of this study lies in using the obtained data on new trends in the field of neologisms for the analysis of the lexical composition of the English language.

Key words: neologisms, English language, individual author neologisms.

Поява неологізмів є важливою й актуальною галуззю дослідження, оскільки вони дають уявлення про динамічні процеси, що відбуваються в сучасному суспільстві. Мова, як засіб комунікації, перебуває в постійному русі й тісно пов'язана з історією та культурою її носіїв. Лексичний склад мови особливо чуйно реагує на глибокі трансформації в суспільстві, пов'язані з глобалізацією, цифровізацією та інформатизацією, що призводить до створення нових слів. Велика кількість неологізмів в англійській мові відображає адаптивність і гнучкість мови, що робить її найважливішим інструментом міжнародного спілкування. Лексика, зокрема, знаходиться під впливом змін в різних сферах життя суспільства, включно зі швидким формуванням глобального інформаційного середовища та інтенсифікацією людського життя. Будучи охоронцем культури та національної ідентичності, мова дає нам змогу розуміти історичні та культурні процеси й ефективно використовувати слова у

спілкуванні в режимі реального часу.

Згідно з Академічним тлумачним словником, неологізм - це нове слово, вираз або нове значення вже існуючого слова, які створюються для представлення нових ідей, явищ або концепцій [1, с.348].Ці слова створюються для представлення нових явищ чи концепцій. Хоча носії мови легко можуть розпізнати і зрозуміти неологізми, люди, для яких мова не є рідною, можуть зазнавати труднощів у їхньому використанні або перекладі. Неологізми можуть бути як абсолютно новими словами, так і комбінаціями вже існуючих. В англійській мові вони можуть утворюватися за різними принципами. Це свідчить про те, що будь-яка мова постійно розвивається, в тому числі й англійська.

Англійська мова – це гобелен, витканий з різних шарів лексики, які розвиваються з неоднаковою швидкістю. Найбільший приплив нових слів спостерігається у сфері соціального та повсякденного життя, які ширяться через засоби масової інформації, такі як газети, журнали, інтернет-видання та соціальні мережі. Ці неологізми відбивають найрізноманітніші тенденції – від моди та гастрономії до дозвілля та політичних поглядів. Вони узагальнюють різноманітні процеси, що розгортаються в суспільстві, та ефективно кодифікують нові явища. Чи то екологія, соціально-політична ситуація, або розуміння повсякденного способу життя – ці слова є символічними позначеннями еволюції людської поведінки та стосунків.

Неологізми нерозривно пов'язані з мисленням людей, і споживчий вибір змінюється, коли люди асимілюють такі слова у свій лексикон. Таким чином, сформована за допомогою різних підходів, нова лексика віддзеркалює радикальні зміни в суспільних парадигмах, створюючи потужний інструмент для гармонійної комунікації в нашому світі, що постійно розвивається.

Загальновідомо, що існують два типи неологізмів: загальномовні неологізми, які є частиною лексики та спадщини мови, та індивідуально-

авторські неологізми.

Загальномовні неологізми поділяються на лексичні та семантичні.

Лексичні неологізми - це нові слова, які створюються для опису нових об'єктів, понять чи явищ.

Наприклад, слово “selfie” - це лексичний неологізм, який був придуманий для опису нового явища - фотографування себе на камеру смартфона.

Семантичні неологізми, з іншого боку, утворюються шляхом надання нових значень існуючим словам.

Наприклад, слово “вірус” утворене від лат. *virus* — «отрута». яке спочатку означало агент, здатний спричинити інфекційну хворобу, тепер також означає шкідливу комп'ютерну програму або інформацію, яка широко поширюється в Інтернеті або відео яке швидко стає популярним.

Індивідуально-авторські неологізми, як випливає з назви, – це нові слова або вирази, придумані окремим автором. Ці неологізми можуть й не стати частиною загального лексикону мови, але вони можуть використовуватися і бути відомими серед послідовників або шанувальників автора.

Наприклад, слово “*fauxpology*” – фейкове вибачення, яке є нещирим і має на меті маніпулювання.

Цей вираз набув популярності під час піку "культури скасування" (від англ. cancel culture — «культура скасування»; або англ. call-out culture — «культура викриття»), який означає практику публічного засудження та відмови від спілкування з людьми, які вважаються "неправильними" у своїх поглядах або вчинках. Слово "fauxpology" вживалось тоді, коли публічні особи намагалися захистити свою репутацію, надавши фальшиві вибачення замість того, щоб по-справжньому визнати свою провину та взяти на себе відповідальність за свої вчинки [5]. Багато хто погодився, що цей неологізм чудово передає суть таких нещирих вибачень. Слово швидко

поширилося і навіть потрапило до деяких словників як легітимний термін. Це лише приклад того вищезазначені приклади відображають, як неологізми можуть відображати культурні та суспільні зміни певного періоду. Одним із найбільш яскравих прикладів індивідуально-авторських неологізмів ми можемо побачити у романі “Улісс” Джеймса Джойса, де він вигадав слово *quark* для позначення субатомної частинки. В художній літературі такі неологізми часто стають частиною літературного канону і використовуються для передачі унікальних художніх виразів.

Однак, неологізми також можуть виникати у зв'язку з потребою в адаптації до технологічного, культурного або соціального середовища, яке швидко змінюється.

Наприклад, на початку нульових виникнення нового феномену спричинило появу терміну «*подкаст*» як портманто зі слів “iPod” і “broadcast”, коли інтернет-розробники експериментували з технологіями передачі аудіо контенту в RSS-потоках [3, с.78].

При перекладі нових слів перекладачі часто стикаються з труднощами, оскільки ці слова неперервно з'являються. Важливо звертати увагу не лише на контекст, але й на конкретні ситуації, у яких ці неологізми можуть бути використані. В англійській лексиці значна частина нових слів утворюється як іменники, оскільки англійська мова має тенденцію запозичувати слова з інших мов і перетворювати їх на іменники. Наприклад, слово "yoga" (від санскр. योग) є санскритським терміном, що означає систему психотерапії, спрямовану на трансформацію розуму, тіла і духу за допомогою духовних, психічних і фізичних технік. Це слово було запозичене як іменник в англійську мову. Ще одним прикладом іменника, що був запозичений з іншої мови, є слово "sushi" (яп. 寿司), яке означає традиційну японську страву зі сирого рису, риби та інших інгредієнтів. Слово "sushi" також було запозичене з японської мови і зараз є досить поширеним іменником в англомовних країнах.

Однак, відносно домінування іменників у створенні нової лексики, англійська мова також має різноманітність дієслів та прикметників. В останні роки спостерігається збільшення використання прикметників для опису нових понять та ідей. Такі терміни, як *woke*, *frenemy* і *hungry* - лише кілька прикладів нових прикметників, які набули популярності.

Втім, як зазначено вище, створення нових слів у мові суттєво впливає на ті сфери людського життя, які зазнають найбільших змін, такі як інформаційні технології та повсякденне життя. Галузями, які містять найбільшу кількість неологізмів можемо вважати інформаційні технології і медіа простір.

В науці, особливо в галузі комп'ютерних наук, відбувається найбільше збільшення кількості нових термінів. Розвиток комп'ютерних технологій та винахід нових пристроїв створюють потребу в новій термінології.

Наприклад, *cloud computing* є одним із таких неологізмів, що стали невіддільною частиною комп'ютерної мови. Цей термін належить до зберігання та доступу до даних і програм через Інтернет, а не на жорсткому диску. У зв'язку з розширенням використання цієї технології останніми роками виникла необхідність у спеціальному слові для опису цього явища.

Ще одна сфера, де виникла необхідність у нових словах – соціальні мережі. Такий термін, як *viral* - *вірусний*, стало звичним явищем, оскільки технологія створила нові способи для людей ділитися інформацією один з одним в Інтернеті. Навіть слово *friend* набуло нового значення, оскільки люди тепер називають своїх онлайн-зв'язків “друзями на Facebook”. Аналогічно, розвиток соціальних медіаплатформ приніс нові форми комунікації та взаємодії, що призвело до створення таких слів, як:

- *DM* (*adirectmessage*) - це приватний спосіб спілкування користувачів соціальних мереж;

- *hashtag*- це символ, який використовується для класифікації або категоризації тексту в соціальних мережах;
- *like-baiting*– прохання користувачів, які публікують пости поставити «лайк» їхньому контенту.

Ці неологізми відображають мінливі способи спілкування та самовираження людей в Інтернеті.

За межами технологій, у повсякденному людському житті також з'явилися нові слова. Яскравим прикладом є *Stacycation*, що описує відпустку, проведену вдома, а не в подорожі.

Крім того, у міру зростання стурбованості станом довкілля виникла ціла нова лексика, пов'язана зі стійкістю та екологічністю життя. Наприклад, висхідне занепокоєння питаннями сталого розвитку та захисту довкілля призвело до появи таких екологічних неологізмів, як:

- *upcycling* - переробка вторинної сировини, яка підвищує цінність сировини, перетворюючи її на більш цінні предмети;
- *carbonfootprint* - це обсяг усіх викидів парникових газів від окремої особи, організації, діяльності або продукту; *greenwashing* - це нечесна маркетингова стратегія, яка вводить споживачів в оману щодо екологічних цілей компанії стосовно певного продукту чи послуги.

Ці терміни демонструють зміну суспільної свідомості в бік збереження планети та притягнення корпорацій до відповідальності.

Попри розмаїття джерел і типів неологізмів, вони завжди відображають розвиток мови та світу навколо нас. Вони можуть кидати виклик або збагачувати наш словниковий запас і все одно викликати нерозуміння або суперечки. Проте, поки люди продовжують спілкуватися і творити, нові слова і значення з'являтимуться і далі. Загалом, постійне створення та використання неологізмів - це один зі способів, за допомогою якого мови адаптуються до нових ідей і технологій. Оскільки англійська мова продовжує розвиватися, цілком імовірно, що ми бачитимемо дедалі

більше й більше неологізмів, які створюються для опису нових понять і явищ.

Процес збагачення лексикону мови свіжими та інноваційними словами це явище, що постійно розвивається. Мова, яка була вплетеною в саму тканину культури, не може існувати в статичній формі, а скоріше віддзеркалює нові реалії, які потребують неологізмів для їхнього вираження. У той час як деякі неологізми створюються швидкоплинно, щоб позначити тенденцію або подію, що минає, але так і не отримують визнання в словниках, інші набирають обертів і швидко стають всюдисущими елементами повсякденного спілкування. Різні засоби масової інформації, такі як віртуальні платформи, соціальні мережі та онлайн-видання, слугують потенційними резервуарами лінгвістичних інновацій.

Ретельне дослідження цих нових виразів проливає світло на їхні глибинні мотиви. Вони з'являються під впливом різноманітних чинників: влучного відображення настроїв та занепокоєності суспільства щодо соціокультурних проблем загалом; виявлення впливу глобальних проблем на лінгвістичні конструкції, що вказують на інтерес людей до певних подій; хроніки руйнівних політичних революцій, які відбуваються в органах управління в усьому світі, що призводить до появи експресивної термінології в суспільному дискурсі; та, врешті-решт, висвітлення технологічних проривів, які забезпечують нові концептуальні засади для створення нових концептів та їхнього використання в суспільному дискурсі.

Загалом, постійна еволюція людського суспільства означає, що неологізми створюватимуться та впроваджуватимуться. Оскільки мова є відображенням нашої культури та світу, що розвивається, ці нові слова залишатимуться важливими для розуміння складнощів нашого часу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Академічний тлумачний словник української мови. Академічний тлумачний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/s/neologhizm> (дата звернення: 10.04.2023).
2. Гурко О. В. Англійські запозичення в мові мас-медіа. Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. 2012. № 22 (247). С. 39–47.
3. Кирилова О. Подкастинг як перспективний напрям медіадіяльності. Факультет систем і засобів масової комунікації. URL: <http://fszmk.dnu.dp.ua/uploads/files/Монографія/2022/Кирилова%202.pdf> (дата звернення: 11.04.2023).
4. Черненко В. О. Англомовні інтернет-неологізми: семантика та походження. Нова філологія. 2013. № 56. С. 226–228.
5. Urban Dictionary: fauxpology. Urban Dictionary. URL: <https://www.urbandictionary.com/define.php?term=fauxpology> (date of access: 11.04.2023).

УДК 001.8:94

Владимирова В.

Полтавський державний медичний університет,

м. Полтава, Україна

ОГЛЯД ІСТОРИЧНОЇ ДИНАМІКИ РОЗВИТКУ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОГО ПІЗНАННЯ

Стаття присвячена опису історичної динаміки розвитку науково-методичного пізнання та обґрунтування наукового статусу методики навчання іноземних мов як певного результату цього пізнання. Показуються еволюційний та рівневий характер накопичення в методичній науці когнітивного багажу науково-методичного знання,

обґрунтовується структура даного знання. Особлива увага приділяється таким питанням, як: історична залежність методичних підходів від ціннісно-сміслових пріоритетів методики як науки, спільність та відмінність змістовної сутності понять «методика навчання іноземних мов» та «технологія навчання», методологічна комплексність сучасної методичної науки, її міждисциплінарний, педагогічний та теоретико-ужитковий характер.

The article is devoted to the description of the historical dynamics of the development of scientific and methodological knowledge and the substantiation of the scientific status of the methodology of teaching foreign languages as a certain result of this knowledge. The evolutionary and level nature of the accumulation of the cognitive baggage of scientific and methodological knowledge in methodological science is shown, the structure of this knowledge is substantiated. Particular attention is paid to such issues as: the historical dependence of methodological approaches on the value-semantic priorities of methodology as a science, the commonality and difference in the content essence of the concepts "method of teaching foreign languages" and "teaching technology", the methodological complexity of modern methodological science, its interdisciplinary, pedagogical and theoretical and applied character.

Ключові слова: *науково-методичне пізнання, методичне знання, рівень науково-методичного пізнання, методологічна комплексність методичної науки.*

Keywords: *scientific and methodological knowledge, methodological knowledge, level of scientific and methodological knowledge, methodological complexity of methodological science.*

Сьогодні добре відомо, що науково-методичне пізнання, являючи собою певну частину соціально-гуманітарного пізнання, є специфічною науковою діяльністю. У силу того, що методика навчання іноземних мов як наука відрізняється своїм теоретико-прикладним характером, про цей

процес можна говорити, по-перше, як про складний процес накопичення багажу науково-методичного знання, його систематизації та узагальнення, і, по-друге, як про практичну реалізацію цього знання у конкретних лінгводидактичних концепціях та методичних підходах, а також у реальній практиці навчання іноземних мов.

Що стосується самої методики як науки, то вона, як і будь-яка наука, реагуючи на виклики конкретної історичної епохи та враховуючи останні дані пов'язаних з нею наук, відкриває закони та закономірності навчання мов та лінгвоутворення.

Історіографія вітчизняної та зарубіжної методики навчання іноземних мов свідчить про таке. Представники будь-якого методичного спрямування, що виникає в конкретну історичну епоху, виходять, як правило, з того, що вказують на недоліки своїх попередників, при цьому вони зазвичай не відмовляються повністю від раціональних методичних ідей минулого.

Витоки методики навчання іноземних мов, як відомо, виявляються у другій половині XIX століття, коли іноземні мови починають вивчатися у навчальних закладах.

Так, у другій половині XIX століття під методикою розумілися лише методичні рекомендації, тобто певна сукупність правил і «рецептів», призначених на вирішення практичних завдань викладання іноземних мов, а початку XX століття з'являється приватна методика викладання конкретної іноземної мови. Вже в середині минулого століття до цих значень приєдналися два нові: 1) методика як педагогічна наука (точніше, приватна дидактика) або загальна методика навчання іноземної мови та виховання засобами цієї мови та 2) методика як методичний напрямок (метод навчання іноземних мов у широкому розумінні).

Якщо говорити про останні десятиліття (кінець XX століття і теперішній час), то в ці роки методика виступає вже як методична наука,

що представляє собою систему взаємопов'язаного лінгводидактичного і методичного (організаційно-технологічного) знання, що розвивається, про навчання нерідних мов, оволодіння людиною нерідною мовою в навчальних умовах, лінгвоутворення. Тому сьогодні зміст поняття «методика» трактується досить широко. Це і методичні рекомендації та технологія навчання іноземних мов (сукупність навчальних прийомів та способів), і методичний напрямок, і педагогічна наука, і теорія навчання іноземних мов. Зі сказаного вище можна встановити, що методика, розвиваючись, поступово переходить від «інтересів» викладання конкретної іноземної мови до закономірностей навчання їй, а потім і до закономірностей оволодіння цією мовою в навчальних умовах. А сьогодні цю науку цікавлять закономірності освіти в галузі іноземних мов у всіх аспектах її розгляду: від системи до цінності, від процесу до результату [2]. Подібний ланцюжок слів «викладання – навчання – оволодіння – освіта» свідчить про історичну динаміку науково-методичного пізнання та про розширення методикою свого дослідницького поля, поступовий її перехід від виключно організаційно-технологічних аспектів викладання мови до методологічних підстав лінгвоутворення. Дані концептуальні зрушення, будучи наслідком змін методикою своїх наукових та методологічних установок та перегляду нею своїх ціннісно-значущих об'єктів [4], позначаються насамперед на рівні цілепокладання в галузі навчання іноземних мов, а також на різному розумінні того, який зміст слід включати в поняття "володіння іноземною мовою".

Так, наприклад, зміна ціннісно-сислового об'єкта природним чином призводить до зміни методичних підходів, і, отже, цілей, принципів і змісту навчання. Саме у підході, як відомо, і реалізується методична думка, оскільки він є своєрідним кутом зору розгляду та інтерпретації освітнього процесу з іноземної мови. Так, ретроспективний погляд на методику як науку показує, що, просуваючись «сходами» часу, вона,

залежно від своїх ціннісно-сміслових пріоритетів, реалізує різні методичні підходи: від лінгвістичних (перша половина ХХ ст.) та комунікативних (друга половина ХХ в.) до культуро-центричних (на рубежі століть), а сьогодні і, мабуть, завтра будуть, поряд з культуро-центричними, інтенсивно розвиватися і аксіологічні (ціннісно-орієнтовані) підходи. В рамках кожного з підходів історично еволюціонує розуміння методистами здібності людини до практичного володіння нерідною мовою, а саме: від мови до мовних навичок (у рамках лінгвістичних підходів), до мовних умінь і здатності спілкуватися мовою, що вивчається (наприклад, у контексті комунікативних підходів) і, нарешті, в даний час - до здатності учня до спілкування на міжкультурному рівні (в рамках культуро-центричних підходів) та його готовності (комунікативної, психологічної та ін.) до автентичного спілкування нерідною мовою та пізнання за допомогою цієї мови, сформовані у неї засобами мови, що вивчається, система ціннісно-сміслових орієнтирів та індивідуально мотивоване ставлення до власного лінгвоутворення, його рівня та якості, а також потреба у використанні досліджуваної мови як інструмента перетворення світу та самореалізації у соціальній та особистісній сферах (аксіологічні підходи).

Зауважимо, що сучасні методичні підходи мають яскраво виражений комплексний характер, являючи собою важливу сферу досліджень багатьох наукових дисциплін, і насамперед філософії освіти, педагогіки, психології та теорії навчання іноземних мов. У них тісно переплітається антропоцентричне (людинорозмірне) і аксіологічне (ціннісно-орієнтоване), що змушує методичну науку досліджувати на широкій міждисциплінарній основі закони (закономірності) взаємодії, з одного боку, мови, свідомості, культури та суспільства, а з іншого – цілої сукупності процесів: навчання іноземних мов, оволодіння людиною нерідною для неї мовою в навчальних умовах, спілкування цією мовою в ситуаціях міжкультурної взаємодії з

представниками інших лінгвоетносоціумів, (само)пізнання та (само)розвитку засобами мови, що вивчається. У результаті й формується сучасне актуальне науково-методичне знання у тому, як треба навчати іноземних мов у сучасних умовах різних освітніх етапах [1, 3, 5].

Усвідомлюваний методистами нині рівневий характер науково-методичного знання дає підстави зробити висновок про складну рівневу структуру науково-методичного знання (емпіричне, теоретичне та метатеоретичне). З огляду на цю обставину та орієнтуючись на обґрунтовану у філософії науки рівневу модель гуманітарного знання загалом [2], можна визначити різні види науково-методичного знання, що включаються до його структури. До них відносяться, по-перше, чуттєве знання, пов'язане з множинністю спостережень та сприйняття в освітній сфері з іноземної мови; по-друге, емпіричне знання, тобто узагальнений опис та систематизація даних, отриманих під час спостережень за освітньою практикою, а також у ході експериментів та досвідченого навчання; по-третє, теоретичне знання, що є науково обґрунтованою, зв'язковою логічною системою методичних понять, способів і засобів науково-методичного пізнання, наукових уявлень про навчання іноземних мов та лінгвоутворення, їх закономірності, зв'язки та властиві їм особливості; по-четверте, ціннісне знання, пов'язане з аксіологічними аспектами лінгвоутворення, його цінностями та смислами, а також ідеалами та нормами науково-методичного дослідження; і, нарешті, по-п'яте, інтерпретативне знання, яке формується в ході інтерпретацій (визначень) наукових фактів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Владимірова В. І., Шевченко О. М. Теоретико-методологічні основи формування білінгвальної комунікативної компетенції здобувачів освіти в умовах діалогу культур. Мова і міжкультурна комунікація:

теорія та практика: матеріали III Всеукр. наук.-практ. онлайн конф., Полтава, ПДАУ, 25 травня 2022 р. Полтава, 2022. С. 145–149.

2. Гальскова Н. Д. Современная методика обучения иностранным языкам: пространство исследования. Иностранные языки в школе. 2017. № 3. С. 2–9.
3. Лещенко Т. О., Шевченко О. М. Міжкультурна комунікація в навчанні української мови як іноземної здобувачів закладу вищої медичної освіти. International scientific innovations in human life: proceedings of the 7th International scientific and practical conference. Cognum Publishing House. Manchester, United Kingdom. Manchester, 2022. P. 397–401.
4. Vladymyrova V., Savitskaya T. Overview of educational activity methods in the system of forming the teacher's educational culture in the comprehensive pedagogical process. Trends in the development of science in the modern world: proceedings of the XXXIII International scientific and practical conference, Graz, Austria, 23–26 August 2022. Graz: International Science Group, 2022. P. 217–224.
5. Vladymyrova V., Shevchenko O., T. Savitskaya T. Use of intensive technologies of learning foreign languages as a means of stimulating communicative competence. Modern scientific research: achievements, innovations and development prospects: proceedings of the 8th International scientific and practical conference, Berlin, Germany, 23–25 January 2022. Berlin: CPN Publishing Group, 2022. P. 338–345.

UDC 81'243=111

**Havryshkiv N., Horodetska N., Hunia L.
Lviv National Environmental University
Dublyany, Ukraine**

FACTORS CONTRIBUTING TO THE EFFECTIVE FOREIGN LANGUAGE TEACHING

The article is devoted to the factors contributing to the effective foreign language teaching. The impact of a foreign language learning on various aspects of human life and activity is also discussed. The authors define the term 'effective foreign language teaching'. Particular emphasis is placed on the importance, benefits and reasons of learning and teaching a foreign language.

Key word: *effective foreign language teaching, factors, communication, language skills, student-centered.*

Стаття присвячена факторам, що сприяють ефективному навчанню іноземної мови, а також впливу іноземної мови на різні аспекти життя і діяльності людини. Автори дають визначення терміну "ефективне викладання іноземної мови". Особливий акцент зроблено на важливості, перевагах і причинах вивчення та викладання іноземної мови.

Ключові слова: *ефективне викладання іноземної мови, фактори, спілкування, мовні навички, студентоцентрований.*

In order to be a member of today's globalized world, it is necessary to learn and speak a foreign language, particularly English. Due to the widespread use of the English language throughout the world, teaching and learning English has gained surprising importance. It has gained increasing importance in recent years for several reasons: globalization, cultural exchange, brain development, academic achievement, personal growth, etc.

The world is becoming increasingly interconnected with businesses, governments, and individuals interacting across national borders. Knowledge of a foreign language can be an advantage in many occupations and provide opportunities for international travelling as well as communication.

Foreign language learning can contribute to a better understanding and appreciation of other cultures. It can also improve communication and facilitate cross-cultural exchange, which is very important in the modern, globalized

world.

Research has shown that learning a foreign language can have positive effects on cognitive development, including improved memory, problem-solving, and critical thinking skills. Students who learn a foreign language often perform better in other academic subjects, such as mathematics and science. This is because learning a foreign language can improve overall language proficiency, which can lead to improved reading and writing skills.

Learning a foreign language can be a rewarding and enriching experience, allowing individuals to connect with others and explore new perspectives. It can also help build confidence and self-esteem.

Given these benefits, teaching and learning foreign languages has become increasingly important in education systems around the world. Many countries have made foreign language learning a mandatory part of the curriculum, and there has been a growing demand for language learning resources and opportunities both in educational establishments and outside of formal education settings.

Effective foreign language teaching is a process of helping students acquire proficiency in a foreign language through various instructional techniques, strategies, and activities that are tailored to meet their learning needs. This process involves creating a learning environment that is engaging, interactive, and student-centered. It also involves using a variety of resources and teaching methods, including technology and authentic materials, to create opportunities for students to use the language in meaningful ways.

Effective foreign language teaching focuses on developing the four language skills: reading, writing, listening, and speaking. Teachers should provide opportunities for students to practice these skills in a variety of contexts, such as in class discussions, group work, and role-plays. Teachers should also give students regular feedback on their progress and offer support and guidance to help them improve their language skills.

Effective foreign language teaching also involves incorporating cultural competence, which means helping students understand and appreciate the customs, traditions, and values of the target culture. This can include using authentic materials, such as films, music, and literature, to expose students to the target culture and language.

What are the factors contributing to the foreign language teaching? Effective foreign language teaching can depend on a variety of factors, including:

- **qualified and experienced teachers:** having teachers who are highly trained, experienced, and proficient in the target language is essential for effective language instruction. Teachers who have a deep understanding of the language, culture, and pedagogical techniques are more likely to create an engaging and effective learning environment.

- **clear learning objectives:** setting clear learning objectives for each lesson or unit helps students understand what they are expected to learn and how they will be evaluated. Objectives should be measurable, specific, and achievable.

- **student-centered instruction:** effective language instruction involves engaging students actively in the learning process. Teachers should use a variety of instructional methods to cater to different learning styles and abilities. In addition, they should create opportunities for students to practice and use the language in real-life situations.

- **authentic materials:** using authentic materials such as videos, podcasts, and newspaper articles that are created for native speakers of the target language can make language learning more relevant and engaging. Authentic materials help students develop their listening, reading, and comprehension skills while exposing them to the target culture.

- **technology integration:** technology can be used to enhance language instruction in many ways, such as providing online resources, facilitating

communication with native speakers, and enabling multimedia learning experiences. Effective language teaching should leverage technology to support and enhance instruction.

- **assessment and feedback:** assessing student learning and providing timely and constructive feedback are crucial for effective language instruction. Teachers should use a variety of assessment tools such as tests, quizzes, and projects to evaluate student learning. They should also provide feedback that is specific, timely, and actionable, so that students can improve their language skills.

- **cultural competence:** effective language instruction should incorporate cultural competence, which means understanding and valuing the differences among cultures. Teachers should provide opportunities for students to learn about the customs, traditions, and values of the target culture, which can help them become more proficient in the language and more respectful of other cultures.

Effective foreign language teaching is a collective effort that involves various interested parties, including language teachers, university administrators, policymakers, and learners themselves.

Firstly, language teachers play a critical role in delivering effective foreign language instruction. Teachers must be knowledgeable and experienced in the target language, as well as in teaching techniques and strategies. They should create a learning environment that is engaging, interactive, and student-centered, providing opportunities for students to practice and use the language in meaningful ways.

Secondly, university administrators and policymakers are responsible for providing the necessary resources and support to ensure effective language instruction. This includes providing adequate funding, technology resources, and professional development opportunities for teachers. Administrators and policymakers should also set clear language learning objectives and standards,

and ensure that these are aligned with state or national standards.

Lastly, learners themselves have a role to play in effective foreign language teaching. They should be motivated and engaged in the learning process, taking an active role in their own learning. They should also be open to new cultural experiences, and be willing to make mistakes and learn from them.

Conclusions. Effective foreign language teaching is a student-centered process that focuses on developing language proficiency, cultural competence, and communication skills through engaging, interactive, and meaningful learning experiences. It requires a skilled and experienced teacher who can create a positive learning environment that fosters language acquisition and personal growth. It is a collaborative effort that requires the collective effort of all interested parties involved in the language learning process.

REFERENCES

1. Bhattarai, P. 2021. What makes English language teaching effective? *ELT CHOUTARI*.
2. Fitzpatrick, T., Morris, S., Clark, T., Mitchell, R., Needs, J., Tanguay, E. & Tovey, B. 2018. Rapid Evidence Assessment: Effective Second Language Teaching Approaches and Methods.
3. Ghonsooly, B., & Showqi, S. 2012. The effects of foreign language learning on creativity. *English Language Teaching*, 5(4), 161–167.
4. Harris & Ó Duibhir 2011. Effective language teaching: A synthesis of research.
5. Lopes, A. & Cecilia, R.R. 2019. New trends in foreign language teaching: Methods, evaluation, and innovation. Newcastle: Cambridge Scholars Publishing.

УДК 378.147=1:61

Гончарова Є., Бєляєва О., Таран З.

Полтавський державний медичний університет, м. Полтава,
Україна

**ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА
ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ
ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ**

У статті розглядається проблема організації викладання іноземної мови за професійним спрямуванням у вищих медичних закладах освіти. Обґрунтовано закономірність використання інноваційних методів навчання з метою створення сприятливих дидактичних і психологічних умов для отримання якісних змін у засвоєнні навчального матеріалу здобувачами вищої освіти та стимулюванні пізнавальної активності.

Ключові слова: мотивація, організація навчального процесу, іноземна мова, професійне спрямування

The article considers the problem of organization of foreign language teaching of professional orientation at the Higher Medical Educational Institutions. The appropriateness of the use of the advanced methods intended to form the favorable didactic and psychological environment to obtain qualitative changes in the acquisition of learning material by the students and stimulation of cognitive activity has been substantiated.

Keywords: motivation, organization of the educational process, foreign language, professional orientation.

Третє тисячоліття характеризується значними економічними та соціальними зрушеннями, підґрунтям яких став стрімкий розвиток науки, впровадження в усі сфери життєдіяльності новітніх технологій. Повноправне входження України до Євросоюзу зумовлює необхідність розвитку й осучаснення різноманітних галузей функціонування суспільства, медичної галузі зокрема, її модернізації та забезпечення конкурентоспроможності.

Перед закладами вищої медичної освіти України постає

вимога:виховати високоосвічених фахівців, соціально та професійно мобільних, спроможних ефективно реалізувати свою особистість в умовах сучасного глобалізованого світу.

Розбудова міжнародних взаємин підняла на новий рівень статус знання іноземної мови. «Навчання іншомовного спілкування – важливий складник професійної освіти, що показує відповідність підготовки майбутнього спеціаліста» [2, с. 37]. Комунікативна іншомовна компетентність у професійній сфері дозволить випускникам закладів вищої освіти своєчасно ознайомлюватися з досягненнями закордонних спеціалістів, осмислено використовувати їх прогресивний досвід у своїй практичній діяльності.

Організація вивчення іноземної мови в системі вищої медичної освіти України має орієнтуватися на кінцевий результат у вигляді співвідносності із запитами щодо становлення та розвитку високого професіоналізму майбутніх фахівців, узгоджуватися зі змістом спеціалізованих навчальних дисциплін [4]. «Під час організації моделі майбутнього фахівця необхідно формувати професійні вміння з реалізації іншомовного спілкування» [2, с. 37].

Пізнавально-професійна мотивація засвоєння навичок іншомовного спілкування сприяє активізації навчальної діяльності здобувачів вищої освіти. Горбачова О. Ю., спираючись на дослідження інших науковців, умовно поділяє мотиви учіння студентів на дві групи: широкі соціальні та пізнавально-професійні [3]. Пізнавально-мотиваційний компонент навчання майбутнього спеціаліста як у цілому, так і безпосередньо в контексті навчання іноземної мови, можемо вважати наріжним каменем ефективного процесу навчальної діяльності. «Мотиви учіння студентів визначають майбутню професійну діяльність і спрямовують її або у бік успішності, або невдалості» [3, с. 22].

Формування позитивного пізнавально-мотиваційного компонента

здобувачів вищої освіти багато в чому залежить від здатності викладача забезпечити педагогічне спілкування, що ґрунтується на засадах суб'єкт-суб'єктних відносин зі студентами, адже «процес навчання будь-якому предмету, а іноземної мови особливо, розуміється не як індивідуальна робота студента з навчальним матеріалом, із предметом навчання, а як особливим чином організоване спілкування» [1, с. 173].

Активна співпраця викладача з колективом здобувачів вищої освіти у психологічній атмосфері довіри та взаємоповаги забезпечує формування у останніх позитивної мотивації до вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням [5].

Продуктивність роботи викладача забезпечується оптимальним поєднанням традиційних форм проведення занять з інноваційними. Застосування активних методів навчання, як-от: ділові ігри, рольові ігри, метод дискусій, мозковий штурм, кейс-метод, метод проєктів активізує потенційні здібності та можливості здобувачів вищої освіти, сприяє збагаченню професійно орієнтованого лексичного мінімуму, розвиває здатність критично мислити, у ході ситуаційних вправ, що змодельовують професійні ситуації, вирішувати завдання, максимально наближені до реальної практичної діяльності.

Можливість активізувати процес навчання іноземної мови професійного спрямування надає використання мультимедійних презентацій як одного з прийомів аудіовізуального методу. «Інтенсифікація навчального процесу, заглиблення в процес засвоєння конкретного матеріалу, поповнення лексичного запасу, сприяння його запам'ятовуванню, удосконалення навичок володіння технікою, підвищення мотивації під час вивчення іноземної мови, естетичність подачі навчального матеріалу» [4, с. 129] – ось далеко не повний перелік переваг методу презентацій.

Успішне становлення іншомовної комунікативної компетентності

майбутніх лікарів у професійній сфері залежить від багатьох чинників. Чи не найважливіший із них – уміння викладача організувати процес ефективного навчання іноземної мови використовуючи весь наявний потенціал методів і прийомів, поєднуючи у різноманітних варіантах традиційні з інноваційними.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко С., Гаврилова О., Пряницька В. Роль динамічної взаємодії викладача та студента у вивченні іноземних мов. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип. 46 (1). С.173–180. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2021_46\(1\)_29](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2021_46(1)_29)(дата звернення: 27.04.2023).
2. Герман Л. В., Шульга І. В., Кузіна В. Ю. Сучасні підходи до викладання іноземної мови. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5 : Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2021. Вип. 84 (1). С. 37–40. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_5_2021_84\(1\)_10](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_5_2021_84(1)_10)(дата звернення: 30.04.2023).
3. Горбачова О. Ю. Динаміка мотивів учіння студентів в структурі професійної компетентності. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Психологія*. 2016. Вип. 52. С. 20–28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnpu_psykhol_2016_52_5(дата звернення: 27.04.2023).
4. Застріжна Л. В. Актуальні методологічні аспекти викладання іноземної мови в медичному вузі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Філологічна*. 2017. Вип. 67. С. 127–129. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2017_67_35 (дата звернення: 30.04.23).

5. Колодницька О. Д. Формування позитивної мотивації до вивчення англійської мови (за професійним спрямуванням) у студентів медичних ВНЗ за допомогою інтерактивних технологій і методів навчання. *Медична освіта*. 2018. № 4. С. 52–55. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mosv_2018_4_11(дата звернення: 5.05.2023).

УДК 616-00:811

Гриценко І., Сологор І.

Полтавський державний медичний університет

м. Полтава

АНІМАЛІСТИЧНИЙ КОМПОНЕНТ У СКЛАДІ КЛІНІЧНИХ ТЕРМІНІВ

Ключові слова: анімалістичний компонент, зоонім, клінічна термінологія, метафора

У запропонованому дослідженні здійснена спроба системного аналізу (етимологічний, структурно-семантичний та словотвірний) та класифікації латиномовних клінічних термінів, до складу яких входить анімалістичний компонент.

Key words: animalistic component, zoonym, clinical terminology, metaphor

This study aims to comprehensively examine and categorize clinical terms in the Latin language that contain references to animals. By applying a systematic approach, the research will analyze these terms in a structured manner, considering their linguistic characteristics, etymology, and semantic implications.

Нині сучасна медична термінологія є однією з найскладніших терміносистем, яка постійно вдосконалюється та розвивається. Дослідженням різних аспектів латинської медичної термінології

присвячені роботи Беляєвої О.М., Синиці В.Г., Паласюк Г. Б., Дерев'янченко Н.В. та ін.

Мета запропонованої розвідки полягає у спробі виявити, описати та класифікувати латинські клінічні терміни, які містять анімалістичний компонент. Під анімалістичним компонентом у даному дослідженні ми розуміємо зооніми, що використовуються на позначення представників тваринного світу, як загальні назви (птаха, комаха), так і конкретні (лев, заєць, зозуля).

Матеріалом для дослідження слугували терміни відібрані шляхом суцільної вибірки із фахових енциклопедичних словників (Кніпович 1948; Арнаудов 1979; Беляєва 2020). Для аналізу виявлених термінів використовувалися етимологічний, структурно-семантичний та словотвірний методи.

Аналіз етимології досліджуваних термінів (130) виявив анімалістичні компоненти латинського (35) та грецького (26) походження.

Клінічні терміни, до складу яких входить анімалістичний компонент, можна поділити на дві групи. Перша група – це клінічні терміни, утворені шляхом метафоризації зоонімів, а друга – терміни, де зоонім уживається в прямому значенні. Розглянемо кожен з груп більш детально.

У сучасних дослідженнях із термінознавства метафоризація у медичному дискурсі постійно перебуває в полі зору дослідників, оскільки виступає одним із найбільш поширених способів утворення нових термінів [1; 2; 3; 4]. Серед аналізованих термінів можна виділити такі напрями метафоризації термінів з анімалістичним компонентом: 1) подібність за загальним зовнішнім виглядом, наприклад: *haemangioma araneum* – павукоподібна гемангіома (від. лат. *araneus*, а, um – павукоподібний < *araneus*, і m – павук); 2) подібність за будовою тіла або частини тіла, наприклад: *labia tapiri* (від лат. *tapirus*, і m тапір) – губи тапіра, стовщення та малорухомість губ рота з відвисанням нижньої губи; 3) подібність за

звуками, які видає тварина, наприклад: *fremitus felinus* (від лат. *felīnus*, а, um котячий < *felis*, is f кішка) – котяче муркотіння, тремтіння грудної клітки, яке визначають над ділянкою верхівки серця: під час пальпації нагадує котяче муркотіння; характерне для серцевих хвороб, пов'язаних зі стенозом клапанних отворів; 4) подібність за рухами, наприклад: *incessus sisoniae* (від лат. *sīsōnia*, ае f лелека) – хода лелеки, під час якої хворий різко згинає стегна й високо піднімає звислі стопи.

Клінічні терміни, до складу яких входять зооніми, що вживаються у прямому значенні, можна також поділити на дві групи. Перша група представлена термінами, які позначають різноманітні фобії, що пов'язані з представниками тваринного світу, наприклад: *ailurophobia* (від гр. *ailuros* кішка) – патологічна боязнь котів; *myrmecophobia* (від гр. *myrmex*, *myrmekos* мураха) – патологічна боязнь мурахів; *arachnophobia* (від гр. *arachne* павук) – патологічна боязнь павуків. Друга група охоплює терміни, де анімалістичний компонент позначає представника тваринного світу, який виступає причиною виникнення захворювання, наприклад: **acarodermatitis** (від гр. *akari* кліщ) – акародерматит, загальна назва шкірних хвороб шкіри, що спричиняються кліщами; **ichthyosarcotoxīsmus** (від гр. *ichthys* риба) – харчове отруєння, що є наслідком уживання риби; **my(i)asis** (від гр. *myia* муха) – міаз, хвороба спричинена потраплянням у певний орган людини личинок мух чи нематодів та їх міграцією цим органом.

За своєю структурою клінічні терміни у вибірці представлені одно-, дво- та кількаслівними термінами. Серед однослівних термінів виявлені терміни із різною словотвірною структурою, а саме:

а) суфіксальні, наприклад: *felinōsis* (від лат. *felīnus*, а, um котячий + суф.-**osis**) – феліноз, зараження відбувається через укуси або подряпини кішок; **ranūla** (від лат. *rana*, ае f жаба + суф.-**ūla**) – кіста під'язикової слинної залози;

б) складні терміни-композиції, наприклад: **phocomelia** (від гр. phosе тюлень + -melia що стосується кінцівки, частини тіла) – тюленеподібна кінцівка, уроджена вада, за якої відсутній проксимальний і/або середній відділ(и) кінцівки, а дистальний починається безпосередньо від тулуба; **lagophthalmos** (від гр. lagos заєць + гр. ophthalmos око) – «заяче око», недостатнє змикання очної щілини через параліч кільцеподібного м'яза повік.

У складі дво- та багатослівних клінічних термінів зооніми можуть бути виражені: 1) *іменниками*, наприклад: **pediculōsiscapītis** (від лат. pedicūlus, im воша) – вошивість голови; **lupuserythematōsusdisseminatus** (від лат. lupus, im вовк) – червоний системний вовчак; 2) *прикметниками*, наприклад: colica **verminōsa** (від лат. verminōsus, a, um повний черв'яків, червивий < лат. vermis, is m черв'як, глист) – глистяна колька, у разі глистяних інвазій; 3) *дієприкметниками*, наприклад: pulsus **coturnicans** (від лат. coturnix, īcis f перепілка) – пульс, схожий на крик перепілки.

У ході дослідження було також зафіксовано паралельне вживання у складі клінічних термінів як латинських, так і грецьких назв тварин, наприклад:

1) rabies **canina** (від лат. **caninus**, a, um собачий < лат. canis, is m, f собака) – собачий сказ, сказ який передається через укуси собак;

2) **kynophobia** (від гр. kuon, **kynos** собака) – патологічна боязнь собак.

Отже анімалістичний компонент у складі клінічних термінів може бути виражений основою (терміни-композиції) або певною частиною мови (іменник, прикметник, дієприкметник). Досліджувані терміни утворені шляхом метафоризації не містять елементів оцінювання людини як особистості. Об'єктом метафоричного переосмислення у таких випадках виступає уражена функціональна система людського організму. Таким чином, зооніми-метафори у клінічній термінології використовуються на

позначення певних характеристик/ознак захворювання. У термінах, де анімалістичний компонент функціонує у прямому значенні, він виконує певну класифікувальну роль, тобто вказує на тварину, яка спричиняє/переносить те чи інше захворювання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кравцова Ю. В. Семантико-когнітивне моделювання метафоризації. Мовознавство. 2011. №1. С. 43–54.
2. Пуш О. М., Гасюк Н. В. Специфіка метафоричних термінів у медичній термінології. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2021. № 48. Том 3. С. 115-118.
3. Bieliaieva O., Synytsia V., Myronyk O., Lysanets Yu, Solohor I., Morokhovets H., Efendiieva S. Cognitive and structural characteristics of latin terms for infectious and invasive diseases with a zoomorphic component. Wiadomości Lekarskie. 2022. Vol. 75, Nr. 2. P. 519–524. <http://repository.pdmu.edu.ua/handle/123456789/19743>
4. Napolitano S. Metaphors in Healthcare: to Better Comprehend and to Improve AwarenessE AWARENESS [Електронний ресурс]. English Posts Narrative Medicine. 2019. Режим доступу до ресурсу: <https://www.medicinanarrativa.eu/metaphors-in-healthcare-to-better-comprehend-and-to-improve-awareness>

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Латинсько-український медичний енциклопедичний словник: у 2 т., Т.1 А-М / укладачі: О. М. Беляєва, В. М. Ждан, А. З. Цісик. К.: ВСВ «Медицина», 2020. 344 с.
2. Латинсько-український медичний енциклопедичний словник: у 2 т., Т.2 N-W / укладачі: О. М. Беляєва, В. М. Ждан, А. З. Цісик. К.: ВСВ «Медицина», 2020. 456 с.

УДК:37.091.64:633/635

Гуня Л., Городецька Н., Гавришків Н., Турчин І.

Львівський національний університет природокористування,

м. Дубляни, Україна

УКЛАДАННЯ ПОСІБНИКА АГРОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Стаття присвячена особливостям укладання посібника для студентів агрономічного профілю. Багато уваги приділено дидактичним принципам, різним видам усної діяльності. Описано сучасні підходи до теоретико-методологічних аспектів формування посібника. Навчальний посібник допоможе студентам поглибити знання з англійської мови, зокрема опанувати фахову лексику; розвинути навички мовного спілкування; поглибити знання граматики. Посібник складається з двох частин, перша частина містить 20 уроків, а друга 10 уроків, подібних за структурою: текст за фахом, завдання на формування навичок, тексти для самостійного читання. Посібник містить англо-український словник сільськогосподарських термінів.

Ключові слова: *посібник, дидактичні принципи, текст, модель, вправи, термін, словник, навички, домашнє читання.*

The article deals with the features of compiling the manuals for students of agronomy. Much attention has been focused on didactic principles, different kinds of oral activities. Modern approaches to the theoretical – methodological aspects of the formation of manual have been characterized. Students will benefit from the tutorial in terms of developing their grammatical knowledge, professional vocabulary mastery, and language communication skills. It consists of two parts, the first part contains 20 units, and the second one – 10 units. They include: the text concerning students' specialty, tasks for developing skills, texts for home reading. The tutorial contains an English-Ukrainian dictionary of

agricultural terms.

Key words: *manual, didactic principles, text, model, exercises, term, vocabulary, skills, home reading.*

Навчальний посібник “EnglishforStudentsinAgronomy” укладено для викладання фахового навчального матеріалу, для методичного добору наукових спеціальних текстів з врахуванням інтенсивності викладання англійської мови. Він призначений для здобувачів вищого навчального закладу IV рівня акредитації, немовного факультету.

Навчальний посібник складається з тридцяти блоків (Units), які охоплюють основну фахову орієнтовану тематику, передбачену програмою для професійного спрямування. Це “Розвиток сільського господарства”, “Початок вирощування сільськогосподарських культур”, “Галузі сільського господарства” , “Класифікація сільськогосподарських культур”, “Зернові культури. Пшениця”, “Зернові культури. Жито”, “Технічні культури. Картопля”, “Технічні культури. Цукор”, “Технічні культури. Хміль”, “Технічні культури. Льон”, “Селекція сільськогосподарських культур”, “Мій майбутній фах”, тощо.

Кожен з названих блоків містить один основний текст і один чи два додаткових – коротких, простіших, мета яких на цікавому інформативному матеріалі подати лексико-граматичні моделі, нові слова, а потім і закріпити їх. Текст А (основний текст) пропонуємо для опрацювання на аудиторних заняттях, а тексти В, С (додаткові) – для самостійного читання. Основний текст виконує дві головні функції з теми та друге розширює словниковий запас студента. На базі основного тексту опрацьовуються лексичні та граматичні моделі. Тексти взяті з оригінальних англійських та американських джерел, децю скорочені, іноді адаптовані. Всі три чи два тексти блоку тематично пов’язані між собою.

Як правило, перша і друга вправи – це вправи на тренування вимови, вони містять фахову лексику, яка необхідна агрономам у їхній професійній

діяльності та майбутній кар'єрі:.. agriculture, wheat, rye, oats, barley, cereals, grain, crops, rootscrops, foragecrops, tubercrops, fibrecrops, plantcultivation, animalbreeding, naturalfertilizers, plantculture, soilfertility, annualplants, biennialplants, perennials, cycleofplantgrowth, germination, reproduction, maturation, dormancy, activegrowth, seedinggrowth.

У блоках є вправи, які передбачають роботу над словотвором (вправа 3,4), а також завдання, які вчать аналізувати лексичні труднощі, структуру англійського речення. Останні три-чотири вправи кожного блоку призначені для перевірки розуміння змісту основного тексту їх слід виконувати в аудиторії під час опрацювання кожної теми.

Усі вправи цілком доступні для виконання, примушують ще і ще раз повертатися до тексту, і, отже, забезпечують повторення і повторюваність, які необхідні при вивченні іноземної мови. Ці вправи такого типу: “Перекладіть наступні слова. Запам’ятайте їх. Прочитайте та перекладіть користуючись словником фрази з тексту А. Наведіть англійські еквіваленти поданих слів і словосполучень. Виберіть правильне дієслово з таблиці і поставте на місце пропусків. Завершіть наступні речення і перекладіть їх українською мовою. Поставте подані в дужках дієслова в Present (Past, Future) Indefinite. Утворіть питальну форму поданих речень за зразком. Заповніть пропуски необхідними словами в дужках тощо”.

Крім вправ для тренування на лексико-граматичних моделях, посібник містить завдання на інші види мовленнєвої діяльності: читання, анотування, переклад, письмо.

Усі тексти посібника написані для того, щоб а) забезпечити повторюваність основних моделей і лексики впродовж усього посібника, б) навчити студентів виділяти в тексті термінологію, словотворчі моделі, граматичні та лексичні конструкції, характерні для англійської мови в сфері сільського господарства, зокрема, агрономії, знаходити в українській мові потрібні еквіваленти для їх перекладу, в) допомогти студентам

оволодіти технікою анотування спеціального тексту, г) спонукати студентів до висловлювання (усно чи письмово) власної інформації на основі зіставлення, проведення паралелей, міркувань.

Крім додаткових текстів В,С для самостійної роботи студентів на практичних заняттях у посібнику є ще тексти для домашнього читання. Змістом текстів для домашнього читання є швидкісне вивчення текстової інформації, визначення і вивчення термінів агрономічного профілю та застосування їх у майбутній професійній діяльності.

В кінці навчального посібника подано короткий алфавітний англо-український словник термінів і найуживаніших слів. Термінологічний словник допоможе студентам складати анотації, писати реферати та розповіді, а також знадобиться їм під час проходження практики в Англії та їхній майбутній кар'єрі, пов'язаній з агрономією.

З метою розширення загального кругозору студентів навчальний посібник містить ще й довідниковий матеріал, який включає в себе таблицю перекладу англо-американських одиниць вимірювання в метричну систему, список найуживаніших скорочень мір ваги, площі, відстані і їх повне написання, список нестандартних англійських дієслів, використаних в текстах і лексико-граматичних вправах.

Загалом навчальний посібник “EnglishforStudentsinAgronomy” навчить студентів виділяти в тексті термінологію, словотворчі моделі, граматичні та лексичні конструкції, характерні для англійської мови агрономічного профілю, знаходити в українській мові потрібні еквіваленти для їх перекладу. Він також допоможе студентам оволодіти технікою анотування спеціального тексту, сприятиме розвитку навичок мовного спілкування в межах фахової тематики.

Професійна компетентність спеціаліста в наш час неможлива без володіння іноземною мовою, англійською зокрема. Випускник вищого навчального закладу, в якій б галузі науки чи культури, чи в сільському

господарстві не працював повинен вміти орієнтуватися в іноземній літературі за фахом, знаходити і передавати потрібну інформацію, вести дискусію з актуальних проблем певної галузі науки, відстоювати принципові позиції в процесі спілкування з іноземними колегами. Вирішення даного завдання вимагає від викладачів іноземних мов укладання навчальних посібників фахового спрямування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вишневський О. І. Методика навчання іноземних мов: навч. посіб.— 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Знання, 2011. 206 с.
2. Іванова О. В. Збірник тестових завдань із початкової дисципліни “Спецкурс з основ укладання галузевих глосаріїв”. К: ЦП “Компринт”, 2015. 142 с.
3. Панова Л. С., Андрійко І. Ф., Тезікова С. В. [та ін.]. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах: підруч. Київ: Академія, 2010. 327 с.
4. Тарнопольський О. Б. Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі: підручник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. 256 с.
5. Тарнопольський О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти: навч. посіб. Київ: Інкос, 2006. 248 с.
6. Тимошук Н.М. Комунікативний підхід до викладання іноземних мов у вищих аграрних закладах освіти. Вісник Житомирського державного університету. Випуск 43. Педагогічні науки. 2009
7. Harmer J. How to Teach English: An Introduction to the Practice of English Language Teaching (With DVD) 2-nd ed. London: Pearson Education Ltd., 2001. 190 p.
8. Thaine C. Teacher Training Essentials: Workshops for Professional Development.

УДК 371.315

Гуцол М.

Івано-Франківський національний медичний університет

м. Івано-Франківськ

**ФАСИЛІТАЦІЯ, ЯК ОДИН ІЗ МЕТОДІВ ПЕДАГОГІЧНОГО
НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ
УКРАЇНИ**

У статті розглядаються проблеми навчання, їх методи, поєднує професійну підготовку і особистісний розвиток майбутніх медиків. Фасилітація — це один із методів, який допомагає полегшити процес спільного прийняття рішення. Особливо корисним як метод, стає під час навчання в різних умовах і є дієвою продуктивною технологією в управлінні педагогічними методами у закладі вищої освіти України. Основний зміст якої, вкладається у положення-висловлювання фасилітатора. Фасилітатор- викладач перетворює процес викладення інформації у зручний і легкий для всіх її учасників, допомагає групі зрозуміти мету й підтримує позитивну групову динаміку для досягнення цієї мети у процесі дискусії, не захищаючи при цьому жодну з позицій.

Ключові слова: фасилітація, викладач-фасилітатор, комунікація, педагогічні технології, пізнавальні методи, групові форми роботи.

The article examines the problems of training, their methods, combines professional training and personal development of future doctors. Facilitation is one method that helps facilitate the shared decision-making process. It becomes especially useful as a method during training in various conditions and is an effective and productive technology in the management of pedagogical methods in the institution of higher education of Ukraine. The main content of which is

included in the position-statement of the facilitator. Facilitator-teacher turns the process of presenting information into a convenient and easy one for all its participants, helps the group to understand the goal and supports positive group dynamics to achieve this goal in the discussion process, without defending any of the positions.

Key words: *facilitation, teacher-facilitator, communication, pedagogical technologies, cognitive methods, group forms of work*

Війна в Україні надала нові виклики для кожного із нас. Покликала приймати неординарні рішення, самовдосконалюватися та удосконалювати вже вивчені, апробовані методи навчання у ЗВО України. Готувати якісний освітній рівень для наших майбутніх медиків, (особливо в теперішній час) маємо, ми – викладачі, модератори, тож освітні потреби сучасних здобувачів вищої освіти постійно мотивують до підвищення власної професійної кваліфікації, для того щоб потім її застосовувати на практиці. Розмаїття методів фасилітації, та застосування їх на практиці окремий методичний інструментарій групових форм роботи.

Кембриджський словник дає пояснення терміну “фасилітація” - “робити щось можливим або легшим”. Вперше питання фасилітації у педагогічній практиці було розглянуте американським психотерапевтом та педагогом Карлом Роджерсом у книзі “Свобода вчитися”. Він стверджував, що розуміння і прийняття викладачем студента таким як він є, без авторитарного тиску робить процес виховання та навчання результативним. Галіціан О. А. Переконає, що “процес фасилітації означає сприяння процесу саморозвитку”. Група нідерландських науковців - Тіна Друд Дью, Торкіл Торсен, Франс Бох Вальдорф та Маріус Бростром Каусгаард (Tina Drud Due, Thorkil Thorsen, Frans Boch Waldorff and Marius Brostrøm Kousgaard) - визначає “фасилітацію” як метод поетапного покращення якості, іншими словами процес змін на краще. За їх словами “фасилітатор” виступає в 4х ролях: вчитель, адміністратор (користувач з

повним доступом до всіх ресурсів), рівноправний учасник та керівник. Фасилітація у груповій практиці означає “підтримувати вмотивованість групи на виконанні завдань та досягненні цілей, що є визначальним у перетворенні групи в команду”, для нас в медичному ЗВО України для вивчення іноземних мов це є дуже необхідним та важливим. Студенти вчаться розгледіти основні факти, виходячи за звичні рамки: хто, що, де і коли, а основне — чому. Іншими словами “фасилітувати” означає допомагати студентам медичного ЗВО розвиватися своїм шляхом, у зручному для них темпі шляхом осмислення і дії. Це означає процес навчання направлений на студента, що відповідає принципу “студентоцентризм”.

Педагог К. Роджерс виділив основні принципи щодо методу навчання “фасилітації” :

1. Довіра в групі та в кожному індивідуумі.
2. Чіткі і зрозумілі цілі кожного індивідуума, так само як і групи загалом.
3. Впевненість у бажанні кожного учасника групи втілити значущі для них цілі, що є мотивувальним елементом у навчанні.
4. Доступність матеріалів для навчання.
5. Фасилітатор — це живий ресурс, який може використовувати група.
6. Фасилітатор враховує і зміст навчання та емоційне ставлення.
7. Фасилітатор є рівноправною частиною групи: і студентом, і виразником своєї точки зору.
8. Фасилітатор не примушує приймати його думки та ідеї, проте кожен має відповідати за свій вибір.
9. Під час роботи фасилітатор уважно слідує за вираженням емоцій.
10. Фасилітатор сам розпізнає і визначає межі свого впливу.

Основна риса методу “фасилітації” - участь викладача у роботі групи, як рівноправного учасника. Викладач стає “фасилітатором”, направляючим. Чинники, які вирізняють викладача і “фасилітатора”:

- викладач визначає, що студент має знати, студенти, працюючи з фасилітатором визначають, яка інформація їм потрібна;
- викладач дістає інформацію, а фасилітатор показує, як знайти інформацію, потрібну студентам;
- викладач оцінює студента, з фасилітатором успішна взаємодія з усіма учасниками — показник прогресу;
- викладач стоїть перед групою, а фасилітатор поміж учасниками;
- викладач знає відповіді, а фасилітатор спонукає шукати альтернативи.

“Фасилітація” як педагогічний метод навчання дає можливість спілкуватися і співпрацювати, створювати новий продукт, творити, критично мислити, розв’язувати проблеми, оцінювати ситуацію і діяти відповідно.

Можна визначити такі основні дескриптори терміну “фасилітація” стосовно методу навчання:

- рівноправна взаємодія усіх учасників групи: участь у процесі навчання та контроль його змісту і напрямку;
- засвоєння нового матеріалу відбувається в процесі взаємодії учасників та базується на розв’язанні практичних, соціальних, особистих та пошукових проблем;
- керованість процесом взаємодії відбувається непомітно;
- використання всіх доступних ресурсів усіма учасниками, в тому числі й “фасилітатора”;
- визначення рівня своїх досягнень — основний метод оцінювання прогресу чи успіху.

Варто зазначити, що нині розроблено й апробовано велику кількість методик, технік і технологій, що використовуються для фасилітації. Отже, студентам медичного закладу вищої освіти треба практично володіти методиками фасилітації, тому що робота медика вимагає від фахівця готовності здійснювати фасилітацію в роботі з пацієнтами й медичним колективом. Адже запорукою успіху є якісні характеристики особистості фасилітатора, його цінності й ставлення, що сприяють розвитку цінностям і ставленням здобувачів вищої медичної освіти в Україні.

Отже, можна дійти висновку, що упровадження фасилітаційних методів і прийомів під час професійної підготовки фахівців медичної сфери на заняттях з іноземної мови, зокрема латинської, має бути систематичним і наскрізним у використанні й стосуватися розвитку фасилітативних навичок не тільки викладачів ЗВО, а й студентів. Зокрема, на особливу увагу науковців заслуговують техніки фасилітації, детальне обґрунтування механізму їх дії та впливу на особистість студента. Окремим аспектом подальших наукових досліджень може бути створення педагогічних умов для реалізації фасилітативної взаємодії в теорії й практиці професійної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Галіцян О.А., Сутність і структура педагогічної фасилітації вчителя /https://www.narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/9/statti/galican.htm [електронний ресурс]
2. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології: підручник. К.: Академвидав, 2015. 304с.
3. Книга для вчителя іноземної мови: довідково-методичне видання / Упоряд. О. Я. Коваленко, І. П. Кудіна. Харків: Торсінг Плюс, 2005. 240 с.

4. Кошечко Н. Фасилітація як інноваційна технологія управління педагогічними конфліктами у закладах вищої освіти. Вісник КНУ імені Т.Г. Шевченко. Педагогіка. 2018. № 2 (8). С. 24–29.
5. Олійник Л.Й. Інноваційні технології викладання іноземних мов [Електронний ресурс] // http://www.rusnauka.com/Page_ru.htm.
6. Саєнко Н.С. Реалізація принципів гуманізації та гуманітаризації медичної освіти у навчанні іноземних мов. Наукові записки. Збірник наукових статей Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова. 2011, Вип. №93, К.: Вид. НПУ ім.М.П.Драгоманова, С.158-166.
7. Carl Rogers. Freedom to learn, 1969. [електронний ресурс] / Режим доступу: <https://principlesoflearning.wordpress.com/dissertation/chapter-3-literature-review-2/the-human-perspective/freedom-to-learn-rogers-1969>
8. Фасилітація. Модерація [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://jak.magey.com.ua/articles/fasilitacija-moderacija-mediacija.html>.
9. Цілі і техніка фасилітації [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://pidruchniki.com/16330826/psihologiya/tsili_tehnika_fasilitatsiyi.

УДК: 811.111:004.738.5-044.247

Дубневич Н., Турчин І.

Львівський національний університет природокористування,

м. Дубляни, Україна

SOCIAL MEDIA INTEGRATION IN UBIQUITOUS ENGLISH LEARNING TOOLS: ENHANCING LANGUAGE ACQUISITION

У цій статті досліджується інтеграція соціальних мереж в повсюдні інструменти та потенційні переваги для тих, хто вивчає англійську мову. Останніми роками інтеграція соціальних мереж стає все

більш популярною функцією повсюдних інструментів для вивчення англійської мови. Ця інтеграція пропонує безліч переваг, зокрема кращу взаємодію, персоналізоване навчання та розширену співпрацю. Платформи соціальних мереж здатні об'єднувати людей з усього світу, і це має великий вплив на вивчення мови. Завдяки інтеграції соціальних медіа повсюдні інструменти вивчення англійської мови можуть використовувати цю потужність для створення захоплюючих та інтерактивних процесів навчання. Наприклад, учні можуть практикувати свої навички англійської мови, беручи участь в онлайн-дискусіях з іншими учнями з різних куточків світу, таким чином знайомлячи їх з різними акцентами, діалектами та культурними перспективами. Інтеграція соціальних медіа пропонує багато переваг для повсюдних інструментів вивчення англійської мови, тому викладачі та розробники повинні продовжувати досліджувати шляхи інтеграції соціальних мереж у свої інструменти вивчення англійської мови, щоб забезпечити ефективніший та цікавіший досвід навчання.

Ключові слова: соціальні медіа, платформи, повсюдні засоби навчання, вивчення англійської мови, вивчення мови.

This article explores the integration of social media into ubiquitous tools and the potential benefits for English learners. In recent years, social media integration has become an increasingly popular feature in ubiquitous English learning tools. This integration offers a multitude of benefits, including improved engagement, personalized learning, and increased collaboration. Social media platforms are well-known for their ability to connect people from all over the world, and this has significant implications for language learning. With social media integration, ubiquitous English learning tools can leverage this power to create engaging and interactive learning experiences. For example, learners can practice their English skills by engaging in online discussions with other learners from different parts of the world, thus exposing

them to different accents, dialects, and cultural perspectives. Social media integration offers many benefits for ubiquitous English learning tools, therefore educators and developers should continue to explore ways to integrate social media into their English learning tools to create more effective and engaging learning experiences.

Keywords: *social media, platforms, ubiquitous learning tools, English learning, language learning.*

Engaging Language Learning through Social Media Integration

Social media platforms offer a unique environment for language learners to engage in authentic communication and interaction with native and non-native speakers alike. By integrating social media into ubiquitous English learning tools, learners gain access to a vast array of resources and opportunities that foster language development [2].

Benefits of Social Media Integration

While social media integration in ubiquitous English learning tools offers significant benefits, it also presents certain implications that need to be considered. Privacy and security concerns arise when learners share personal information or interact with others on social media platforms. Developers of these tools must ensure robust privacy settings and provide clear guidelines for safe and responsible online behaviour [3].

Authentic Language Use and Cultural Understanding

Social media integration promotes authentic language use and provides learners with exposure to current trends, colloquial expressions, and cultural nuances. Learners can engage in conversations, share content, and participate in online communities related to their language learning goals. This immersive experience enables learners to develop a deeper understanding of the target language and its cultural context [6].

Personalized Learning and Motivation

The integration of social media in ubiquitous English learning tools

allows for personalized learning experiences tailored to individual needs and interests. Learners can access targeted language materials, follow specific language-learning communities, and receive personalized recommendations. This customization enhances motivation and engagement, leading to improved language proficiency [7].

Collaborative Learning and Peer Support

Social media integration fosters collaborative learning opportunities by connecting learners with peers from different cultural backgrounds. Through collaborative projects, online discussions, and shared learning resources, learners can practice language skills while receiving valuable feedback and support from their peers. This interactive approach encourages active participation and enhances the overall learning experience [5].

Implications of Social Media Integration

There are also challenges associated with social media integration in ubiquitous English learning tools. For example, ensuring the privacy and security of learners' personal data is a major concern. Additionally, social media integration may require learners to have access to reliable internet connections, which may not be a limitation for learners in areas with limited access. Developers should consider offline functionality and alternative methods of interaction to ensure inclusivity and reach a wider range of learners [4].

Another implication is the potential for distraction. Social media platforms are known for their addictive nature, and learners may find it challenging to stay focused solely on language learning tasks when using integrated tools. Therefore, developers should implement features that limit distractions and encourage productive language learning activities.

Conclusion. Social media integration in ubiquitous English learning tools has the potential to revolutionize language acquisition by providing interactive and immersive learning experiences. It has provided opportunities for learners to practice their English skills in a real-life context, enabled teachers to provide

additional learning resources, and made learning more fun and engaging. As technology continues to evolve, we can expect to see further developments in the integration of social media into language learning tools, providing even more opportunities for learners to improve their language acquisition. However, considerations must be made regarding privacy, distractions, and internet connectivity to ensure the responsible and inclusive implementation of these tools. By addressing these implications, developers can harness the power of social media platforms to create innovative English learning tools that empower learners worldwide to become proficient English speakers in the digital age.

REFERENCES

1. Carter, S., & Bryer, T. (2017). Social media in teacher education. In *The Routledge Handbook of Language Learning and Technology* (pp. 285-297). Routledge.
2. Chen, S., & Chien, C. W. (2018). Exploring the integration of Facebook in an English as a Foreign Language (EFL) writing class. *The JALT CALL Journal*, 14(1), 5-22.
3. Chuang, H. S., & Loven, H. (2016). Social media, student privacy, and professionalism. *Journal of College Science Teaching*, 45(6), 60-65.
4. Dizon, G. (2016). Mobile learning and ubiquitous English language learning: An investigation into the use of English learning applications in higher education. *Australasian Journal of Educational Technology*, 32(6), 51-65.
5. Greenhow, C., & Robelia, B. (2009). Old communication, new literacies: Social network sites as social learning resources. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 14(4), 1130-1161.
6. Kabilan, M. K., Ahmad, N., & Abidin, M. J. Z. (2010). Facebook: An online environment for learning of English in institutions of higher education? *The Internet and Higher Education*, 13(4), 179-187.

7. Reinhardt, J., & Thorne, S. L. (2011). Language and literacy learning through social semiotic participation. *Modern Language Journal*, 95(3), 420-433.

УДК 378.6:615.016:811.111'276.6.091.3-048.78

Ефендієва С., Таран С., Недосвітій Т., Пивоварова В.

Полтавський державний медичний університет,

м. Полтава, Україна

**ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ
ВИКЛАДАННЯ КУРСУ ФАХОВОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ
ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ, ЯКІ НАВЧАЮТЬСЯ ЗА ОСВІТНЬО-
ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ
«ФАРМАЦІЯ, ПРОМИСЛОВА ФАРМАЦІЯ»**

Підвищення мотивації здобувачів вищої освіти є одним із пріоритетних питань у медичних вишах. Досліджено особливості використання інноваційних технологій у процесі викладання курсу фахової англійської мови для здобувачів освіти, які навчаються за освітньо-професійною програмою «Фармація, промислова фармація». Пропонований підхід спрямований на розвиток комунікативних навичок, необхідних для успішного міжнародного спілкування і співпраці.

Ключові слова: кросворд, мотивація, проект, навчальна ігрова платформа.

Increasing the motivation of students of higher education is one of the priority issues in medical universities. The peculiarities of the use of innovative technologies in the process of teaching a professional English language course for students studying at the educational and professional program "Pharmacy, Industrial Pharmacy" has been studied. The proposed approach is aimed at developing communication skills required for successful international

communication and cooperation.

Key words: *crossword, motivation, project, educational game platform.*

Пропонуємо власну концепцію викладу навчального матеріалу для здобувачів освіти освітньо-професійній програмі 226 «Фармація, промислова фармація» на основі посібника Побічна дія ліків = Side Effects of Medications : навчальний посібник у 2 т. Т. 1 / [І В. М. Бобирьов І, М. М. Потяженко, О. М. Беляєва та ін.; за заг. ред. В. М. Бобирьова І, М. М. Потяженка]. Посібник містить паралельне подання інформації українською та англійською мовами, з одного боку, що сприяє покращенню оволодіння матеріалом англійськомовними читачами українською мовою, а з іншого, забезпечить рецензію спеціальної інформації українськомовним читачем англійською мовою, що полегшує опрацювання галузевої термінології [4].

Інтерактивні технології у процесі викладання курсу фахової англійської мови супроводжуються розлогою мережею завдань, які закріплюють розмаїтий матеріал: граматику, загальноживану та загальнонаукову лексику, вузькофахові термінології, розглянемо деякі з них, а саме метод проектів та ігрову навчальну платформу.

Процедури й етапи роботи над проектом як складової інноваційних технологій. Передбачають обговорення ідеї, мозковий штурм, формування команд, розробку й обговорення правил групової роботи, визначення характеристик та етапів проекту, презентацію й оцінку ідей, розподіл обов'язків у команді, визначення етапів проекту, збір даних, обробку й аналіз даних, оформлення ідей та обробленої інформації у формі проекту, презентацію проекту в аудиторії, оцінювання проекту. Перевагою даного методу за умови правильної організації роботи над проектом є відсутність дискримінації представників команди, кожен із них зможе «знайти себе» в процесі виконання проекту, зробити внесок в успішну реалізацію [3, с. 104].

«Kahoot» – навчальна платформа, що базується на ігрових модулях.

Перевагою ігрової форми навчання у залежності від ступеня складності сценарію виступає використання в ході навчання на всіх рівнях навченості. Гра виступає носієм значного потенціалу щодо сприяння розвитку вміння аналізу й регулювання людських відносин [1, с. 66].

Кросворд, як метод інтерактивного навчання дає змогу швидко активізувати пошуково-пізнавальну діяльність учнів, максимально розкрити їх таланти. Перевагою даного способу навчання є шлях через розуміння структури слова та значень його терміноелементів. Робота над завданням чи питанням починається з опрацювання термінів як ізольовано, так і в реченнях. Щоб систематизувати термін, встановити наявні зв'язки з іншими термінами, які входять до визначеної сукупності термінів, необхідно дати йому тлумачення в певному контексті [2, с. 169].

Отже, у процесі викладання необхідно створити такі умови, які б спонукали здобувачів освіти до самостійного пошуку, саморозвитку, самовдосконаленню, заохотити та спонукати студентів до регулярної напруженої роботи під час навчальнопрофесійної підготовки та використанні комп'ютерних засобів навчання, які сприяють покращенню якості іншомовної фахової підготовки майбутніх медичних спеціалістів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ефендієва С. М., Гончарова Є. Є., Сліпченко Л. Б. Використання інтерактивних технологій під час дистанційного навчання. Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи : зб. статей VII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Полтава, 24–25 листопада 2022 р. Полтава, 2022. С. 66–67.
2. Ефендієва С. М., Гаврильєва К. Г., Бугаєнко К. С. Організація самостійної роботи студентів під час підготовки до складання субтесту з англійської мови ліцензійного іспиту «Крок 1. Стоматологія». Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник

Української медичної стоматологічної академії. 2020. Т. 20, вип. 4 (72). С. 169–172.

3. Кальнік О. П. Проектна робота як засіб індивідуалізації контролю навчальних досягнень студентів. Актуальні питання контролю якості освіти у вищих медичних навчальних закладах : матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 22 березня 2018 р. Полтава, 2018. С. 104–108.
4. В. М. Бобирьов В. М.,ПотяженкоМ.М., БеляєваО. М. та ін. Побічна дія ліків = Side Effects of Medications: навчальний посібник у 2 т. Т. 1. Вінниця: Нова Книга, 2020. 352 с.

УДК 811'111

Znamenska I.

Poltava State Medical University

Poltava, Ukraine

USING OF METHODIC APPROACHES FOR MASTERING OF COMPOUND MEDICAL TERMS

У статті представлено методичний алгоритм оволодіння складними медичними термінами здобувачами вищої освіти. За результатами дослідження розроблено комплекс навчальних вправ, спрямованих на вдосконалення навичок розуміння та використання медичної термінологічної лексики, а саме: пошук основи та компонентів слів, заповнені речення, кросворди, скремблуння слів, рольові ігри та картки. Використовуючи ці методи, студенти-медики можуть краще опанувати медичними термінами у сфері професійного спілкування.

Ключові слова: *медична термінологія, складні медичні терміни, навчальні вправи, номінативні одиниці.*

The article presents a methodological algorithm for mastering the

compound medical terms by medical and dental students. The research yielded a set of training tasks, aimed at improving the skills of understanding and using the medical terminology: word roots and components matching, fill-in-the-blank sentences, crossword puzzles, word scrambles, role-playing, and flashcards. By using these methods, medical students can better understand and communicate medical terms in a medical setting, which is essential for precision and clarity in professional communication.

Keywords: *medical terminology, compound medical terms, educational tasks, nominative units.*

The focus on the formation of reproductive skills in traditional education is replaced by the development of the skills of comparison, synthesis, analysis, group interaction using information and communication technologies. In such conditions, the changes should affect the methodology of practical classes and the organization of independent work.

The correct use and understanding of compound medical terms is essential for professional communication. To accurately and effectively convey information, the use of compound nouns is very important. The comprehension of structure and meaning of compound medical terms can help to avoid confusion and misinterpretation. In medical literature and communication the precise meaning has a great importance, and the use of incorrect or unclear terminology can have serious consequences.

We propose six different tasks that can be used to help medical students to learn compound terms.

Word Roots and Components Matching: In this task, students are given a list of medical terms and a list of word roots (bases), prefixes, and suffixes. The students have to match the medical term with its corresponding components. For example, the medical term ‘neuroblastoma’ can be matched with the word root ‘*neuro,*’ the combining form ‘*blast,*’ and the suffix ‘*-oma.*’ The another task has the following form: Card #1(the meaning of term element):

‘-tomy’ cutting into, incision; ‘-ectomy’ cutting out, removal. Card #2 (task): Fill in the gaps with the medical terms from the box bellow.

adenoidectomy, gastrectomy, gastrotomy, tonsillectomy, laparotomy, appendectomy

1. A surgical removal of appendix is _____.
2. A surgical removal of a stomach is _____.
3. An incision of a stomach is _____.
4. A surgical removal of the tonsils is _____.
5. A surgical incision into the abdomen is _____.
6. A surgical removal of adenoids is _____.

Fill-in-the-Blank Sentences: In this task, students are given sentences according to studied topic with a missing word, and they have to fill in the blank with the correct compound medical term. For example, "___ diseases occur when the immune system is less active than normal, resulting in recurring and life-threatening infections." The correct answer is ‘immunodeficiency’.

Crossword Puzzles: Crossword puzzles can be an effective way to help students learn and keep in mind the medical terminology. Students can be given a crossword puzzle with clues for compound medical terms, and they have to fill in the blanks with the correct term. For example: Card #1 (the meaning of term elements): ‘*micro-*’ small, ‘*macro-*’ large, long, abnormally large; Card #2 (task):

Clue 1. A very small, localized collection of pus is ____.

Clue 2. An organism large enough to be seen by the normal unaided human eye is called ____.

Clue 3. An organism that is too small to be seen by the naked eye is known as ____.

Clue 4. An optical instrument used for observing small objects ____.

Clue 5. A very large molecule is called ____.

Clue 6. Observable by the naked eye is ____

Clue 7. A branch of biology dealing with microscopic forms of life is called ____.

Word Scrambles: Word scrambles are a fun way to challenge students' knowledge of medical terms. Students are given a scrambled compound word and they have to unscramble the letters to form the correct term. For example: 1. Scrambled term: OTIAMYLGRN. Unscrambled term: LARYNGOTOMY; 2. Scrambled term: TRSULECANOA. Unscrambled term: ARTHROSCOPY; Scrambled term: MBERTASIN. Unscrambled term: BRAINSTEM.

Role-Playing: Role-playing can be an effective way to help students understand and use medical terminology in context. Students can be assigned different medical roles and given scenario in which they have to use compound medical terms to communicate effectively.

Example. *Scenario:* You are a physician's assistant working in an emergency room. A patient was hospitalized by ambulance with a possible cardiac event. You need to communicate effectively with the attending physician and the nursing staff to ensure the patient receives appropriate treatment. *Possible students' roles:* Physician's Assistant, Attending Physician, Nurse. *Task:* Act the conversation using compound medical terms: angioplasty, atheroma, myocardial (infarction, cells), regrowth, arrhythmia, hypertension, electrocardiogram), echocardiogram, fibrinolytic (therapy), and hyperlipidemia.

By using these terms in context, the students are better able to understand their meanings and communicate effectively with one another in a medical setting.

Flashcards: Flashcards are a classic tool for memorizing medical terms. Students can create their own flashcards with compound medical terms on one side and the definition or explanation on the other one. Medical students can use these flashcards to practice and to intensify their knowledge of medical terminology.

Here are some examples of flashcards that medical students could create to practice medical terminology:

Card #1. *Term:* Osteoarthritis. *Definition:* A degenerative joint disease characterized by the breakdown of cartilage and bone.

Card #2. *Term:* Hematopoiesis. *Definition:* The process of blood cell formation in the bone marrow.

Card #3. *Term:* Bronchodilator. *Definition:* A medication that relaxes the smooth muscle in the airways, making it easier to breathe.

Card #4. *Term:* Lymphadenopathy. *Definition:* Swelling or enlargement of the lymph nodes, usually as a result of infection or inflammation.

Using a variety of tasks and activities, the educators can help their students learn and retain the meaning and using of compound medical terms more effectively.

So, the learning of compound medical terms is essential for medical students. The strategies for learning these terms include understanding their structure, practicing and repetition, contextual learning, and technology-based learning. By using these strategies, medical students can better understand and remember medical terminology, which is crucial for effective communication with colleagues and patients.

REFERENCES

1. Znamenska I.V., Bieliaieva O.M., Efendiieva S.M., Havrylieva K.H. Professional English for Paramedics and Nurses: Textbook. Kyiv: AUS Medicine Publishing, 2023. 239 p.
2. Знаменська І. В., Беляєва О. М., Пісоцька О. О., Гаврильєва К. Г. Medical English = Медична англійська мова: підручник. Вінниця: Нова Книга, 2020. 264 с.
3. Беляєва О.М., Сологор І. МЛатинська мова з основами рецептури і клінічної термінології : навч.

- посібник, 2-вид., стер. К.: ВСВ «Медицина», 2020. 256 с.
4. Беляєва О.М., Ждан В. М., Цісик А. З. Латинсько-український медичний енциклопедичний словник: у 2 т., Т.1 А-М / укладачі: О. М. Беляєва, В. М. Ждан, А. З. Цісик. К.: ВСВ «Медицина», 2020. 344 с.
 5. Lysanets Yu., Bieliaieva O., Morokhovets H., Znamenska I., Shalaieva V., Rozhenko I. The Feasibility of Conversation Analysis Tool in the Formative Assessment of Medical and Dental Students' Achievements in English for Specific Purposes. *Wiadomości Lekarskie (Poland)*. 2021. Vol. 74. Nr. 12. P. 3199-3203.
 6. Kostenko V., Solohor I., Znamenska I. Interactional metadiscourse markers in informed consent templates for dental treatment. *Linguistics Beyond and Within: Modular Interfaces and Extra-Systemic Pressures in Linguistic Analysis: International Linguistic Conference in Lublin. Conference proceedings. The John Paul II Catholic University of Lublin, Poland, 13th October 2022*. P. 50-51.

УДК: 378.143 ~ 371.3: 811.111

Іщенко О.

Львівський національний університет природокористування,

м. Дубляни, Україна

**TEACHING THE ENGLISH LANGUAGE APPLYING TWO MAIN
METHODS**

У статті описано основні шляхи і способи вивчення англійської мови, які допоможуть досягнути поставленої мети, а саме засвоїти рівень англійської мови для досягнення певної мети (подорожі, роботи, переїзду, тощо). Основні з них - це відвідування курсів англійської мови або навчання в групі, вивчення мови з репетитором, самостійне вивчення мови.

Існують різноманітні методики вивчення англійської мови, розроблені фаховими лінгвістами. Основний метод- це класичний, який застосовують у школах і університетах. Ви починаєте вивчати мову з самого початку, а саме з алфавіту. Увагу приділяють усім 4 аспектам мови: аудіювання, письмо, читання і усне мовлення. Учитель не є носієм мови Наведені переваги та недоліки такого вивчення мови.. Також описано інший метод вивчення мови, а саме комунікативний, який став популярним у США і Європі, а потім і інших країнах. Тут основна увага приділяється розвитку мовних навичок і аудіюванню. Основна мета методу – це занурити студента у англомовне середовище, навчити його спілкуватися англійською, поповнювати словниковий запас. Метод передбачає роботу в групах і багато матеріалу для слухання. Методика має багато переваг, але є й декілька недоліків. Крім того, є розроблено багато нетрадиційних методик, а також унікальних методик, розроблених викладачами мови.

Ключові слова: англійська мова, методи, класичний, комунікативний, навчання, студент, навички.

The article describes the main various ways and methods of learning English that allow you to achieve your goal (learn a foreign language for work, moving or traveling). The main ones are: attending courses when you work in a group, have lessons with a tutor or study the language on your own. There are many different methodologies of learning the English language developed by professional linguists. The main method is classical which is applied at schools and universities. You start learning language from the very beginning, i.e. from the alphabet. Attention is equally given to all four aspects of language learning: listening, writing, reading and speaking. The teacher is not a native speaker. The advantages and disadvantages of this method have been presented. Another method is communicative technique that gained the greatest popularity in the USA and Europe, and then it reached other countries. The most attention is given to the development of speaking and listening skills. The main goal of this

method is to immerse the student in an English-speaking environment, to teach him to communicate in English, to learn vocabulary. The communicative approach involves a lot of interaction between students in class and many listening tasks. The method has many advantages though some disadvantages also exist. In addition, there are many other non-traditional methods or completely unique ones developed by philologists or school teachers.

Key words: *the English language, methods, classical, communicative, learning, student, skills.*

No wonder that today the English language has become an international language for a majority of people and countries. Everyone who is interested in moving, working in another country or studying in Europe or America, as well as traveling wants to learn English. Today knowledge of English has become the norm. The only question is how to make this process as fast and efficient as possible. It's never too late to start learning it. There are various ways and methods of learning English that allow you to achieve your goal (learn a foreign language for work, moving or traveling). But modern methods of learning English are also becoming popular, thanks to which you can competently plan the process of self-study. The most popular ways to learn English are: attending courses when you work in a group, to have lessons with a tutor or study the language on your own. Also popular today are methods of purchasing online courses on the Internet. Which way will you choose depends on you. When speaking about methods of learning English this will imply deeper concept i.e. that implies the student's use of various methods. There are many original techniques developed by professional linguists. Applying them in your studies, you will be able to learn English faster. The methodology of learning English is a system of principles based on which a foreign language learning plan is composed. In other words, it is a collection of methods, pedagogical techniques, forms of classes and tasks that have positively proven themselves during practical training. Method as a way has a main principle e.g. "Learn English in 2

months"; has prescribed methods of implementation, e.g. "Practise for 20 minutes a day"; provides effective combined forms of tasks aimed at one goal, e.g. "To learn English quickly; you are supposed to get a result after a certain period of time, if the student will fulfill all the tasks and recommendations. As to the methodology today, there are two most popular teaching methods: classical and communicative. When speaking about classical technique the very name of this technique implies a lot. It is most often used by teachers of universities and schools. Applying this approach you start learning English from the very beginning: the alphabet and phonetics. Attention is equally given to all four aspects of language learning: listening, writing, reading and speaking. According to this method, the teacher must be Ukrainian-speaking, that is, not a native speaker. As a result, this approach provides stable fundamental knowledge that helps both to understand and to form and express one's own thoughts in English. Advantages of classical methodology are :

- Fundamental approach
- Comprehensive study of all aspects of the language
- Long-term result

Disadvantages:

- A lot of time spent on studying
- A lot depends on the teacher
- Not enough attention is paid to communication.

Another method is communicative technique. One of the most popular methods of learning English (and other foreign languages) in the world. It first gained the greatest popularity in the USA and Europe, and then it reached other countries. The most attention is given to speaking and listening, that is, the main part of the lesson will be devoted to communication. The teacher, although Ukrainian-speaking, will communicate as little as possible in his native language and as much as possible in English. That is, the main goal of this method is to immerse the student in an English-speaking environment, to teach him to

communicate in English, to learn vocabulary. The communicative approach involves a lot of interaction between students in class, pair and group tasks, and many listening tasks. Advantages of this technique are:

- Formation of communication skills
- Informal form of education

Disadvantages:

- less attention is paid to grammar and complex vocabulary.

Despite the undeniable advantage of the communicative method, not all schools and English language courses centers use it. There are many other non-traditional methods developed by philologists or school teacher which are based on already existing techniques or completely unique ones. There are more universal methods that are suitable for most people, and there are those that are aimed at certain categories of people or for learning English for certain purpose. While choosing the language school we should bear in mind that there are more universal methods that are suitable for most people, and there are those that are aimed at certain categories of people and have certain purposes.

REFERENCES

1. Brown, H. D. Teaching by Principles. California: Longman. 2000.
2. Dykes, B. Grammar for Everyone, Practical Tools for Learning and Teaching Grammar. Victorias: ACER Press. 2007.
3. Harmer, J. The Practice of English Language Teaching. Cambridge,
4. UK: Pearson Longman. 2007.
5. Hunt A. Methodology in language teaching. Cambridge University Press, 2002.
6. Surgenor P. Large and Small Group Teaching. UCD Dublin. 2010.

УДК 37.016:81-028.31:61-047.22

Козыб Г.

Полтавський державний медичний університет,

м. Полтава, Україна

МОНОЛОГІЧНЕ МОВЛЕННЯ ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

У статті вирішується проблема розвитку монологічного мовлення при вивченні української мови як іноземної у медичному виші на початковому етапі. Автор доводить, що комунікативний принцип є головним у навчанні мови і що навчати треба саме мові, а не правилам про мову. Тому завдання викладача – дати майбутнім лікарям основи української мови, тобто з'ясувати головні правила функціонування мови, яка є чужою для студента. Викладач повинен навчити не тільки мінімальному лексичному запасу та правилам читання та письма, а й основним принципам складання слів у словосполучення, фрази, особливостям зв'язку слів у реченнях.

Ключові слова: комунікативний принцип, фонетико-орфографічні норми, аудіовізуальні засоби, монолог-опис, монолог-розповідь, монолог-роздум.

The article deals with the problem of the development of monologue speech when studying the Ukrainian language as a foreign language in a medical university at the initial stage. The author proves that the communicative principle is the main one in language teaching and that it is necessary to teach the language, and not the rules about the language. Therefore, the teacher's task is to give future doctors the basics of the Ukrainian language, that is, to find out the main rules of functioning of a language that is foreign to the student. The teacher must teach not only the minimum vocabulary and rules of reading and writing, but also the basic principles of putting words into phrases, phrases, and the features of connecting words in sentences.

Key words: communicative principle, phonetic and orthographic norms, audiovisual means, monologue-description, monologue-story, monologue-

reflection.

В останній час дуже активно розробляється методика української мови як іноземної, яка викладається у вишах для іноземців, проте сам процес навчання потребує нових підходів, пов'язаних із процесами пізнання, осмислення, відчуття, дії.

В основу цієї дисципліни покладено комунікативний принцип, який полягає у засвоєнні студентами не тільки фонетико-орфоепічних та граматичних норм, а й формування поняття про процес мовлення, специфіку спілкування. Як зазначають сучасні методисти, говоріння є один із найбільш продуктивних видів мовленнєвої діяльності [1, с. 22]. Навчати потрібно мови, а не правилам про мову. Тому завдання викладача медичного вишу – навчити майбутніх лікарів іноземній мові, відмінній від рідної, тобто з'ясувати основні правила функціонування мови, яка є чужою для студента. Це означає навчити не тільки мінімальному лексичному запасу та основним правилам читання і письма, а й основним принципам складання слів у словосполучення, фрази, особливостям зв'язку слів у реченнях [4, с. 210-211]. Нам імпонує точка зору уже згаданих авторів про те, що викладач повинен щонайменше користуватись мовою-посередником (англійською мовою). Для цього повинні застосовуватись усі можливі аудіовізуальні засоби, міміка, жести, творчий потенціал [4, с. 212-213].

Як зазначає А.В. Бичок, метою вивчення української мови як іноземної є володіння нею на такому рівні, який дає можливість спілкування у соціальних та професійних сферах діяльності, сприяє розвитку умінь та навичок практичного володіння іноземною мовою, що дає змогу ефективно використовувати його в ситуаціях щоденного та професійного спілкування [1, с. 23].

На 1 курсі ми починаємо з діалогічного мовлення, бо це більш простий спосіб спілкування. У кінці 1 року навчання, а також на 2 вводимо

монологічне спілкування як більш складне і вмотивоване. Як ми уже зазначали, монологічне мовлення – більш складне для засвоєння студентами-іноземцями. Але починати роботу над монологом треба паралельно з діалогом.

А.В. Бичок так характеризує монологічне мовлення. Воно відзначається комунікативною спрямованістю висловлювання, безперервністю, що дає можливість студенту зв'язано та чітко висловлювати свої думки, які є цілеспрямованими, логічними і послідовними. Навчання монологічному мовленню здійснюється в 3 етапи: 1) вироблення мовленнєвих автоматизмів на основі мовлення-висловлювання та умовно-комунікативного мовлення; 2) вираження змісту за допомогою адекватних мовленнєвих засобів, які відповідають цілям комунікації; 3) розвиток умінь ініціативного мовлення; свідомість мовця концентрується на змісті висловлювання. Володіння монологічним мовленням містить наступні вміння: переказування тексту, виконання опису, повідомлення на певну тему, виділення головного, встановлення висновку, переконання у правильності суджень[1, с. 23]. Вчені-методисти називають 3 типи монологів: 1)монолог-опис; 2) монолог-розповідь; 3) монолог-роздум. В основі їхньої класифікації лежать такі логічні категорії як простір, час,причина і наслідок. Людина або описує факти об'єктивної дійсності, або повідомляє, розповідає про них, або розмірковує про них, беручи до уваги, наприклад, причинно-наслідкові.

Звичайно, розпочинати роботу треба з опису. І тут використовується візуальний спосіб. Спочатку це опис того, що зображено на малюнку або на фото. Теми можуть бути різноманітні: « Парк», «На вулиці», «Моя кімната», «У бібліотеці», «У їдальні», «Пори року», «Заклади харчування», «Хобі». Може допомогти у цьому підручник, який містить ще й малюнки.

Монолог-опис є констатуючим типом монологічного висловлювання, в якому стверджується наявність чи відсутність будь-яких

ознак в об'єкті, описується людина, природа, погода, оточуючі предмети, вказується просторове розміщення предметів, перераховуються їхні якості та ознаки. Головне в описі – це вміння послідовно перераховувати предмети, деталі, ознаки. Уміння робити опис живим, давати суб'єктивну оцінку – це більш складна форма роботи, до якої студенти-іноземці прийдуть пізніше, під час вивчення соціологічної тематики.

2) Монолог-розповідь – це більш динамічний тип монологічного висловлювання, в якому розповідається про розвиток подій, пригод, дій чи станів. Монолог-розповідь – менш поширений у роботі зі студентами-іноземцями. Але розпочинати навчання цьому виду монологу треба з самого початку. Ми вже говорили, що перед заняттям студенти розповідають про погоду: яка пора року зараз, яка температура на вулиці сьогодні, вчора, завтра, яке небо, чи є хмари, чи йде (йшов) дощ або сніг. Цю роботу можна поєднувати із вивченням часів дієслова (минулим, теперішнім і майбутнім): *Сьогодні йде дощ. Учора була хороша погода. Завтра буде тепло.*

Під час вивчення теми «Знайомство» студенти опановують розповідь про себе. Пізніше, вивчаючи дієвідмінювання, студенти розповідають, які мови вони знають, як говорять англійською, французькою, арабською, українською та які мови знають їхні друзі. Тема для них дуже цікава. Вони дізнаються про те, що, наприклад, у Полтаві – змішана мова (суржик). На другому курсі навчання при вивченні теми «Географія моєї країни» викладач пропонує розказати, чим відома їхня країна, скориставшись словами з лексичного мінімуму. Можна запропонувати такий план: *1. Мене звати... 2. Я навчаюся на ...факультеті. 3. Я хочу стати ...4. Я приїхав/ла з ...5. За національністю я ...6. Моя країна цікава для туристів...*

3) Монолог-роздум – це найскладніший вид монологу. Від студентів вимагається дати оцінку тому чи іншому явищу, зробити вибір на користь

якогось явища чи події, розмірковувати на тему. У такому разі викладач переходить у царину професійного мовлення. Це може бути роздум на основі тексту, на основі події або факту. У медичному виші можна запропонувати такий текст: *Дієтичне харчування*

*Дієтичне харчування – це лікувальне і профілактичне харчування. Просте дієтичне харчування – це боротьба із зайвою вагою тіла. Воно має багато різновидів: дієти, складені медиками, поради фахівців, секрети зірок. Популярною є дієта, що ґрунтується на теорії доктора Д'Амо, який стверджує: людині необхідно харчуватися за групою крові. Відомою є білкова дієта. Вегетаріанство – загальна назва систем харчування, що виключають з їжі продукти тваринного походження. Але перед початком дієти треба перевірити стан здоров'я та проконсультуватися з лікарем. Можливо, проблеми пов'язані з гормональним фоном чи обміном речовин. **Завдання для студентів:** Розкажіть, як ви ставитесь до дієтичного харчування. Які дієти, на вашу думку, найкращі? У чому різниця між дієтичним і збалансованим харчуванням?*

Такі монологи вчать студентів добирати необхідну лексику та медичну термінологію, користуючись антонімами, синонімами, омонімами, знати правила поєднання слів у словосполучення та речення. Важливим є синтаксичне оформлення монологу: вживання простих та складних речень, емоційне забарвлення, вміння користуватися доказовою базою.

У системі оволодіння монологічним мовленням важлива також позааудиторна робота: прогулянка містом (особливо коли є якесь місцеве свято, наприклад, «Полтавська галушка»), екскурсія в театр, кінотеатр, читання художньої літератури (поезії) до свят, наприклад *Дня української писемності*, відвідування кафе, аналіз реклами у місті. Так, цікаво у групах пройшло свято «День української писемності та мови». Студенти

переглянули презентацію, потім читали вірші українською мовою, співали українські пісні. Така робота несе дуже потужний емоційний заряд і запам'ятується надовго.

Таким чином, можна зробити висновок, що робота над монологічним мовленням повинна починатись уже майже з перших занять з української мови як іноземної. На третьому і четвертому році навчання вона не припиняється, а дещо ускладнюється і переходить у професійне мовлення: розмова лікаря і пацієнта, лікаря і родичів, розмова колег між собою. Важливо пам'ятати, що головне – це не правила написання, відмінювання слів (хоча це теж важливо), викладач повинен вчити усному діалогічному та монологічному мовленню, які є основою професійної комунікації майбутніх лікарів. Особливо це важливо у сучасних умовах, коли на лікарях лежить велика відповідальність за долю народу, коли виклики сучасності змушують лікарів працювати більше і якісніше, коли знижується довіра до медицини, престиж професії лікаря.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бичок А.В. Говоріння як мета і засіб комунікативного навчання іноземної мови в процесі міжмовного іншомовного спілкування майбутніх фахівців економічних та технічних спеціальностей. Науковий вісник Ужгородського національного університету, Серія «Педагогіка. Соціальна робота». Вип. 32. Ужгород, 2014. С. 22-24.
2. Козуб Г.М., Лещенко Т.О., Тукова Т.В. Розвиток усного мовлення іноземних студентів на початковому етапі вивчення мови. Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. Збірник наукових праць. Вип. 38. Серія «Філологічні науки». Ізмаїл, 2018. С. 116-119.
3. Тукова Т.В., Козуб Г.М. Формування діалогічного мовлення студентів-іноземців у медичному виші. Сучасні тренди розвитку

медичної освіти: перспективи і здобутки: матеріали навчально-наукової конференції з міжнародною участю. Полтава: тов. «АСМІ», 2022.с. 345-348.

4. Шутак Л. Б., Собко І.О. Актуальні проблеми викладання української мови як іноземної. Гуманітарна складова вищої освіти: проблеми та перспективи. Статті та тези: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Х., 2011. С. 209-217.

УДК 378.018.43-047.37-057.87

Король Л., Черчата Л.

Полтавський національний педагогічний університет

імені В. Г. Короленка

м. Полтава, Україна

**ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ
КОМПЕТЕНЦІЇ АКАДЕМІЧНОГО ПИСЬМА НА ЗАНЯТТЯХ З
ІНОЗЕМНОЇ МОВИ**

У статті проаналізовано можливості й перспективи формування компетенцій академічного письма засобами іноземної мови на заняттях з іноземної мови у закладі вищої освіти. Академічне письмо визначено системною компетентністю, яка формується в процесі навчання у закладі вищої освіти та реалізується у створенні ґрунтовних наукових текстів, які розкривають процес та результати самостійних досліджень визначеної тематики. Визначено, що для успішного навчання академічного письма англійською мовою необхідне поєднання змістового, системного, процесуального, жанрового та контекстуального компонентів.

Ключові слова: академічне письмо, компетенція, компетентність, вища освіта, вивчення іноземної мови.

The article analyzes the possibilities and prospects of the formation of

students' academic writing competences by means of a foreign language. Academic writing is defined as a systemic competence, which is formed in the process of studying in higher education institutions and is realized in the creation of thorough scientific texts that reveal the process and results of independent research on a particular topic. Academic writing is a systemic competence that is formed in the process of studying in a higher education institution and is realized in the creation of thorough scientific texts that reveal the process and results of independent research on a particular topic. Academic writing is considered as a unity of motivational, analytical, synthetic and executive parts.

Keywords: *academic writing, competence, competence, higher education, foreign language learning.*

Опанування іноземної мови є складником професійної підготовки майбутнього фахівця, від результативності та якості якого нині залежить успішне розв'язання завдань інтеграції України в міжнародний простір. Формування компетенції академічного письма засобами іноземної мови забезпечує входження українського академічного дискурсу у світове наукове середовище, отож може розглядатися потужним чинником впливу на розвиток інтелектуального потенціалу української нації.

Проблематику формування у студентів закладу вищої освіти компетенції академічного письма висвітлено у працях вітчизняних та закордонних дослідників (Н. Духаніна, Ж. Колоїз, Є. Костик, С. Ніколаєва, О. Осадча, О. Семенов, О. Таронопольський, О. Фенцик, Н. Шліхта, Т. Яхонтова, Н. Brown, С. Feak, G.W. Cresswell, E. Samara, D. Silverman, V. Steele, J. Swales, інші).

Аналіз наукової літератури засвідчує необхідність широкого впровадження академічного письма як навчальної дисципліни чи окремого модуля навчальної програми з іноземномовної підготовки здобувачів бакалаврського та магістерського рівнів вищої освіти.

Відповідно до чинних стандартів освіти академічне письмо має стати однією з ключових компетенцій, формування якої забезпечується в ході іноземномовної підготовки студента в закладі вищої освіти. Оволодіння вмінням письмового викладу фактів розвиває логічне мислення, здатність продукувати аргументовані судження, встановлювати причинно-наслідкові взаємозв'язки між досліджуваними явищами чи об'єктами пізнання, котрі, своєю чергою, лежать в основі ефективного обміну результатами наукової діяльності зі світовою науковою спільнотою.

На рівні вищої школи, як ствердила Н.Духаніна, здобувачі освіти здатні всебічно опанувати специфіку письмового мовлення, поняття академічного стилю та наукового дискурсу, структурно-композиційні, мовні особливості різножанрових текстів академічного дискурсу, правила оформлення цитувань та посилань за міжнародними вимогами [1].

Формування компетенції академічного письма спирається на знання видів та жанрів наукових текстів як усталених у науковій комунікації способів побудови мовлення, особливостей наукового стилю, стратегій і тактик академічного письма, мовних засобів і технологій створення академічного тексту тощо.

Ми поділяємо думку І. Панченко та І. Малиновської про те, що нова філософія наукової писемної творчості полягає в обґрунтованому методично, збалансованому, зваженому застосуванні підходів «Product approach» та «Process approach» з урахуванням лінгвостилічних особливостей предмета навчання, професійної специфіки та базового рівня студентської аудиторії [2]. На особливу увагу, стверджують науковиці, заслуговує дихотомія «письмо як процес – письмо як результат». Зазначені підходи мають переваги, які визначають обсяги, терміни, навчальний етап їхнього застосування. Так, для непідготовленої аудиторії в умовах дефіциту навчальних годин ефективнішим видається «Product approach», який надає пріоритет оригінальним мовним моделям, забезпечує

концентрування уваги студента на плані, стилі, композиційній організації тексту, граматиці. Такий підхід слушно радять використовувати під час опрацювання коротких текстів з унормованою структурою: автобіографії, резюме, анотації. Підхід «Process writing» є бажаним при написанні дискусійних есе, розгорнутих наукових розвідок, монографій, адже він максимально вможлиблює розкриття суб'єктом письма своєї індивідуальності в тексті, відтворення вільного перебігу його думки [2], а також належний рівень аргументування, застосування цитат, формулювання розлогіх висновків.

Академічне письмо слушно вважати системною компетентністю, яка формується й удосконалюється в процесі навчання у закладі вищої освіти та практично втілюється у створенні, редагуванні та презентації наукових текстів, які оприявнюють результати самостійних досліджень здобувачів вищої освіти.

Для сучасного здобувача вищої освіти оволодіння компетенціями іншомовного академічного писемного мовлення актуальне ще й тому, що він мусить уміти написати анотацію до іноземномовного проєкту, доповідь іноземною мовою для міжнародної конференції, «круглого столу» чи конкурсу, вести ділове листування чи спілкуватись із закордонними колегами в соціальних мережах. З огляду на це, вважаємо за доречне зазначити, що академічна комунікація такого штибу уособлюється категорією точности організації академічного тексту.

Зазначена категорія реалізується на інформаційному (фактографічна точність), мовному (вербальна точність) та структурному (паравербальна точність) рівнях. Фактографічна точність пов'язана з інформаційною функцією тексту та має на меті адекватний опис фактів та розкриття комунікативного наміру автора відповідними мовними засобами.

Щоб домогтися такої точности студенти повинні навчитися визначати тип тексту та базову інтенцію автора, уникати інформаційних

лакун, володіти прецизійною лексикою та загальноприйнятими термінами й абрєвіатурами наукової сфєри, вмїти декодувати комунїкативну їнтенцїю автора, вербалїзувати своє повїдомлення за допомогою властивих академїчному стилю синтаксичних конструкцїй та граматичних структур. Вербальна точнїсть базована на коректному використаннї: лексико-граматичних структур, синтаксичних конструкцїй, засобів метакомунїкацїї, переконливих стратегїй, котрї втїлюються через прийоми акцентуацїї, референцїї, логїчної органїзацїї тексту, стилїстичнї прийоми. Паравербальна точнїсть охоплює: знання формальних ознак рїзножанрових текстїв, способїв розташування письмового тексту, дотримання правил синтаксису та пунктуацїї [3].

Академїчне письмо поєднує в собї спонукально-мотивувальний, аналітико-синтетичний та виконавчий складники. У спонукально-мотивувальнїй частинї постає мотив як потреба / бажання вступити у спїлкування, повїдомити певну наукову їнформацїю. Саме на цьому етапї формується задум академїчного висловлення. В аналітико-синтетичнїй частинї виформовується власне висловлення: відбувається вїдбїр слїв, необхідних для того чи того тексту, розподїл предметних ознак у групї речень, вирїзнення стрижневої частини в смисловїй органїзацїї зав'язкїв мїж частинами тексту. Виконавча частина писемного мовлення як практичної дїяльності матерїалїзується через графїчнї знаки, тобто письмовий текст.

Дидактична цїннїсть схарактеризованих складникїв полягає в комплексному набуттї студентами необхідних знань та практичних навичок, пов'язаних з академїчним текстотворенням.

Отже, створення академїчного письмового тексту – складний процес, який потребує низки навичок. Належний рївень їх сформованости можливий на засадах поєднання пїдходїв до їноземномовної навчальної дїяльності студентїв з академїчного письма. Новї вимоги до дїалогу в

науковій сфері, до написання студентами наукових текстів іноземною мовою ґрунтуються на знаннях і вміннях академічного письма.

ЛІТЕРАТУРА

1. Духаніна Н.М. Академічне письмо: проблеми, процеси, підходи.
URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/49283/1/Akademichne_pysmo%20problemy_protsey_pidkhody.pdf
2. Панченко І. М., Малиновська І. В. Академічне письмо як необхідна складова підготовки докторів філософії з англійської мови фахового спрямування: лінгводидактичний аспект. URL: http://langcenter.kiev.ua/Lingvistika%202017/17_Panchenko_Malynovska.pdf
3. Anderson Carl Edlund, Cuesta-Medina Liliana. Beliefs and Practices Concerning Academic Writing Among Postgraduate Language-Teacher Trainees URL: <https://www.redalyc.org/journal/2550/255062705002/html/>

UDC 378.147.88

Andrea Klaus

University of Warwick, United Kingdom

Yuliia Lysanets

Poltava State Medical University, Ukraine

FEATURES OF THE ACADEMIC ESSAY FROM A MULTILINGUAL PERSPECTIVE

The paper substantiates the benefits of studying the features of academic essays in different languages and opens the prospects for further study in this direction. The authors compare the features of academic essays in English and German by highlighting differences in terms of sentence structure, vocabulary,

grammar, and register. Studying the characteristic traits of academic essays in multiple languages, as exemplified by English and German, helps to improve students' writing skills. This will lead to enhanced cognitive and creative abilities, increase students' ability to communicate with a wider audience, and will ultimately ensure competitive advantages in the job market. Further research is needed to develop teaching resources to acquire academic essay writing skills in multiple languages and facilitate the process of writing.

Key words: *academic essay, multilingual environment, language and cultural context, writing skills, English, German.*

У статті обґрунтовано доцільність вивчення особливостей академічного есе в різних мовах та окреслено перспективи подальших досліджень у цьому напрямі. Представлено основні лексичні, граматичні, синтаксичні й стилістичні відмінності академічного есе в англійській та німецькій мовах. Наголошено, що вивчення особливостей академічного есе в різних мовах створює підґрунтя для застосування належних методичних підходів з метою вдосконалення у студентів навичок письма у багатомовну середовищі, що уможливить їхнє спілкування з більш широкою аудиторією, підвищить конкурентоспроможність на ринку праці, сприятиме особистісному зростанню, розвитку пізнавальних і творчих здібностей. Перспективи досліджень полягають у подальшому вивченні особливостей академічного есе в різних мовах з метою розробки відповідних навчальних матеріалів для здобувачів освіти.

Ключові слова: *академічне есе, багатомовне середовище, мовний і культурний контекст, навички письма, англійська мова, німецька мова.*

In today's academic environment, writing essays is one of the essential tasks students learn to accomplish during their degree course. Academic essay writing still is an indispensable aspect of higher education, requiring students to demonstrate their critical thinking, research, and writing skills, as well as an understanding of a particular topic or concept. In this context, scholars argue

that along with language proficiency, the so-called “academic literacy” is of paramount importance [3; 7; 9].

As the world becomes more globalized, communication among individuals from different linguistic backgrounds is increasingly common. This is especially true in academia, where research is conducted and disseminated across geographical borders and in various languages, admittedly with English as the *lingua franca*. Hence, learners of English as a second or further language get acquainted with the features of academic essays in English, as they influence the clarity, coherence, and persuasiveness of any research. Students of German learn to cultivate sensitivity towards the language in general, and an awareness of register, semantics and style in particular with the aim to produce a coherent argumentation in written German.

Academic essays are written to convey ideas and research findings, and to persuade the reader of a particular argument or point of view [1; 6]. Therefore, academic essays must be well-researched, well-structured, and well-written. The aim is to provide a clear and convincing argument that is supported by relevant evidence and examples. However, the features of academic essays differ across languages, which can pose a challenge to students and researchers who write in more than one language [4; 5; 8]. Studying the features of academic essays in different languages can help in developing the necessary skills to write effective academic essays in a multilingual environment [2; 7].

There are some notable differences between academic essay writing in English and German. English academic essays are characterized by their use of clear, direct, and concise language that is free from ambiguity. They may also include headings and subheadings to make the text more reader friendly. German academic essays, on the other hand, tend to be more complex in terms of sentence structure and use of vocabulary. Unlike English academic essays, they may include long sentences that might require close reading and careful analysis. Additionally, German has a more complex grammatical structure with

certain aspects characteristic for formal written language.

It is worth noting that academic essay writing in English and German requires different approaches and techniques. For example, English academic essays often prioritize clarity and conciseness, while German academic essays may place a greater emphasis on precision and detail. Hence, when writing academic essays in either language, it is important to be aware of these differences and to adapt one's writing style accordingly. Understanding these differences is essential for students to successfully navigate the academic writing expectations in each language and thus produce high-quality academic essays in both languages.

We believe that academic essay writing in English and German is a challenging but rewarding endeavor that can provide students with a range of personal as well as professional benefits. In addition to being able to communicate effectively with peers and academics from different cultural and linguistic backgrounds, students can also gain a competitive edge in the job market by demonstrating proficiency in multiple languages. In an increasingly globalized and interconnected world, the ability to communicate effectively in multiple languages is an asset in many fields, particularly in those areas that involve international business or cross-cultural communication. Moreover, the ability to write academic essays in multiple languages can also contribute to personal growth and self-improvement. By developing the skills and strategies necessary for academic writing in both English and German, students can gain a deeper understanding of different cultures and disciplines, expand their knowledge and perspectives, and enhance their overall cognitive and creative abilities.

Thus, comparing the features of academic essays in English and German can provide insights into the different approaches to teaching effective academic writing in both languages. This can aid learners in developing the necessary skills to write effective academic essays in different languages, thereby increasing their

ability to communicate with a wider audience. Although academic essay writing in both English and German can be challenging for non-native speakers, with due practice and proper guidance, students can develop the necessary skills to produce high-quality academic essays in both languages. Being able to write academic essays in English and German, and, of course, other languages, can expand students' opportunities for academic exchange, international collaborations, and research partnerships. Further research is needed to develop teaching resources, e.g., guidelines, study guides, textbooks, etc., in order to acquire academic essay writing skills in multiple languages and facilitate the process of writing.

REFERENCES

1. Bailey S. Academic writing: A handbook for international students. 3rd ed. New York: Routledge; 2011.
2. Bieliaieva OM, Lysanets YuV. Grammatical and lexical features of academic writing in English for medical students. *Suchasni problemy humanitarystyky: svitohlyadni poshuky, komunikatyvni ta pedahohichni stratehiyi: materialy V Vseukr. nauk.-prakt. konf. [Modern problems of humanitarianism: worldview searches, communicative and pedagogical strategies: materials V of the 5th All-Ukrainian scientific and practical conference (Rivne, December 10, 2015)].* 2015: P. 233-235.
3. Celce-Murcia M, Brinton D, Snow M. Grammar in writing. Boston: Heinle & Heinle; 2014.
4. Hinkel E. Research findings on teaching grammar for academic writing. *English Teaching.* 2013;68(4): P. 3-21.
5. Lysanets Yu, Bieliaieva O, Robinson A. Methodological strategies for teaching grammar in medical English for academic purposes. *Aktual'ni pytannya lnhvistyky, profesiynoyi lnhvodydaktyky, psykholohiyi i pedahohiky vyshchoyi shkoly: zb. statey V Mizhnar. nauk.-prakt. konf.*[Current issues of linguistics, professional linguodidactics,

- psychology and pedagogy of higher education: A collection of articles of the 5th International conference (Poltava, November 19–20, 2020)]. 2020: P. 248-252.
6. Lysanets Y, Bieliaieva O, Slipchenko L, Havrylieva K, Morokhovets H. Essential features of effective academic writing in English. *The Medical and Ecological Problems*. 2021;25(1-2): P. 41-43.
 7. Robinson A, Lysanets Yu, Bieliaieva O. Implementation of the integrative approach to teaching medical English for academic purposes. *Aktual'ni pytannya lnhvistyky, profesiynoyi lnhvodydaktyky, psykholohiyi i pedahohiky vyshchoyi shkoly: zbirnyk statey III Mizhnarodnoyi nauk.-prakt. konf.* [Current issues of linguistics, professional linguodidactics, psychology and pedagogy of higher education: A collection of articles of the 3rd International conference (Poltava, May 31–June 1, 2018)]. 2018:273-281.
 8. Slipchenko LB, Bieliaieva OM, Lysanets YuV et al. Practical suggestions for teaching academic writing to medical applicants for higher education. *Suchasni trendy rozvytku medychnoyi osvity: perspektyvy i zdobutky: materialy navch.-nauk. konf. z mizhnar. uchastyu* [Modern trends in the development of medical education: Prospects and achievements: materials of educational and scientific conference with international participation (Poltava, March 24, 2022)]. 2022: P. 281-282.
 9. Swales J. Academic writing for graduate students. 3rd ed. Ann Arbor, MI: The University of Michigan Press; 2012.

УДК 378.6:616.31:81'243

Курило В., Юфименко В.
Полтавський державний медичний університет
м. Полтава

ДІЯЛЬНІСНА КОМПОНЕНТА В СТРУКТУРІ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЗІ СТОМАТОЛОГІЇ

У статті визначено структуру іношомовної компетентності майбутніх фахівців зі стоматології на основі аналізу даних наукових джерел із проблеми дослідження й власного досвіду. Виокремлено основні компоненти: гносеологічна, діяльнісна та рефлексивна. Діяльнісна компонента відображає спроможність реалізувати набуті знання у практичній діяльності і складається з науково-дослідної та іношомовної комунікативної компетентностей, остання містить дискурсивну та стратегічну складові.

Ключові слова: іношомовна компетентність; стоматологічний дискурс, комунікація.

The article defines the structure of foreign language competence of future specialists in dentistry based on the analysis of data from scientific sources on the research problem and own experience. The main components are singled out: epistemological, activity and reflexive. The activity component reflects the ability to implement acquired knowledge in practical activities and consists of scientific research and foreign language communicative competences, the latter includes discursive and strategic components.

Keywords: foreign language competence; dental discourse, communication.

Участь України в світових процесах інтеграції, розширення її міжнародних зв'язків значно підвищує статус іноземних мов у професійній діяльності фахівців різних галузей, зокрема лікарів. Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти визначено, що випускники вищих навчальних закладів мають вільно висловлювати свої думки, не витрачаючи часу на пошук відповідних мовних засобів під час досягнення професійних цілей (Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти, 2003).

В умовах глобалізації і активної міграції широких верств населення для навчання і працевлаштування в інших країнах, мовою спілкування все більше стає англійська. Тому, сучасний випускник медичного закладу вищої освіти, зокрема з фаху лікаря-стоматолога, для надання кваліфікованої допомоги потребує доступу до міжнародної бази наукових досягнень для отримання актуальних новин у галузі фаху й оптимального стилю спілкування з використанням відповідних термінів, словосполучень, фраз зрозумілих колегам і пацієнтам, зокрема англійською мовою [3]. У цьому контексті вагомим значення у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців зі стоматології набуває необхідність формування іншомовної компетентності (ІК), яка сприятиме ефективному здійсненню лікарської і дослідницької діяльності.

Успішне формування ІК майбутніх фахівців зі стоматології вимагає визначення її складових. Аналіз досліджень із проблеми визначення структури ІК та власний досвід свідчить, що базовими складовими ІК майбутнього фахівця в галузі стоматології, які здійснюють значний вплив на формування професійної компетентності, доцільно розглядати *гносеологічну, діяльнісну та рефлексивну* компоненти.

Діяльнісна компонента визначається як відображення знань у практичній діяльності (науково-дослідній або комунікативній) та втілюється за допомогою використання певних методів, прийомів і форм організації іншомовної підготовки. Відповідно до видів практичної діяльності діяльнісна компонента ІК підкреслює взаємозв'язок з іншими загальними компетентностями, визначеними для випускника вищої школи зокрема *науково-дослідною та комунікативною* (іншомовною) компетентностями: науково-дослідна компетентність розглядається як досягнення відповідного рівня сформованості необхідних для цього знань, умінь та навичок, професійно важливих якостей, які забезпечують високий рівень дослідницької креативності, самостійності та визначення обсягу

необхідних додаткових пошуків для оптимального вирішення проблемної клінічної ситуації, розвитку клінічного мислення [2]. Формування цієї компетентності у майбутніх фахівців у галузі стоматології – процес довготривалий, складний і відбувається поетапно: від навчально-пізнавальної діяльності, яка забезпечує засвоєння знань з професійно-важливих дисциплін; через науково-дослідницьку роботу (НДР), яка сприяє освоєнню організаційних та методологічних засад проведення наукового пошуку [4].

Опрацювання наукових джерел не тільки державною, а й англійською мовою дозволить отримати більшу кількість інформації, яка значно підвищить якість виконання НДР, що у свою чергу сприятиме кращому формуванню науково-дослідної компетентності майбутніх фахівців зі стоматології [6]. Одним із кращих методів її формування є проєктна робота, яка полягає у самостійному вирішенні здобувачами освіти проблемної ситуації шляхом пошуку інформації в наукових, іншомовних джерелах [1]. Цей метод яскраво демонструє важливість іншомовної компетентності для формування науково-дослідної компетентності; іншомовна комунікативна компетентність (ІКК) визначається як готовність іншомовної діяльності у різних сферах згідно з пріоритетами особистості. Формування ІКК у майбутніх фахівців зі стоматології має на меті формування навичок вчасного добору відповідних професійних термінів, виходячи не тільки зі змісту, але й уміння граматично правильно формулювати речення в практичному мовленні та долати мовний бар'єр. У такий спосіб реалізується готовність фахівця до використання професійної лексики у мовленні [4].

Тому, до структури ІКК доцільно внести *дискурсивну* та *стратегічну* складові: дискурсивна – забезпечує здатність поєднувати окремі речення у зв'язне повідомлення, дискурс, використовуючи для цього різноманітні синтаксичні та семантичні засоби. Поняття «дискурс» визначається як

складне комунікативне явище, яке окрім тексту включає в себе екстралінгвістичні фактори (знання про світ, думки, установки та цілі адресата), необхідні для розуміння тексту. Проте у спілкуванні важливим є не тільки зміст повідомлення, а й вираження та досягнення комунікативних завдань партнерів. Саме іншомовленнєвий дискурс є результатом реалізації визначених комунікативних намірів у контексті конкретної комунікативної ситуації щодо партнера, представника іншої культури, вираженої певними мовними та немовними засобами. Отже, вміння лікаря-стоматолога добирати такі засоби відповідно до ситуації уможлиблює висловлення інформації зрозумілою як для колег так і для пацієнтів. Стратегічна складова - розглядається як спроможність компенсувати у процесі спілкування недостатній рівень знання мови, мовленнєвого і соціального досвіду спілкування іноземною мовою, долати мовний бар'єр що є особливо важливим для лікаря-стоматолога під час комунікації з пацієнтом [5]. Отже, структура іншомовної компетентності майбутніх фахівців зі стоматології, представлена такими компонентами: гносеологічною (охоплює лінгвістичну, деонтологічну, соціокультурні складові); діяльнісну – (корелює з формуванням науково-дослідної та комунікативної компетентностей та містить дискурсивну і стратегічну складові; рефлексивна компоненту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Kurylo W. O., Protoven O. P. Zahnaufhellung als Verfahren für attraktives und strahlendes Lächeln. Матеріали 74-ї Всеукраїнської студентської наукової конференції «Medical students' conference in Poltava» (MEDSCOP 2018), м. Полтава, 29-30 березня 2018 р. Полтава, 2018. С. 88.
2. Курило В. О., Кузь Г. М., Кузь В. С. Оцінка стану жувальної ефективності у пацієнтів з повними знімними протезами,

- виготовленими з різних базисних матеріалів у віддалені терміни спостереження. IMEDSCOP 2022 : abstract book of 3rd International Medical Students Conference in Poltava of Poltava State Medical University, Poltava, 6-th of October 2022. Poltava, 2022. P. 66–67.
3. Лещенко Т., Жовнір М., Юфименко В. Контраст взірцевої та реальної компетентнісних моделей мовленнєвої особистості сучасного лікаря-стоматолога. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 48, т. 1. С. 85–88.
 4. Лещенко Т. О., Юфименко В. Г. Продуктивна технологія опанування наукового стилю української мови в післядипломній освіті стоматологів. Мова в професійному вимірі: комунікативно-культурний аспект : матеріали міжнар. наук.-практ. онлайн-конф. Харків : НУЦЗ України, 2017. С. 137–140.
 5. Курило В. О., Чорний Д. В., Бусло Я. А., Новікова Л. Р., Гончар А. О., Балабан Л. О. ; наук. керівники : Дубровіна О. В., Горбаченко О. Б., Лохматова Н. М., Доленко О. Б., Колот Е. Г., Чечотіна С. Ю. Оптимізація прийому пацієнтів групи ризику із перикоронітами і періоститами нижньої щелепи на амбулаторному прийомі в хірурга-стоматолога. Тези доповідей 1-ї Міжнародної студентської наукової конференції «International medical students' conference in Poltava» (IMEDSCOP 2020), м. Полтава, 2–3 квітня 2020 р. Полтава, 2020. С. 66–67.
 6. Юфименко В. Г. Мовні аспекти правильного ведення наукової дискусії на медичних конференціях, семінарах, симпозіумах. Медична наука - 2010 : матеріали Всеукр. наук. - практ. конф. Полтава, 2010. С. 148.

Лещенко Т., Юфименко В.

Полтавський державний медичний університет

м. Полтава, Україна

ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЄВОГО АКТУ ПОБАЖАННЯ В МЕДИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Окреслено коло фахових медичних мовно-етикетних засобів побажання; з'ясовано особливості використання цих одиниць у медичному дискурсі, зокрема в трансакціях «лікар – колега», «лікар – пацієнт».

Ключові слова: *медичний дискурс, комунікація, мовно-етикетні одиниці, побажання.*

The article outlines the range of professional medical language and etiquette means of wishes, and also elucidates the peculiarities of the use of these units in medical discourse, in particular, in "doctor-colleague" and "doctor-patient" transactions.

Key words: *medical discourse, communication, linguistic and etiquette units, wishes.*

У сучасному мовознавстві важливим об'єктом наукових пошуків стало вивчення особливостей мовної комунікації між учасниками спілкування, оскільки мовленнєва поведінка кожної людини визначається низкою стереотипних і нестереотипних комунікативних актів. Такі акти набувають особливої ваги й значення передовсім у фаховому спілкуванні, зокрема в медичному [1]. Оскільки лікар – це лінгвоактивна професія, важливу роль у медичному дискурсі відіграють використовувані співрозмовниками мовно-етикетні засоби – одиниці мови, за допомогою яких забезпечується вербалізація етикету й відповідно реалізація ввічливості в стереотипних етикетних ситуаціях, як-от: звертання до співрозмовника, вибачення, подяка, прохання, порада,

відмова тощо [3].

Виконуючи фатичну функцію (від англ. – *phatic communication*), мовноетикетні засоби стають засобом установлення і / чи підтримання контакту, визначають його тональність, характер взаємин між комунікантами, забезпечують доброзичливе й шанобливе ставлення між співрозмовниками [6]. Знання таких засобів і вміле володіння ними сприяє вдалому спілкуванню, досягненню поставлених комунікативних цілей із дотриманням правил увічливості [5].

Інтерес до вивчення мовно-етикетних одиниць у різних дискурсах останнім часом зростає, про що свідчать дослідження О. Мельничук, Л.Гнатюк, А. Дедушно, К. Дегтярьова, О. Шлапакова, М. Жовнір та інших; проте в медичному – ще чекає на свої розвідки. У цьому аспекті актуальним вважаємо питання про арсенал мовно-етикетних засобів побажання медичного дискурсу, що й визначило тему нашого дослідження.

Мета статті – окреслити коло фахових медичних мовно-етикетних засобів побажання, з'ясувати особливості використання цих одиниць у медичному дискурсі, зокрема в трансакціях «лікар – колега», «лікар – пацієнт».

Мовленнєві акти побажання належать до оптативних, таких, що виражають бажання мовця з метою позначення певної ситуації. У сучасній граматиці оптативні речення визначають як синтаксичні форми бажального способу, які означають спрямованість до певної дійсності, що може співвідноситися і з майбутнім, і з теперішнім: *Хай у Вас усе буде гаразд! Щоб Ви здорові всі були! Не хворійте! Одужуйте!* Якщо розглянути оптатив у межах комунікативно-прагматичної категорії, то можна вважати, що він має перформативну природу, оскільки сутність побажання висловлюється від першої особи в певний момент мовлення в координатах «я – тут – тепер»: *Бажаю, щоб усе вдалося; Бажаю вдалої*

операції; Хотілося би побажати Вам усього найкращого.

За класифікацією мовленнєвих актів Джона Сьорля, оптативи-побажання потрібно зарахувати до класу експресивів, тобто акти побажання функціонують поряд із актами привітання, подяки, співчуття тощо. З цим можна погодитися, тому що власне «експресив» – це мовленнєвий акт, в якому реалізується експресивна функція мови, а побажання і є емоційним висловлюванням ставлення суб'єкта мовлення до співрозмовника в певній ситуації спілкування.

У контексті цієї розвідки поняттям «дискурсивні особливості» позначаємо правила й умови вживання мовленнєвого акту, за дотримання яких висловлювання-побажання конвенційно використовуються для досягнення певної комунікативної мети. Побажання низки загальноцивілізаційних цінностей – *здоров'я, успіх, щастя* – може зробити такий акт менш адресним, проте універсальним, достатнім для виконання успішного мовленнєвого акту [4].

Людина як особистість живе в умовах постійного мовленнєвого впливу і взаємодії з учасниками спілкування [7]. Позитивне ставлення до людини – це комплексний вплив на свідомість, на емоційну сферу її поведінки [2]. Побажання мають на меті запропонувати увагу й симпатію співрозмовнику. При цьому потрібно враховувати статусні, рольові, особистісні особливості адресата, щоби створити позитивний ефект на співрозмовника.

Розглянемо акти побажання в розмовному медичному дискурсі. Можна виділити такі ситуації: побажання, пов'язані з часом доби: *Добридень! На добраніч;* розлукою: *Щасливої дороги! У щасливу путь! Ні пуха, ні пера;* побажання на свята і дні народження: *Усього найкращого! Хотілося б побажати вам усього найкращого! Хотілося би побажати щастя!* Посилити дію побажання можна за допомогою мовних засобів-інтенсифікаторів на кшталт *від усього серця / душі, щиро, щиросердно.*

Побажання, висловлені незнайомим людям, переважно пацієнтам, не вирізняються таким різноманіттям мовних формул. В офіційному спілкуванні використовуються нейтральніші форми: *Бажаю міцного здоров'я; Бажаю гарного настрою; Дозвольте побажати Вам усього найкращого; Хочу побажати Вам гарно відпочити* тощо.

Загалом, побажання – це висловлювання, пов'язані із системою світовідчуття людини. Це ввічлива мовленнєва дія, за допомогою якої мовець висловлює сподівання на найкращі події, що відбудуться в житті адресата.

Отже, мовно-етикетні одиниці побажання як різнорівневі мовні одиниці, використані відповідно до правил мовленнєвого етикету, забезпечують дотримання умов увічливого контакту зі співрозмовником. Дотичними до вербальних мовно-етикетних одиниць є паралінгвальні – фонаційні й кінетичні – в усній формі комунікації. Особливої ваги ці одиниці набувають у медичному дискурсі, що потребує подальших досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Курило В. О. наук. керівник: Юфименко В. Г. Трансформації аксіологічних та медико-деонтологічних параметрів образу лікаря в українській лінгвокультурі. Тези доповідей 75-ї Всеукраїнської студентської наукової конференції «Medical students' conference in Poltava» (MEDSCOP 2019), м. Полтава, 28–29 березня 2019 р. Полтава, 2019. С. 125–126.
2. Курило В. О. наук. керівник : Зінченко Н. О. Синтез філософії та медицини згідно з концепцією гуманістичних принципів Альберта Швейцера. Тези доповідей 75-ї Всеукраїнської студентської наукової конференції «Medical students' conference in Poltava» (MEDSCOP 2019), м. Полтава, 28-29 березня 2019 р. Полтава, 2019. С. 130–131.

3. Лещенко Т., Жовнір М., Юфименко В. Контраст взірцевої та реальної компетентнісних моделей мовленнєвої особистості сучасного лікаря-стоматолога. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 48, т. 1. С. 85–88.
4. Лещенко Т. О., Юфименко В. Г. Професіоналізм спілкування в структурі педагогічної майстерності викладача вищої медичної школи. Сучасні технології управління навчальним процесом у вищих медичних навчальних закладах : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю.Полтава, 2014. С. 124–125.
5. Юфименко В. Г. Виховання особистості майбутнього лікаря як педагогічна проблема. Основні напрямки удосконалення підготовки медичних кадрів у сучасних умовах : матеріали навч.- наук. конф. з міжнар. участю. Полтава, 2015. С. 278–280.
6. Юфименко В. Г. Мовні аспекти правильного ведення наукової дискусії на медичних конференціях, семінарах,Медична наука - 2010 : матеріали Всеукр. наук. - практ. конф. Полтава, 2010. С. 148.
7. Юфименко В. Г., Лещенко Т. О., Курило В. О. Українська мова як чинник національної безпеки та її роль у формуванні національномовної особистості в медичному ЗВО. Медична освіта за новими стандартами: виклики та інтеграція в міжнародний освітній простір : матеріали навч.- наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 30 березня 2023 р. Полтава, 2023. С. 292–294.

УДК378.147.091.39:005.57:37.016:811.124:61

Литовська О.
Харківський національний медичний університет,
м. Харків, Україна

ЗАЛУЧЕННЯ ЗАСАД **SECONDLANGUAGEACQUISITION** У ВИКЛАДАННЯ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ У МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Викладання латинської мови у вітчизняних ЗВО традиційно спирається на граматико-перекладний метод. Проблема свідомого використання професійних термінів у живій комунікації постає другорядною.

*Серед сучасних викладачів давніх мов спостерігається тенденція до актуалізації ідей *SecondLanguageAcquisition* С. Крашена. Вони зосереджують увагу на аспектах «Input» та «Authenticresources», якими постають не лише давні тексти, але й подкасти, блоги, відео у соціальних мережах тощо, створені латинською мовою.*

*Завданням нашої роботи є розгляд дотичних точок між застосуванням принципів *SLA* для вивчення латини як такої та застосуванням цих ідей під час викладання латинської медичної термінології.*

Ключові слова: *комунікація, латинська мова, медична термінологія, *SecondLanguageAcquisition*, input.*

Ukrainian tradition of teaching Latin language in medical higher education institution is based on grammar and translation method. The conscious usage of the professional terminology in live communication is considered secondary issue.

*In recent years the tendency to re-actualize S. Krashen's ideas of *The Second Language Acquisition* has been observed among ancient languages teachers. The educators focus on the *Input* and the *Authenticresources*, considering as such not only ancient texts, but podcasts, blogs, video in social media etc.*

*The aim of our thesis is to discuss possible connections between application *SLA* principles to teaching Latin language per se and usage of those*

ideas in teaching Latin medical terminology.

Key words: *communication. Latin language, medical terminology, Second Language Acquisition, input.*

Викладання латинської мови у вітчизняних ЗВО ґрунтується на граматико-перекладному методі. Програми з латинської мови для окремих професійних галузей, зокрема медицини, спирається на ті ж самі принципи, обмежуючи граматичну складову та зосереджуючись на фаховій лексиці.

Зауважимо, що спостерігаємо певний конфлікт із завданнями, які ставить перед латиністами медичних ЗВО освітньо-професійна програма. Адже серед програмованих результатів навчання до обов'язкового компоненту «Латинська мова та медична термінологія» чи не найголовнішим є «зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців; управляти конфліктами на міжособистісному та організаційному (професійному) рівні, налагоджувати ефективну комунікацію в фаховому та нефаховому середовищі» [1].

Звичайно, це неможливо без розуміння фахової термінології, що спирається на греко-латинські терміноелементи та латинську лексику. Але гостро постає питання створення необхідних умов для практичного використання набутих термінологічних знань у комунікаційних ситуаціях під час освітнього процесу.

Успішним, на наш погляд, прикладом подолання розриву між системним вивченням мови та обмеженістю комунікаційної складової є досвід закордонних викладачів давніх мов.

Молода генерація освітян–класиків актуалізує положення теорії SecondLanguageAcquisition, сформульовану С. Крашеном ще у 70–80-х роках минулого століття [5]. Irene Regini, Carla Hurt, **Andrew та Ilse Morehouse та ін.** – латиністи з різних куточків світу, що впроваджують

природній метод викладання латини у своїй педагогічній діяльності на різних освітніх рівнях як у аудиторіях, так і дистанційно [4; 6; 8].

Основну увагу латиністи, які застосовують теорію SLA до вивчення латини, приділяють «input», адже «найкращий спосіб ...навчити говорити – просто забезпечити навчити доступні вхідні дані (input)» [5, с. 22]. особливо проблемі «authentic resources» (автентичних джерел) – «будь-якому типу матеріалів, що не були створені для того, хто вивчає мову» [2, с. 72), та «output» (вихідні дані). Причому, як наголошує CarlaHurt, це має бути «meaningfulinput» та «meaningfuloutput» [3].

Завданням нашої роботи є розгляд дотичних точок між застосуванням засад SLA при вивченні латини як такої та їхнім застосуванням при вивченні латинської медичної термінології.

Звертаючись до латинської медичної термінології, ми розуміємо, що «input», що відбувається на заняттях з латинської мови, часто не синхронізовано із «input» інших дисциплін (анатомія, біологія, гістологія, паразитологія, іноземна мова). Нерідко за рівнем складності матеріали інших дисциплін суттєво випереджають базу з термінології студента першого курсу, тобто цей «input» – не є зрозумілим (comprehensible).

Свідомий «output» хронологічно відтермінований, він відбуватиметься коли потрібно буде читати діагнози, збирати анамнез, писати історію хвороби, розуміти показники клінічних аналізів, оформлювати рецепт, або аналізувати клінічні випадки чи результати експериментів для наукової роботи.

Наведемо два приклади можливої роботи із сучасними автентичними джерелами уже на початковому етапі опанування медичної латини.

Приклад 1. При вивченні іменників III відміни у розділі «Анатомічна термінологія» було залучено відео «Corpus humanum» [8] від SaturaLanx. Відео озвучено латиною, містить елементи наочної демонстрації, охоплює значний обсяг уже вивченої лексики (caput, pes, dentes, digitus, digiti тощо).

У відео зустрічалося кілька незнайомих слів (*pectus, capilli*) та низка слів мали дещо відмінне від анатомічного значення і вимову (*humerus*).

Здобувачі освіти впізнали терміни у незвичній вимові і ситуації, актуалізували лексику різних розділів, на слух змогли розрізнити однину та множину, виокремили нові слова, були у змозі відтворити ситуацію із показуванням і називанням органів.

Це дає підстави для розгляду такого методу як дієвого, адже потенційно таким чином можна було вводити нову лексику.

Приклад 2. TikTok відео з Instagram каналу *Medicalterms* ілюструє аббревіатуру *NPO (nilperos)*, пояснює латинське походження виразу, дає переклад, розглядає ситуації, коли він вживається.

У розділі «Фармацевтична термінологія» ми використали цей ролик для ілюстрації практичної цінності латинських аббревіатур. На закріплення матеріалу здобувачам освіти була запропонована низка заголовків з англійських статей останніх років з бази *PubMed*, які містили вираз *NPO* [9]. Завданням було виокремити скорочення у тексті і пояснити його.

У такий спосіб ми актуалізували сам вираз, його візуальну й аудіальну ідентифікацію, познайомили з його використанням у професійній сфері, реалізували міжпредметні зв'язки з англійською мовою та терапією, підкреслили «сучасність» латини.

Звертаючись не лише до джерел з кодифікованими переліками термінів та їхнім визначенням, а до ресурсів, де ці терміни вживаються у реальному контексті, ми пропонуємо той самий «*meaningfulinput*». До таких джерел можна віднести наукові статті, медичні блоги у соцмережах, художню літературу, художні та науково-популярні фільми, серіали, YouTube канали, пресу, рекламу тощо.

Наш досвід підказує, що використання «*meaningfulinput*» з реальної практики, демонстрація функціонування латини у навчальних та наукових медичних ситуаціях підвищує мотивацію для опанування термінології та

створює передумови для свідомого «meaningfuloutput» уже на початковому етапі навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. ОПП «Медицина» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 222 Медицина галузі знань 22 Охорона здоров'я. Затв. Вченою радою ХНМУ. Протокол № 4 від «26» травня 2022 р. Харків, 2022. 78 с. URL: https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/op_med2022.pdf (Дата звернення 01.05.2023)
2. Henshaw F. G. Hawkins M. D. Common Ground: Second Language Acquisition Theory Goes to the Classroom. Imprint: Focus, 2022. 216 p.
4. Hurt C. «Latin Autodidacts You're Working Way Too Hard» – How to Learn Latin by Yourself in 2023? URL: <https://foundin antiquity.com/2023/03/11/latin-autodidacts-youre-working-way-too-hard-how-to-learn-latin-by-yourself-in-2023/> (Дата звернення 01.05.2023)
5. Krashen S. D. Principles and Practice in Second Language Acquisition. University of Southern California, 1. 1989, 2003. 110 p. URL: https://www.sdkrashen.com/content/books/principles_and_practice.pdf (Дата звернення 25.04.2023)
6. Latinitas Animi Causa. URL: <https://www.habesnelac.com/> (Дата звернення 29.04.2023)
7. NPO // Medical terms. URL: www.instagram.com/p/Ckz-pSJo3l0/ (Дата звернення 01.05.2023)
8. Satura Lanx. Latin vocabulary for beginners: Corpus humanum. URL: <https://youtu.be/krSI4HzLDJk> (Дата звернення 01.05.2023)
9. Saeed F, Liu TY, Chung W, Rich H. NPO at Midnight: Reassessing Unnecessary Pre-Endoscopy Fasting. R I Med J (2013). 2021, 104(8). P. 35-38. PMID: 34582514.

Луньова Т.

Полтавський національний педагогічний університет імені

В. Г. Короленка, м. Полтава, Україна

Університет м. Йорк,

м. Йорк, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної

Ірландії

**ОСВІТНІЙ ПОТЕНЦІАЛ БРИТАНСЬКОЇ РІЗДВЯНОЇ
ПАНТОМІМИ ДЛЯ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВИЩІЙ
ШКОЛІ**

Стаття присвячена з'ясуванню можливостей використання британської різдвяної пантоміми для вивчення англійської мови студентами вищих навчальних закладів України. У статті окреслено методологічні засади залучення британської різдвяної пантоміми до освітнього процесу, схарактеризовано роль різдвяної пантоміми у британській культурі, виокремлено найважливіші з освітньої точки зору риси британської різдвяної пантоміми, запропоновано використання матеріалів британської різдвяної пантоміми та матеріалів, пов'язаних з цим культурним феноменом, під час навчальної, навчально-наукової і наукової та позанавчальної діяльності студентів, вказано на потенціал британської різдвяної пантоміми виступати засобом розвитку творчих здібностей здобувачів вищої освіти.

Ключові слова: пантоміма, британська культура, вивчення англійської мови як іноземної, культурологічний матеріал, автентичний матеріал, вища школа.

The article discusses the potential of using British pantomime for teaching English to students of higher educational establishments in Ukraine. The article provides methodological principles of using British pantomime in the educational process, outlines the role of the pantomime in British culture,

highlights the most important features of British pantomime from the educational point of view, and suggests how British pantomime materials and materials related to this cultural phenomenon can be used in the course of students' educational, research, and extracurricular activities. The paper also indicates that British pantomime has the potential to unlock students' creativity.

Keywords: *pantomime, British culture, EFL, culture-related material, authentic material, higher education.*

Використання різноманітного культурологічного матеріалу під час вивчення англійської мови як іноземної обумовлюється двома методичними принципами: взаємопов'язаного навчання мови і культури [1, с. 117] і автентичності навчальних матеріалів [1, с. 120]. У сучасних вітчизняних і зарубіжних підручниках та посібниках з англійської мови залучено різноманітний культурологічний матеріал: поезії та оповідання, художні фільми, популярні пісні та музику, твори образотворчого мистецтва тощо. За нашими спостереженнями, британська різдвяна пантоміма наразі не має такого широко представлення в навчальних матеріалах і навчально-методичних розробках. Доцільність звернення до британської різдвяної пантоміми як матеріалу, який може бути використаний з навчальною метою під час опанування студентами вищих навчальних закладів англійської мови як іноземної, обумовлюється важливою роллю цього виду мистецтва у британській культурі. За висловом Девіда Мейєра, автора статті про британську різдвяну пантоміму в авторитетному Довіднику з театрального мистецтва, «Шекспір може бути національним драматургом, але саме пантоміма є британською національною розвагою» (*тут і стосовно решти англомовних джерел переклад цитат з англійської наш – Т.Л.*) [7]. Відомий британський есеїст, пародист і карикатурист Макс Бірбом зауважував, що «пантоміма є єдиною мистецькою формою, вигаданою в Англії» [цит. за: 9]. Коментуючи цей афористичний вислів, професорка Університету м. Йорк

Джейн Муді зауважила, що хоча насправді пантоміма не була вигадана у Британії, однак вона дійсно стала суто британською [9].

Англійська назва цього виду мистецтва – *pantomime* – перекладається українською як *пантоміма*. Цуй переклад не дає справжнього уявлення про суть британської різдвяної пантоміми, адже вона не є мистецтвом без слів – навпаки, соковита мова, сповнена жартів та гри слів, становить одну з характерних особливостей таких вистав. Варто зауважити, що слово *pantomime* має в сучасній англійській мові два значення: 1) «(у Великій Британії) весела музична вистава, заснована на традиційних дитячих історіях, яка виконується насамперед на Різдво» – у цьому значенні слово *pantomime* синонімічне з розмовним *panto* [10] і 2) «акт використання рухів рук і тіла, а також виразу обличчя без слів, щоб передати емоції і дії або розповісти історію», – у цьому значенні слово *pantomime* є синонімом слова *mime* [8].

Британська різдвяна пантоміма характеризується своєрідною «формулою» [11] – рядом чітко визначених характеристик, які притаманні саме їй як жанру і стійко відтворюються в кожній новій постановці. До найважливіших рис, які, на нашу думку, варто насамперед брати до уваги під час організації освітнього процесу, належать такі:

- історія, яка розповідається у виставі, заснована на класичному добре відомому казковому сюжеті (наприклад, «Попелюшка» чи «Джек і бобове стебло»), який набуває певної сучасної інтерпретації [4; 11] – відповідно пантоміма характеризується як «ексцентрична інтерпретація традиційної казкової історії» [2];

- пантоміма містить дуже багато жартів, як старих, так і нових, які є реакцією на актуальні події в суспільстві [4; 11];

- роль «дами» – одного з ключових персонажів пантоміми – традиційно виконується чоловіком середнього віку в яскравому екстравагантному жіночому вбранні [4; 11];

- серед персонажів завжди є комічна тварина, причому якщо це велика тварина, як корова чи кінь, її грають два актори в одному костюмі [4; 11];

- глядачі – і діти, і дорослі – активно залучаються до вистави [4; 11].

Стійкість традиції британської різдвяної пантоміми, яка налічує вже три століття [6, с. 470], і яку охоче підтримують сучасні британці різних поколінь, щороку відвідуючи ці вистави [2], засвідчує її важливу роль для британської культури.

Зазначені вище культурні особливості британської різдвяної пантоміми, на нашу думку, дозволяють розглянути можливість використання її як автентичного освітнього матеріалу під час вивчення англійської мови студентами як мовних, так і немовних спеціальностей. Потенційне коло застосування британської різдвяної пантоміми може включати:

1) навчальну діяльність: а) Практичний курс англійської мови: матеріал британської різдвяної пантоміми (відеозаписи або скрипти) чи тексти про цей жанр можна залучити для розвитку всіх чотирьох мовленнєвих навичок (слухання, читання, говоріння, письма); б) Лінгвокраїнознавство – для формування фонових знань про британську культуру; в) Стилїстика англійської мови – для вивчення лінгвістичних рис жартів, використання навмисної двозначності зі стилїстичною метою; г) Прагматика – для аналізу формульних засобів взаємодії з глядачами; д) Літературознавство – для вивчення прийому обігрування традиційних сюжетів як засобу сучасної культури; е) Перекладознавство – для опанування уміннями перекладу жартів та виразів, побудованих на грі слів;

2) навчально-наукову та наукову діяльність студентів: написання студентами розвідок, присвячених окремим аспектам британської

різдвяної пантоміми або окремим постановкам в цьому жанрі

3) позанавчальну діяльність: а) на засіданнях розмовних клубів англійської мови – перегляд відеозаписів британської різдвяної пантоміми (наприклад, [3; 5]) і їхнє подальше обговорення; б) створення власних постановок в стилі британської різдвяної пантоміми.

Також освітній і культурний потенціал британської різдвяної пантоміми може сприяти розкриттю і розвитку творчих здібностей студентів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів, за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.
2. A complete guide to pantomime. *The Grand Theatre. Blackpool*. 2022. 03 June. URL: <https://www.blackpoolgrand.co.uk/complete-guide-to-pantomime>(дата звернення: 05.05.2023).
3. Beauty And The Beast Pantomime. 2021. The Broadway Theatre, Letchworth. *SPADS Drama*. URL:<https://www.youtube.com/watch?v=aRJSJaOkuZI>(дата звернення: 08.05.2023).
4. How to learn better English... the fun way: the pantomime! *Learn hot English*. URL: <https://learnhotenglish.com/a-british-christmas-tradition-the-pantomime/>(дата звернення: 08.05.2023).
5. Jack And The Beanstalk. *ITV Panto 1998*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=tTjxGSxkmgQ>(дата звернення: 08.05.2023).
6. Lipton M. Principally Boys? Gender Dynamics and Casting Practices in Modern British Pantomime. *Contemporary theatre review*. 2008. Vol. 18 (4). P. 470-486.

7. Mayer D. pantomime, British. *The Companion to Theatre and Performance*. Ed. by D. Kennedy. Oxford: Oxford University Press, 2010. [online version]. URL: <https://www-oxfordreference-com.libproxy.york.ac.uk/display/10.1093/acref/9780199574193.001.0001/acref-9780199574193-e-2999?rskey=eZcxoI&result=1658> (дата звернення: 05.05.2023)
8. mime. *Cambridge English Dictionary*. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/mime>(дата звернення: 08.05.2023).
9. Moody J. “It’s behind you!” A look into the history of pantomime. *University of York: News and Events:features*. URL: <https://www.york.ac.uk/news-and-events/features/pantomime/>(дата звернення: 08.05.2023).
10. Pantomime. *Cambridge English Dictionary*. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/pantomime>(дата звернення: 08.05.2023).
11. What is a British pantomime and why you should see one this Christmas? *Point to point education*. 2017.December 18. URL: <https://www.pointtopointeducation.co.uk/blog/british-pantomime-see-one-christmas/>(дата звернення: 08.05.2023).

This research is supported by the British Academy’s *Researchers at Risk Fellowship* Programme.

UDC 811.111’42

Cristina Flores Moreno
University of La Rioja, Spain
Yuliia Lysanets
Poltava State Medical University, Ukraine

THE FUNCTIONS OF LOANWORDS IN TRAVEL WRITING

The paper discusses the functions of loanwords in travel writing, which range from linguistic to cultural ones. In travel narratives, the primary function of loanwords is to create a sense of place, capturing the essence of the location and conveying it to the reader. Lexical borrowings serve to add local flavor to the text, transmit the writer's cultural experiences, and introduce unfamiliar concepts. By incorporating loanwords, writers can create a more immersive and engaging experience for their readers, promoting cultural awareness and understanding a foreign context, making travel writing a powerful tool for bridging cultural divides. Further studies are needed to examine these and other functions of loanwords in different pieces of travel writing in world literature.

Key words: *loanwords, travel writing, intercultural communication, receptive potential, cultural awareness.*

У статті розглянуто функції лексичних запозичень у метажанрі подорожі. Показано, що спектр функцій досліджуваного явища варіює від суто лінгвістичних до загальнокультурних. Лексичні запозичення надають тексту місцевого колориту і знайомлять читача з новими іноземними поняттями. Запозичені лексеми сприяють конструюванню автентичного місця оповіді й передають культурний досвід письменника. Використання лексичних запозичень забезпечує створення глибшого і яскравішого читацького досвіду, сприяючи розвитку його культурної обізнаності та розумінню іношомовного контексту, що робить метажанр подорожі потужним виховним інструментом подолання культурних бар'єрів. Перспективи досліджень полягають у подальшому вивченні цих та інших функцій лексичних запозичень у творах різних представників метажанру подорожі у світовій літературі.

Ключові слова: *лексичне запозичення, метажанр подорожі, міжкультурна комунікація, рецептивний потенціал, культурна обізнаність.*

Travel writing is an ancient genre that has evolved over time. Its roots can be traced back to Pausanias' travel memoirs *Description of Greece* in the 2nd century AD. As time progressed, James Boswell's *Journal of a Tour to the Hebrides* (1786) played a significant role in shaping travel memoirs as a genre during the modern period. Colbert (2012) defines travel writing as a genre that combines factual reporting with fictional techniques, scientific detail with poetic allusion, and verbal description with visual illustration [3]. The scholar observes that during the Romantic period, the extensive and varied nature of travel writing was a reflection of a broader culture of travel that was deeply ingrained in the arts, literature, and sciences [3]. As grand tourism, which was once reserved for the privileged few, gave way to mass tourism in the mid-nineteenth century, travel writing continued to play a vital role. Ultimately, this genre became essential in shaping a cultural consciousness and development of understanding of the surrounding world [3]. The appeal of travel writing lies in its ability to offer readers a glimpse into diverse cultures and places, enabling them to experience the world vicariously through the traveler's eyes. To this day, travel writing continues to captivate and educate readers, providing valuable insights into the lives and customs of far-off lands and peoples.

In recent studies, there has been a growing emphasis on the importance of considering the cultural context of travel writing [1; 2]. In this regard, it is relevant to examine the functions of lexical borrowings that can be encountered in this genre. The objectives of this paper are to explore the various functions of loanwords in travel writing, discuss how they enrich the reader's experience and cultural awareness, and thus open a prospect for further studies.

The use of loanwords in travel writing serves a multitude of functions, ranging from linguistic to cultural ones. One of the primary functions of loanwords in travel writing is to create a sense of place. As writers explore new regions, they encounter unique languages, dialects, and cultures, and loanwords contribute to a vivid picture of the location they are describing. Lexical

borrowings help approximate the reader to the foreign location, allowing them to experience the sights, sounds, and flavors of the place. Hence, incorporating loanwords into their writing allows the authors to capture the essence of the location and convey it to the reader.

Another important function of loanwords in travel writing is to provide a deeper understanding of the writer's personal experiences of cultural immersion, demonstrating their appreciation for and familiarity with the local context, and fostering a deeper understanding of cultural differences in the readers. Furthermore, loanwords also serve a practical function in travel writing by introducing unfamiliar concepts to the readers, e.g., unique practices, traditions, and customs that have no equivalents in their mother tongue. By using loanwords, writers can introduce these concepts in a clear and concise manner.

Moreover, loanwords can also provide a historical context to the writing. In many cases, loanwords in travel writing have a rich history behind them, which can add depth to the text. For instance, if a writer is describing the architecture in Spain, they might use loanwords like “mudéjar” or “Mozarabic” to describe the unique artistic style. These loanwords not only add authenticity to the writing but also provide the reader with a glimpse into the region's complex history. In addition, loanwords enrich and animate the discourse of characters who are native speakers of other languages, making their dialogue more authentic and engaging, creating a natural and relaxed atmosphere of communication between the characters, as well as authentic speech portraits of the heroes.

Thus, the use of loanwords in travel writing is a valuable tool that can enhance the richness and authenticity of the narrative. Using loanwords in travel writing can add significant value to the portrayal of foreign cultures, providing a more authentic and accurate depiction of the society being explored. Lexical borrowings can serve as a means of adding a local flavor to the text, conveying the writer's cultural experiences, and introducing unfamiliar concepts to the

reader. By incorporating foreign words and phrases into their travel accounts, writers can offer a more immersive and engaging experience for the reader, allowing them to better understand the nuances and subtleties of the foreign culture. They also promote cultural awareness and understanding, making travel writing a powerful tool for bridging cultural divides. Further studies are needed to examine these and other functions of loanwords in different pieces of travel writing in world literature.

REFERENCES

1. Alù G, Hill SP. The travelling eye: reading the visual in travel narratives. *Studies in Travel Writing*. 2018;22(1):1-15, <https://doi.org/10.1080/13645145.2018.1470073>
2. Antosa S. *Frances Elliot and Italy: Writing Travel, Writing the Self*. Milan: Mimesis, 2018.
3. Colbert B. Travel Narrative. In: Burwick F, editor. *The Encyclopedia of Romantic Literature*. 2012. Available from: <https://doi.org/10.1002/9781118300916.wberlt014>.

УДК: 378.015.311:378.016:81'243]-057.875:61

Наместюк С., Рак О., Полагнин А.

Буковинський державний медичний університет,

Чернівці, Україна

ФОРМУВАННЯ НАУКОВОГО МИСЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ-

МЕДИКІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

В роботі проведено аналіз комплексної репрезентації формування наукового мислення у студентів-медиків з виокремленням компонентів та умов його розвитку, зв'язку з різними індивідуальними аспектами особистості та умов його формування в умовах університетської освіти.

Мета роботи досягалася через вирішення низки завдань: дослідити рівень розвитку наукового мислення студентів-медиків, критичного мислення та умов його формування у студентів I та II курсів в Буковинському державному медичному університеті, виокремлення рівня наукового мислення, критичного мислення та умов його формування, встановлення взаємозв'язку між науковим мисленням - логічним мисленням - дослідницьким потенціалом та стилем мислення, проаналізувати відбір та розробку методів навчання наукового мислення, розробка, впровадження та оцінка ефективності програми розвитку наукового мислення студентів на заняттях з іноземної мови в БДМУ. Дослідження стосувалося формування наукового мислення у студентів і полягало у визначенні рівня сформованості наукового мислення у студентів виявлення компонентів та умов, що сприяють розвитку наукового мислення Новизна та наукова оригінальність роботи. У роботі на основі нового підходу було піддано експериментальному дослідженню поняття наукового мислення. В результаті дослідження визначено основні компоненти наукового мислення та встановлено умови, що сприяють розвитку наукового мислення у студентів. Розроблено тренінгову програму та перевірено її позитивний вплив на рівень сформованості наукового мислення студентів.

Теоретичне значення роботи полягає в дослідженні поняття наукового мислення та умов, компонентів, які позитивно впливають на його розвиток у студентів під час вивчення іноземних мов. Практичне значення роботи полягає в тому, що можливість використання формувальної концепції як методичної підтримки для психологів, кураторів груп, викладачів та всіх, хто займається науковою роботою у вищих навчальних закладах.

Ключові слова: наукове мислення, критичне мислення, логічне мислення, розвиток наукового мислення, інтелект, комунікативні, стиль мислення.

FORMATION OF SCIENTIFIC THINKING IN MEDICAL STUDENTS DURING FOREIGN LANGUAGE CLASSES

The paper analyses the complex representation of scientific thinking formation in medical students with the identification of components and conditions of its development, the relationship with various individual aspects of personality and the conditions of its formation in the context of university education. The aim of the study was achieved by solving a number of tasks: investigating the level of development of scientific thinking of medical students, critical thinking and conditions of its formation in the first and second year students at Bukovinian State Medical University, identifying the level of scientific thinking, critical thinking and conditions of its formation, establishing the relationship between scientific thinking - logical thinking - research potential and style of thinking, analysing the selection and development of methods of teaching scientific thinking, developing, implementing and evaluating e-learning tools. The study concerned the formation of scientific thinking in students and consisted in determining the level of scientific thinking in students by components and conditions that contribute to the development of scientific thinking identification. Novelty and scientific originality of the work. The concept of scientific thinking was subjected to an experimental study based on a new approach. As a result of the study, the main components of scientific thinking were identified and the conditions that contribute to the development of scientific thinking in students were established. A training programme has been developed and its positive impact on the level of scientific thinking of students has been tested. The theoretical significance of the work is to study the concept of scientific thinking and the conditions and components that positively affect its development in students when learning foreign languages. The practical significance of the work is that the possibility of using the formative concept as a methodological support for psychologists, group curators, teachers and all those involved in scientific work in higher education institutions.

Keywords: scientific thinking, critical thinking, logical thinking, development of scientific thinking, intelligence, communicative, style of thinking.

Дане дослідження присвячене одній з найскладніших і найсуперечливіших форм людського мислення - науковому мисленню.

Необхідність проведення цього дослідження зумовлена тим, що в даній сфері було проведено мало досліджень. Наукове мислення виконує пізнавальну функцію і відіграє важливу роль в абстрактному, формальному пізнанні дійсності. Воно дозволяє суб'єкту сформувати концепцію наукового життя, картину дійсності і є дуже важливим для майбутніх медиків, оскільки дає змогу правильно зрозуміти наукове розуміння навколишнього світу, накопичення знань, які уможливають вирішення проблеми поза науковим контекстом, уникнення ототожнення фактів з джерелом істини, розвиток сильної аргументації істини, розвиток навичок переконливої аргументації та продуктивної діяльності. Спираючись на все вищесказане, наукове мислення можна розглядати і як процес, і як пізнавальну діяльність.

Безумовно, важливість цього поняття є незамінною в педагогічному підході.

Водночас, глибокі трансформації, що відбуваються в сучасному суспільстві, ставлять перед вищою медичною школою нові вимоги до підготовки молодого покоління. Це означає, перш за все забезпечення якості підготовки студентів через підхід до викладання, спрямований на набуття ними функціональних компетенцій, навичок і ставлень, які розширюють можливості залучення та участі молодих людей у вирішенні проблем, що стоять перед суспільством сьогодні.

Наукове мислення необхідне студентам-медикам через вимоги часу, і не тільки тому, що воно дозволяє вирішувати наукові проблеми, які в даний час не тільки не можуть бути відкладені, але й для того, щоб краще адаптуватися до умов сьогодення та сприяти інтегральному баченню у

пізнанні дійсності. Роль наукового мислення полягає в тому, що воно не тільки вирішує наукові проблеми, але й дає відповіді, що відповідають повсякденному життю. Це було продемонстровано в численних дослідженнях проведених в межах даної наукової проблематики. Так, можна згадати дослідників, які впродовж останніх років проводили дослідження в цьому ж напрямку [1, 2, 3, 4, 5].

Формування наукового мислення серед майбутніх лікарів на заняттях з іноземної мови – це процес, який оперує науковими поняттями. Він спрямований на вирішення наукові проблеми і ґрунтується на принципах, пов'язаних з науковим пошуком. Цей процес є характерний здебільшого для дослідників, проте, в БДМУ науковому пошуку навчають студентів I-II курсів в рамках гуманітарного циклу предметів. Наявність навичок до наукового пошуку у студентів-медиків необхідна, оскільки вона є першою сходинкою до компетентності мислити науково та знаходити додаткові джерела інформації з усіх предметів (початковий рівень наукового пошуку).

В основі формування наукового мислення лежать три основні компоненти: інтелектуальний компонент, операційний компонент і особистісний компонент. Операційний компонент включає аналіз, синтез, узагальнення, розв'язання проблем тощо, тобто операції мислення, що застосовуються в науковому контексті, інтелектуальний компонент відповідає за засвоєння знань, наукових понять і особистісний компонент, що відображає індивідуальну сторону суб'єкта мислення та риси гармонійного розвитку. Формування наукового мислення має більший вплив на студентів-медиків в межах операційного компонента, але самі компоненти є рівнозначними і доповнюють один одного [3, с. 110]. Наявність природнього операційного компонента не викликає сумнівів у дослідників, незалежно від онтогенезу цієї когнітивної структури. Особистість дослідника також передбачає цілу низку якостей, що

визначаються специфікою та складністю роботи, яку він виконує. У літературі не відзначено рис особистості, які можуть сприяти розвитку наукового мислення, навпаки, які можуть перешкоджати цьому процесу [4, с. 97].

Компетентність науково мислити під час вивчення іноземних мов можна сформуванню за допомогою вправ і практики, що включають навички перевірки або перегляду теорій. Якщо ці навички повністю розвинені, дослідник може рефлексувати над процесом пізнання. Під час навчання формування наукового мислення викладачі, які працюють у сфері медицини, повинні враховувати наступні умови, що відповідають принципам формування наукового мислення: наукове мислення знаходиться у взаємозв'язку з іншими психічними процесами взаємозалежності з іншими видами мислення, такими як логічне мислення повсякденним мисленням тощо, а також з іншими дисциплінами. Воно опосередковує слідчу компетентність і відбувається через наукові знання, оскільки його продуктом є глибокі знання у науковій галузі та здатність аналізувати інші наукові роботи і розвивати власні дослідження. Формування наукового мислення опосередковується процесом навчання. Для того, щоб належним чином сформуванню наукове мислення, студенти повинні бути спільно зацікавлені в отриманні необхідної інформації. Необхідно навчати групу проходити навчання спільно. Формування наукового мислення в рамках предмету «Іноземна мова» можливе лише при дотриманні психологічних умов, а саме використання вправ, які б сприяли підвищенню впевненості в собі (розвитку комунікативних навичок, підвищенню рівня креативності), оскільки передбачає передусім процес трансформації особистості дослідника, а вже потім - розвиток наукового мислення. Відповідно до вищесказаного робимо висновок, що в вищій освіті наукове мислення має цілеспрямовано формуватися, починаючи з початкової підготовки студента.

Важливе наукове завдання, що вирішується в галузі медицини, полягає у визначенні рівня наукового мислення у студентів, виокремленні компонентів та умов, що сприяють його розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бараннік С. І., Лященко П. В. Інтеграція кліпового мислення в сучасну вищу медичну освіту. Південноукраїнський медичний науковий журнал. 2018. №19. С. 8–12. <https://repo.dma.dp.ua/2670/>
2. Єгудіна Є. Д., Ханюков О. О., Головач І. Ю. Ділова гра як метод активного навчання для студентів 6 курсу при вивченні дисципліни «Внутрішня медицина». Вісник проблем біології та медицини. 2018. Т. 2. №4. С. 217–22. <https://doi.org/10.29254/2077-4214-2018-4-2-147-217-222>
3. Ілясова Ю. С. за ред. Холковської І. Л. Деонтологічна компетентність медичного працівника. Професійно-педагогічна компетентність: навч. посіб. Вінниця, 2018. С. 108–113. <https://www.vspu.edu.ua/content/graduate/doc/a1dis.pdf>
4. Ілясова Ю. С. за заг. ред. проф. Коваленко Є. І. Застосування контекстного навчання у вивченні фахових дисциплін у медичних освітніх закладах. Наукові записки. Серія: Психолого-педагогічні науки. Ніжин, 2018. № 2. С. 96–101. <http://lib.ndu.edu.ua/dspace/handle/123456789/908>
5. Шевченко Л. С., Ілясова Ю. С. Використання інноваційних інтернет-технологій у медичних коледжах. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. пр. Київ-Вінниця, 2019. Вип. 54. С. 148–154. <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2019-54-148-152>

**Опыр М., Panchyshyn S.,
Lviv National Environmental University,
Lviv, Ukraine
Dobrovolska S.,
Lviv State University of Life Safety,
Lviv, Ukraine**

MICRO-CREDENTIALS: A NEW CATEGORY IN EDUCATION

Сьогодні економіка та світовий ринок праці перебувають на роздоріжжі. Державні та приватні компанії відчують драматичні економічні наслідки пандемії COVID-19, оскільки вони дедалі частіше стикаються з новими вимогами та імперативами розвитку галузі та підготовки фахівців [2]. Така ситуація ставить нові вимоги до системи освіти та кваліфікації спеціалістів. Студенти відчують потребу в додаткових навичках, здобутих поза аудиторією, щоб бути конкурентоспроможними. Цю функцію якраз і забезпечують мікрокваліфікації.

Дане дослідження розглядає відносно нову категорію в освіті, а саме мікрокваліфікації, запровадження яких є однією з сучасних тенденцій у вищій освіті, яка продовжує розвиватися, щоб задовольнити потреби студентів та роботодавців. Зростання попиту на спеціалістів з великою кількістю softskills сприяє інтенсифікації процесу запровадження мікрокваліфікацій, що відповідатимуть запитам на ринку праці.

Ключові слова: *вища освіта, мікрокваліфікації, softskills, компетенції, результати навчання.*

Nowadays, the global workforce and economy are at a crossroads. Companies in the public and private sector experience dramatic economic fallout of the COVID-19 pandemic and are faced with new economic and

workforce imperatives for the future [2]. Such situation sets new requirements to the education system and qualifications of specialists. Students may need to learn additional skills outside of the classroom to become competitive at the labor market. This is where micro-credentials can help.

The present research is devoted to a relatively new category in education, i.e. micro-credentials, that is one of the modern trends emerging in higher education, which continues to evolve to meet the needs of students and the workforce. With the increasing desire for job candidates with stronger soft skills, micro-credentials stand to benefit both graduates and employers.

Key words: *higher education, micro-credentials, soft skills, competences, learning outcomes.*

The global economy experiences great transformations which are marked in all spheres, including education. Employers are concerned about graduate skills and competencies, students suffer from high cost of higher education and lack of job opportunities. These factors force universities, independent credentialing agencies, and leaders of national qualification reference frameworks to rethink the broader credentials continuum. These economic shifts and a “credentials rethink” were already emerging, given employer demands for qualified workers along with students demanding more job opportunities, employment advancements, and mobility in their career paths [8]. For example, in Canada, 38% of employers have claimed that they have been unable to hire the skilled workers that they need [3]. In the USA also, there is a serious shortage, especially in computer-related fields [6]. A similar situation has been marked in Europe, where 40% of employers reported about skill shortages.

The formal education has appeared not always be able to satisfy all current demands to employees’ skills, shifting practices towards micro-credentials, sometimes referred to as alternative digital credentials (ADCs), nano degrees or badges [8]. According to studies, in mid-2021, there were at least 1500 micro-credentials, mainly based on MOOCs (Massive Open Online

Courses), with the majority (75%) of them in business or technology. Employers declare that among the top skills they want in employees are dependability, teamwork/collaboration, flexibility and problem-solving. This is where micro-credentials can help fill the skills gap. According to this approach, all relevant skill and competency learning can be validated, certified and transcribed not only by a university, but also by a third party as part of students' aggregated learning, skills, competencies, and experience [4].

Micro-credentials certify learning outcomes achieved as part of short-term training experiences, such as a short course or training programme. They provide flexible and personalized help for people who wish to acquire the knowledge, skills and competencies they need for their personal and professional development, quickly and efficiently [7].

In June 2022, the European Council adopted a recommendation for its member States to embrace a European approach to micro-credentials and, particularly to apply an EU-wide definition, European standards and basic principles for the design and issuance of micro-credentials, including the qualifications frameworks and appropriate use of the European Credit Transfer System (ECTS) [7].

They focus on the validation of competency-based skills, outcomes and/or knowledge using transparent standards and reliable assessments, which can enhance graduates' employability prospects. A micro-credential can be accepted for credit by an institution or organization or be an attestation for employers. A micro-credential attests to specific knowledge or skills competencies with defined learning outcomes and may or may not be stacked towards larger units of accreditation [1; 5].

The USA NEA (National Education Association) defines micro-credential as a short, competency-based recognition, and offers over 175 of them. It declares that micro-credentials are designed to be *personalized*(you can create your own learning journey, based on your interests and career goals; gaps in

your skills; and the specific needs of your students); *flexible* (you can study when it's convenient for you, alone or with your peers; *performance-based* (unlike “sit-and-get” certifications, NEA micro-credentials are awarded on the base of demonstrated mastery of the subject matter, not just for showing up).

The idea of micro-credentials is simple: a person demonstrates a very specific skill, and it becomes part of his/her educational attainment and competencies that include certifications and credentials that can help build his/her resume. Micro-credentials are earned through a learn-by-doing process, allowing students to submit evidence from their own classroom practice to demonstrate their skills. It is the field where business and education have become partners as they combine the educational experience of one institution and the industry knowledge of the other.

Micro-credentials typically align with soft skills that are valued by employers. Examples of micro-credentials include computer support, grant writing, project management. Total quality logistics, universal design and learning, digital literacy, assessment literacy, and even diversity, equity, and inclusion, collaboration, creative problem solving, critical thinking, empathy, initiative, intercultural fluency, oral communication, resilience. When companies look at resumes, many hiring managers look for outlier skills like micro-credentials when considering advancing a candidate.

To sum up, micro-credentials have become a means of creating efficient lifelong learning opportunities, making skills visible and portable, regardless of how they were earned. Higher education institutions should keep pace with the times and provide opportunities for their students to master the skills demanded by employers. With many institutions already adopting the micro-credential method in various ways, it seems to be a trend that won't be fading soon.

REFERENCES

1. Brown, M., Giolla Mhichil, M.N., Beirne, E. & Mac Lochlainn, C. (2021) The global micro-credential landscape: Charting a new credential ecology for lifelong learning. *Journal of Learning Development*, 8(2). Available at: <https://jl4d.org/index.php/ejl4d>.
2. Carnevale, A. P., Fasules, M. L., & Campbell, K. P. (2020) Workforce basics: The competencies employers want. *Georgetown University Center on Education and Workforce*, 1–72. Available at: <https://cew.georgetown.edu/cew-reports/competencies/>.
3. CFIB (Canadian Federation of Independent Business) (2021) Business Barometer. Available at: <https://www.cfib-fcei.ca/sites/default/files/2021-05/business-barometer-Canada-2021-05.pdf>.
4. Contact Nord (2020) Ten facts you need to know about micro-credentials. Available at: <https://teachonline.ca/tools-trends/ten-facts-you-need-know-about-micro-credentials>.
5. Debiais-Sainton, V. (2020) European approach to micro-credentials. *EADTU Innovating Higher Education 2020 Bridging Event (I-HE2020)*. Available at: <https://www2.slideshare.net/EADTU/ihe2020-european-approach-to-micro-credentials>.
6. Envoy Global (2021) Covid-19's impact on the american economy: How has demand in sectors dependent on specialty skills changed due to Covid-19? *New American Economy*. Available at: <https://research.newamericaneconomy.org/wp-content/uploads/sites/2/2021/06/NAE-Envoy-Report-V2.pdf>.
7. European Commission (2020) A European approach to micro-credentials. Available at: https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/european-education-area/a-european-approach-to-micro-credentials_en.
8. International Council for Open and Distance Education (ICDE) (2019) *ICDE Report of the ICDE working group on The Present and Future of Alternative Digital Credentials (ADCS)*, 1–54. Oslo, Norway. Available

at:

<https://static1.squarespace.com/static/5b99664675f9eea7a3ecee82/t/5cc69fb771c10b798657bf2f/1556520905468/ICDE-ADC+report-January+2019+%28002%29.pdf>.

УДК 811.124'243'276.6:58.06

Пилипюк В.

науковий керівник доц. Бицко Н.

Буковинський державний медичний університет

м.Чернівці, Україна

ПРОБЛЕМАТИКА ЗАСВОЄННЯ ТЕРМІНООДИНИЦЬ У СФЕРІ БОТАНІЧНОЇ НОМЕНКЛАТУРИ

«Латинська мова» у медичному вузі передбачає вивчення розділу «Лексико-семантичне забезпечення вивчення теми «Рецептура»», який включає в себе достатньо тем, присвячених ботанічній номенклатурі. Отже, беручи до уваги специфіку предмета, актуальність нашого дослідження полягає у виокремленні основних класифікаційних засад у ботанічній номенклатурі, що дозволяє студентам успішно засвоїти вищезазначений розділ термінотворення. З цього огляду об'єктом свого лінгвістичного аналізу ми обрали термінотворення назв лікарських рослин у ботанічній та фармацевтичній номенклатурі.

Ключові слова: *термінотворення, латинський термін, ботанічний термін, біологічний термін.*

"The Latin language" in a medical university involves the study of the section "Lexical and semantic support for the study of the topic "Prescription", which includes enough topics devoted to botanical nomenclature. Therefore, taking into account the specifics of the subject, the relevance of our study is to identify the main classification principles in botanical nomenclature, which

allows students to successfully master the above section of term formation. For this reason, we have chosen the term formation of names of medicinal plants in the botanical and pharmaceutical nomenclature as the object of our linguistic analysis.

Keywords: *term formation, Latin term, botanical term, biological term.*

У світогляді наших предків ботанічні назви рослин відігравали значущу роль щодо лікування різних хвороб. Розвиток біологічної науки привів до появи величезної кількості нових біологічних термінів, утворених на базі грецьких і латинських слів. Виникла потреба в новітніх методах класифікації рослинного і тваринного світу, оскільки попередня система створювалась на основі довільно взятих ознак. Дявидів рослин і тварин не було загальноприйнятих назв, а передавались вони великими термінами, що звичайно ускладнювало класифікацію назв та виникали великі проблеми щодо утворення систематики ботанічних назв рослин, які використовуються у фармації і до нашого сьогодення. Шведський вчений Карл Лінней (1707-1778) вперше застосував бінарну номенклатуру і побудував вдалу штучну класифікацію рослин і тварин. Вчений провів досить значне наукове дослідження, описав біля 1500 видів рослин. Згідно з біноміальною номенклатурою К. Ліннея, кожний вид визначається двома латинськими назвами – родовою і видовою. Принцип подвійних назв зберігся в систематиці рослин і тварин донині [2, с. 45]

<i>Ботанічна назва</i>	<i>Фармацевтична назва</i>	<i>Переклад</i>
<i>Arnica montana</i>	<i>Arnica, ae f</i>	<i>Арніка (гірська)</i>
<i>Viburnum opulus</i>	<i>Viburnum, i n</i>	<i>Калина (звичайна)</i>

Якщо звернутись до граматичних моделей утворення ботанічних родин, необхідно згадати прикметники жіночого роду першої групи, які узгоджуються з терміном «*plantae*» (від лат. *planta, aef* - рослина). Як

засвідчує досвід, для поліпшення запам'ятовування студентами складних ботанічних назв, необхідно звертатись до етимологічних засад виникнення назви рослини. На прикладі «Атласу лікарських рослин» Я.Мацку, І. Крейча спостерігаємо: Родина Asteraceae (лат.): *ArtemisiaabsinthiumL.* - полин гіркий. *Artemisia* - так називали полин античні автори. Можливо, назва пов'язана з ім'ям грецької богині Артеміди (*Artemis*). Пліній вважає, що назва дана на честь Артемізії Галікарнаської, дружини Мавзола, короля Карії (IV ст. до н. е.), яка вилікувалась за допомогою цієї рослини. Можливо також, що в основі назви лежить грецький прикметник *artemes*— «неушкоджений, здоровий», у зв'язку з лікувальними властивостями рослини. Іменник *absinthium* походить від грецького *a* – «не», *psinthos* – «задоволення, тобто рослина, яка не дає задоволення через свій гіркий смак» [1, с. 386].

Родина Solanaceae (лат.): *AtropabelladonnaL.* - красавка, белладонна або соннота. *Atropa*- таку назву дав цьому роду К. Лінней через отруйні його властивості, що пов'язано з ім'ям грецької богині - Атропи, яка нібито перерізує нитку життя кожного смертного (від грецького *Atropos* -«неминучий, невідворотний, безповоротний»). Іменник *belladonna* - від італійського *bella* –«гарна», *donna* – «жінка». Жінки соком ягід цієї рослини натирали як рум'янами щоки і закапували його в очі, внаслідок чого розширювались зіниці й очі мали блискучий вигляд і ставали темними [1, с. 350].

DaturastramoniumL. - дурман звичайний. Назва *Datura* - від арабського *tatorah* – «колоти», оскільки ця рослина з колючими плодами). Походження *stramonium* нез'ясовано, але є припущення, що слова *stramonium* і *datura* мають спільний корінь [1, с. 354].

HyoscyamusnigerL. - блекота чорна. *Hyoscyamus* - від давньогрецького назви рослини *hyoskyamos* (*hyos*«свиня», *kyamos*«біб»). Назву дано Діоскоридом, який помітив, що свині, які поїдали рослину з плодами,

падали в судамах і гинули. Швейцарський фармакогност Чирх вважає, що префікс *hyos-* використаний зневажливо "свинячий біб", очевидно, через те що блекота росте на смітниках. *Niger* (*-a, -um*; прикм.) «чорний» (зів квітки чорно-фіолетовий)[1, с. 352].

Родина *Papaveraceae* (лат.): *Chelidoniummajus*L. - чистотіл великий. Назва *Chelidonium* походить від грецького *chelidon* –«ластівка» (мабуть, тому що рослина з'являється з прилітом ластівок і в'яне з їхнім відльотом). У працях Діоскорида є ще одне народне повір'я про цю траву: "Розповідають, якщо пташеня ластівки осліпне, ластівка-мати приносить цю траву і виліковує його" [1, с. 236].

*Papaversomniferum*L. - мак снодійний. *Papaver* -стародавня назва рослини від лат. *pavas*«молочко», оскільки всі органи рослини містять молочний сік. *Ver* від прикм. *verus*(*-a, -uni*) «справжній». Сік маку підмішували маленьким дітям у їжу, щоб вони краще спали. *Somnifer, fera, ferum*(прикм.) «снодійний, присипляючий» (за снодійною дією маку) від *somnus*«сон», *ferre* «нести, приносити, той, що приносить сон») [1, с. 82].

Родина *Equisetaceae* (лат.):

*Equisetumarvense*L. -хвощ польовий. Назва *Equisetum* походить від лат. *equus*«кінь»; *seta*«щетина, жорстке волосся (у цьому випадку має значення "хвіст")»; уперше вжито Плінієм для одного виду хвоща, який своїми тонкими гілочками нагадав йому хвіст коня. *Arvensis*(*-e*; прикм.) - польовий (за місцем зростання) [1, с. 50].

Родина *Rhamnaceae* (лат.):

*Frangulaalnus*Mill. -крушина вільхоподібна, або ламка. Назва *Frangula* походить від лат. *frangere*«ламати, оскільки в крушини ламка деревина», *alnus*«вільха; тут вжито в значенні "вільхоподібна" (за формою листків)» [1, с. 222].

Отже, вчені всіх країн роблять досить логічний висновок щодо термінотворення всіх систематичних груп рослинного і тваринного

походження, а саме вони мають бути латинськими або латинізованими, а біологи усіх країн повинні дотримуватися вказівок кодексів під час утворення нових латинських назв. Біологічна латина є міжнародною, спільною для різних мов. Оволодіння нею не лише сприяє вивченню спеціальних дисциплін, але і взаєморозумінню представників біологічних наук різних країн і національностей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мацку Я., Крейча И. Атлас лекарственных растений. «ВЕДА» Издательство словацкой академии наук, 1981. 464 с.
2. Паласюк Г.Б., Чолач В.В. Латинська мова. Підручник. Тернопіль: «Укрмедкнига», 2000. 344 с.

УДК 811.111'25:61

Приходько Я., Ефендієва С.

Полтавський державний медичний університет,

м. Полтава, Україна

ПРОБЛЕМАТИКА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ТЕКСТІВ

ІЗ МЕДИЧНОЮ ТЕРМІНОЛОГІЄЮ

У цій статті висвітлена проблема перекладу англomовних текстів з медичною термінологією, акцентовано увагу на прикладах вживання аббревіатур, запозичених слів, інтернаціоналізмів.

Ключові слова: *переклад, медичний текст, англійська мова, медична термінологія.*

The article highlights the problem of translating the English medical texts, focuses on the examples of use of abbreviations, loanwords, internationalisms.

Keywords: *translation, medical text, English language, medical terminology.*

Сучасна наукова медична література містить велику кількість термінів, що зумовлює труднощі перекладу, а саме велику кількість синонімів, які містять греко-латинські терміноелементи. Іноді одні й ті самі терміни в англійській і українській мовах набувають різних, навіть прямо протилежних значень. Також багато англійських термінів позначають реалії, яких немає в Україні, унаслідок чого вони не мають еквівалентів. У кількісному відношенні в текстах наукового стилю терміни переважають над іншими видами спеціальної лексики [1, с. 71].

Кожному досліднику, лікарю, зокрема і стоматологу, необхідні навички перекладу, володіння науковим стилем мовлення і письма, мовними засобами наукового, насамперед вузькоспеціалізованого тексту. Ці якості стають наслідком цілеспрямованої роботи над собою, можливості для якої відкриває пропонована стаття [3, с.123].

Англомовні запозичення в українській стоматологічній термінології вивчали В.Г. Костекно, І.М. Сологор [2]. Проблеми медичного перекладу досліджували такі вчені, як О.Й. Снітовська, котра описує фарм-тексти, І.В. Корнейко, яка звертає увагу на українські та англійські лексичні паралелі в мові медицини, К.Г. Коваленко розглядає медичні аббревіатури тощо [5, с. 177].

Сучасна медична наука користується, в основному, латинськими термінами або лексичними елементами грецької мови. Частина медичних термінів застаріла і виходить з ужитку, інші змінюють своє значення, а для вираження нових наукових понять виникають нові терміни. Зустрічаються і терміни арабського, італійського, німецького, англійського і французького походження. Медична тематика може вважатися однією з найскладніших у перекладі [4, с.59].

Одним із аспектів досліджуваної проблеми є використання застарілих термінів. Наприклад, у завданнях із буклетів «Krok 1. Stomatology», які знаходяться у відкритому доступі, трапляються застарілі

терміни як-от: «parodontitis» або «parodontosis» замість сучасного «periodontitis» (пародонтит). Викликають питання кальки з української «fissure hermetisation» («герметизація фісур») і «electroodontodiagnostic» («електроодонтодіагностика») замість прийнятих у професійному англomовному середовищі «fissure sealing» та «pulp test». Запалення ясенного сосочка широко перекладається як «papillitis» або «gingival papillitis», тоді як більш коректним є термін «papillary gingivitis» [6, с. 434].

Для правильного перекладу терміна важливо знати його словотворчу і морфологічну структуру. Нижче наводиться основна їх класифікація за будовою: 1. Прості терміни, що складаються з одного слова: «ulcer» – виразка, «allergy» – алергія; 2. Складні, що складаються з двох слів, які пишуться разом або через дефіс: «acquired immunity» – набутий імунітет; 3. Терміни-словосполучення, що складаються з декількох компонентів: «air borne infection» – повітряно-крапельна інфекція; 4. Багатокомпонентні терміни, що мають в своєму складі три і більше слів: «saccular aneurysm of aorta» – саккулярна аневризма аорти [4, с. 58].

До об'єктивних проблем перекладу віднесено: термінологічну насиченість; контамінацію термінології; контамінацію мов; наявність ідіом і стилістичних фігур; конверсію; фальшивих друзів перекладача. Суб'єктивні проблеми: пунктуаційного оформлення; інтерференції мов; милозвучності української мови; наявності граматичних невідповідностей [5, с. 177].

У медичній літературі часто вживається велика кількість скорочень і аббревіатур, що є безпосереднім результатом сучасного розвитку інформаційних технологій. Щорічно лексика англійської мови в медичній сфері активно збагачується новими аббревіатурами: акронімами й літерними скороченнями. Так, «СТ» може означати: 1) «cerebral tumor» (пухлина головного мозку), 2) «coronary thrombosis» (коронарний тромбоз), 3) «computed tomography» (комп'ютерна томографія); «ВР» - 1) «blood

pressure» (кров'яний тиск), 2) bronchopleural (бронхоплевральний), 3) «bronchopulmonary» (бронхопульмонарний) [1, с. 71].

Медичні тексти найбільшою мірою, у порівнянні з іншими спеціальними текстами насичені запозиченнями з інших іноземних мов. Поряд з запозиченими термінами в мові медицини існують інтернаціоналізми. Також існує великий відсоток спеціальної лексики термінів предметних областей медицини, таких як цукровий діабет (ЦД) і СПІД зрозумілі в багатьох країнах: «diabetes» - діабет, «diabetes I type» - діабет I типу, «virus» - вірус, «insulin» - інсулін, «insulin pump» - інсулінова помпа, «Down syndrome» - синдром Дауна, «diabetic» - діабетик та ін. Греко-латинські терміноелементи є основою медичної термінології. У предметній області медицини ЦД характерними префіксами є hypo-, hyper-, ultra- /ultra-, non-, post-, sub-, що несуть 86 значення простору; специфічними суфіксами для терміносистеми СПІД - -pathy, -y, -ing, -osis, -tion. У досліджуваних предметних областях медицини функціонують 5 грецьких терміноелементів: «anemia» - відноситься до крові («anemia» - анемія), «logia» - відноситься до науки, вчення («endocrinology» - ендокринологія, diabetology - діабетологія, «biotechnology» - біотехнологія), «logus» - вказує на спеціальність («endocrinologist» - ендокринолог, «diabetologist» - діабетолог), «podia» - відноситься до ноги, стопи (podiatrist - лікар-ортопед, який спеціалізується на лікуванні захворювань стоп). Відмінною рисою суфіксів у медичній термінології є те, що вони «передають значення, необхідні для медичної терміносистеми», тобто адресат може зрозуміти зміст терміну, знаючи значення афікса. Кожен дериват вказує на те, які мовні категорії об'єднуються в формальній структурі цього читача знака і з якими ментальними категоріями вони співвідносяться. Наприклад, суфікс -itis означає «запалення» («pancreatitis» - панкреатит - запалення підшлункової залози, «blepharitis» - блефарит - враження очей) [5, с. 178].

Переклад текстів медичної тематики вважають одним з найскладніших, адже медицина є наукою, у якій точність відіграє величезну роль, тому що від точності може залежати життя й здоров'я людини, ось чому медичний переклад не допускає можливості помилок. У даній роботі розглянуто проблеми перекладу текстів медичного спрямування і визначено способи вирішення труднощів при перекладі [4, с. 59].

Отже, переклад текстів з медичною термінологією залишається актуальною темою в сучасному мовознавстві та медицині. Багато корисної інформації, що надрукована англійською мовою може використовуватися працівниками медичних закладів та університетів, здобувачами освіти. Набуті знання від перекладеного тексту можуть збагатити лексичний запас особливо серед медичної термінології, розвинути навички перекладу та розуміння контексту. Правильний переклад текстів з англійської мови та знання коректного значення медичної термінології важливе питання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гриценко Є. М. Англомовна медична термінологія в підготовці сучасних лікарів. Реалії, проблеми та перспективи вищої медичної освіти : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 25 березня 2021 р. Полтава, 2021. С. 71–72.
2. Костенко В. Новітні англомовні запозичення в українській стоматологічній термінології: проблеми перекладу чи адаптації? / В. Костенко, І. Сологор // Актуальні аспекти міжмовних відносин у сучасній науковій парадигмі : зб. тез доп. міжнар. наук. конф. НАНУ, Інститут мовознавства імені О. О. Потебні НАН України, м. Київ, 15 листопада 2022 р. – Київ, 2022. – С. 26–29.
3. Лещенко Т. О., Шарбенко Т. В., Юфименко В. Г. Складні випадки перекладу термінів терапевтичної стоматології. Актуальні питання

лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи : зб. статей I Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, Полтава, 11–12 травня 2016 р. М-во охорони здоров'я, ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія», Інститут психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності. Харків : ТОВ «Тім Пабліш Груп», 2016. С. 115–123.

4. Мелащенко М. П. Особливості навчання студентів-медиків перекладу текстів за фахом. Актуальні проблеми романо-германської філології та прикладної лінгвістики. 2017. Вип. 2 (15). С. 57–59.
5. Пислар Т. П. Проблематика лінгвістичного вдосконалення перекладу англомовних медичних текстів. *Current Trends in the Study and Teaching of Foreign Languages : Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Online Conference (Poltava, 04 June 2021)*. Poltava : Astraya, 2021. P. 176–180.
6. Янко Н. В., Беляєва О. М., Каськова Л. Ф. Про деякі «справжні» і «хибні» помилки в англійській медичній термінології. Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи : зб. статей V Міжнар. наук.-практ. конф., м. Полтава, 19–20 листопада, 2020 р. Полтава, 2020. С. 431–435.

UDC 378.2=111

Szaro Izabela

4 rok, Pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna

Uniwersytet Rzeszowski, Rzeczpospolita Polska

EUROSIEROCTWO A ROZWOJ POZNAWCZY, EMOCJONALNY I

SPOLECZNY

Termin eurosieroctwo został wprowadzony w celu określenia zjawiska,

polegającego na podjęciu przez rodziców pracy zawodowej za granicą i pozostawieniu w kraju dzieci. W Polsce wzrost tego typu funkcjonujących rodzin nastąpił po wkroczeniu Polski do Unii Europejskiej w 2004r. Doniesienia z badań dostarczają dowodów na to, że pomimo iż rodzina się nie rozpada, a dzieci posiadają oboje rodziców, eurosieroty doświadczają podobnych skutków, jak nieletni, którzy wychowywani są bez jednego lub obojga rodziców. U niektórych obserwowane są trudności z nauką, niewłaściwe zachowania, problemy z emocjami itd. Stąd, konieczne jest pogłębianie tematu eurosieroctwa i podejmowanie kroków, mających na celu pomoc rodzinom tego typu.

Słowa kluczowe: eurosieroctwo, eurosierota, style przywiązania, wiek szkolny

Eurosieroctwo

Pojęcie eurosieroctwa zostało zdefiniowane przez Rzecznika Praw Dziecka, jako „zjawisko pozostawienia w kraju dzieci przez rodziców wyjeżdżających za granicę”. Pomimo, iż nie każdy zna takie określenie, zjawisko to przestaje być czymś nowym. Po wejściu Polski do Unii Europejskiej w 2004 roku, ludzie zaczęli opuszczać kraj w celu podjęcia pracy zarobkowej. Od tego czasu liczba dzieci objęta eurosieroctwem wzrasta, chociaż najnowsze statystyki pokazują, że proces ten utrzymuje się na mniej więcej podobny poziomie¹.

Style przywiązania

Zgodnie z koncepcją M. Ainsworth istnieją trzy najważniejsze style przywiązania dzieci do swoich opiekunów: bezpieczny, lękowo-ambiwalentny i unikający. W przypadku tego pierwszego, dziecko ma zarówno możliwość, jak i zdolność do nawiązywania i utrzymywania relacji z innymi ludźmi. Nie odczuwa ono lęku przed zaufaniem innym, ponieważ nie obawia się odrzucenia, a co więcej potrafi śmiało i zdecydowanie sygnalizować swoje potrzeby.

¹ „Biuletyn informacyjny” Rzecznika Praw Dziecka – I -2 (2008) w: Informacje dla rodziców podejmujących pracę poza granicami kraju, Warszawa 2008

Kolejny styl przywiązania oparty jest na strachu dziecka przed rozdzieleniem go z rodzicami, czy innym obiektem, najczęściej matką, nawet jeśli jest ona obecna w jego życiu. Pojawienie się mamy wyzwała w nieletnim oczywistą radość, ale często także złość, co związane jest głównie z niepewnością jej reakcji na potrzeby potomka.

Ostatni styl formułuje się głównie w przypadku, gdy obiekt przywiązania jest nieobecny w życiu dziecka, nie zawsze tylko fizycznie, ale również psychicznie. Najbardziej dotkliwy okazuje się w sytuacji zagrożenia, co prowadzi do wystąpienia mechanizmu obronnego, polegającego na unikaniu bliskiego kontaktu z matką oraz innymi członkami rodziny, aż w końcu do zupełnego odsunięcia się od przedmiotu przywiązania i braku jakichkolwiek negatywnych reakcji na nieobecność tej osoby. Warto zaznaczyć, że brak wsparcia i opieki matki dziecko traci możliwość nauczenia się bliskości z drugim człowiekiem².

Migracje

Zjawisko migracji towarzyszy człowiekowi od początku jego dziejów. Jednak to współcześnie coraz więcej ludzi podejmuje decyzję o wyjeździe za granicę, w celach zarobkowych. Zgodnie ze statystykami prowadzonymi przez ONZ każdego roku na całym świecie na podróż do innego państwa decyduje się ponad 100 milionów ludzi. Dane te uwzględniają jedynie osoby pozostające poza krajem urodzenia na dłuższy okres czasu³. W Polsce większa liczba migrujących ludzi pojawiła się w momencie wstąpienia do Unii Europejskiej w 2004, co związane jest niewątpliwie z otwarciem granic i łatwiejszym procesem podjęcia pracy w innym państwie.

Ze względu na wzrost zjawiska migracji, rodziny których ono dotyczy określane są coraz częściej mianem rodzin migracyjnych, rozłączonych z

²W. Jaroszek, M. Zglińska, *Style przywiązania u Dorosłych Dzieci Alkoholików*, s.1-2

³B. Walczak, *Migracje rodzicielskie* [w:] Szkoła wobec mobilności zawodowej rodziców i opiekunów. *Niezbędnik nauczyciela*, red. naukowa E. Kozdrowicz, B. Walczak, Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej, Warszawa 2008, s.7.

powodu migracji, niepełnych czasowo albo transnarodowych. Uwzględniając liczbę rodziców pracujących poza Polską i ich długość pobytu w literaturze wyróżnia się pięć typów takich rodzin, co zostało przedstawione na poniższym rysunku 1.1.

Rys. 1.1. Typy rodzin migracyjnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie M. Gramlewicz, Eurosieroctwo-próba oceny zjawiska, [w:] Wielowymiarowość kryzysu w rodzinie. Aspekt interdyscyplinarny zjawiska, red. naukowa M. Gawęcka, Naukowe Wydawnictwo Piotrowskie, Piotrków Trybunalski 2009, s. 102.

Z rodzinami migracyjnymi powiązane jest pojęcie eurosieroctwa

Eurosieroctwo

Eurosieroctwo spowodowane jest wyjazdami rodziców poza granicę Polski, na teren Unii Europejskiej, w celu podjęcia pracy zarobkowej. Ze względu na umiejętności językowe Polaków, brak pracy na miejscu, chęć szybszego wzbogacenia się czy zdobycia dodatkowych uprawnień, dużo osób decyduje się na pobyt w obcym państwie, zamieszkując z dala od swoich dzieci

i współmałżonków⁴. Dodatkowym czynnikiem sprzyjającym migracjom są zmiany strukturalne dotyczące rynku pracy, obejmujące globalizację, transnacjonalizację i multikulturalizm oraz powstawanie coraz większej liczby międzynarodowych korporacji i przedsiębiorstw⁵.

W teoriach i opracowaniach dotyczących eurosieroctwa wymieniane są jego trzy stopnie, takie jak:

- stopień najwyższy, związany z całkowitą izolacją rodziców od swojego potomstwa, czego skutkiem jest utrata kontaktu pomiędzy matką, ojcem a dzieckiem, a wychowanie zostaje przekazane obcym osobom;
- stopień średni, gdy kontakt między rodzicami a nieletnim jest bardzo rzadki, niesystematyczny i zazwyczaj odbywa się w domu u jednego z rodziców lub w placówce wychowawczej;
- stopień najniższy, gdy rodzice pomimo wyjazdu za granicę uczestniczą w życiu dziecka regularnie, interesują się jego losem i często wracają do miejsca jego pobytu⁶.

Statystyki

Zjawisko migracji zwiększyło się znacząco po wkroczeniu przez Polskę do Unii Europejskiej. W tym czasie na wyjazd za granicę zdecydowało się 11,7% kobiet oraz 19,7% mężczyzn. Większość z nich posiadała dzieci, stąd wskaźnik uczniów, którzy pozostali pod opieką najbliższej rodziny, w wyniku wyjazdu obojga rodziców wynosił 3,2%, co było zgodnie z danymi Ministerstwa Edukacji Narodowej równe 110 tysięcy.

⁴ A. Nowakowska, *Wpływ migracji zarobkowej na jakość życia rodzinnego*, [w:] Psychologia rodziny: małżeństwo i rodzina wobec współczesnych wyzwań, red. naukowa T. Rostowska, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2009, s.101.

⁵ Tamże;

⁶Eurosieroctwo – skala zjawiska w województwie podlaskim, http://www.ros-bialystok.pl/wwwois/wp-content/uploads/2013/03/1.-RAPORT_Eurosieroctwo-22.08.2011-1.pdf (dostęp 26.04.2023r.)

Zgodnie z raportem Komitetu Badań nad Migracjami opracowanym przez Polską Akademię Nauk w 2014 roku, na przestrzeni 2009-2011 roku na co najwyżej trzymiesięczny pobyt zagranicą zdecydowało się aż 500 tysięcy osób każdego roku, a na wyjazd powyżej roku około 200 tysięcy osób. Co więcej, średnio 32 tysiące mieszkańców Polski migruje do krajów europejskich na stałe.

Zgodnie z wynikami opracowanego szacunku, w końcu 2020 r. poza granicami Polski przebywało czasowo około 2 239 tys. stałych mieszkańców naszego kraju, tj. o 176 tys. (7,3%) mniej niż w 2019 r.

W Europie przebywało około 1 973 tys. osób (o 161 tys. mniej niż w 2019 r.), większość z nich – około 1 339 tys. – przebywała w krajach członkowskich UE. Spośród krajów UE, najwięcej polskich emigrantów przebywało w Niemczech (706 tys.), Holandii (135 tys.) oraz w Irlandii (114 tys.).

Rok 2020 był trzecim z kolei rokiem, w którym odnotowano zmniejszenie się liczby stałych mieszkańców Polski przebywających w Wielkiej Brytanii, liczba ta zmniejszyła się o około 164 tys. (24,2%). Oznacza to, że więcej osób opuściło ten kraj niż do niego wyjechało. Spadek ten był znacznie większy niż w 2019 r., kiedy szacowano go na 17 tys. (2%).

Stosunkowo niewielki spadek liczby czasowych emigrantów z Polski odnotowano m.in. we

Włoszech i Szwecji. Niewielki wzrost liczby Polaków zaobserwowano w Irlandii i Niemczech (w obydwu państwach wzrost o 2 tys. w stosunku do roku 2019). Większy wzrost odnotowano natomiast dla Holandii i Norwegii – odpowiednio 10 tys. (8%) i 9 tys. (10%). W pozostałych krajach europejskich nie odnotowano zmian lub zmiany te były bardzo niewielkie.

Podobnie jak w poprzednich latach, głównym powodem wyjazdów za granicę była chęć podjęcia tam pracy. Wskazują na to wyniki polskich badań statystycznych prowadzonych w gospodarstwach domowych (BAEL, EU-SILC)

Wśród osób, których wyjazd za granicę został zgłoszony w jednostkach ewidencji ludności gmin najliczniej reprezentowana w 2020 r. była grupa w

wieku 30-39 lat.

Natomiast 10 lat wcześniej były to osoby w wieku 20-29 lat. Można zatem przypuszczać, że znaczna część osób, które wyjechały za granicę w pierwszych latach po wstąpieniu Polski do UE, pozostała za granicą do chwili obecnej

Wiek szkolny

Wiek szkolny to okres w życiu człowieka, w którym zachodzi wiele zmian. Oprócz zdobywania nowej wiedzy, konieczności dostosowywania się do warunków panujących w placówce szkolnej, pokonywania trudności związanych z opuszczeniem domu rodzinnego na kilka godzin, dochodzi do zmian w sposobie postrzegania rzeczywistości, stawienia czoła nowym emocjom i przeżyciom. Nie ulega wątpliwości, że dla właściwego pokonywania wyzwań, jakie stają przed młodym człowiekiem konieczne jest wsparcie najbliższych. Zgodnie z literaturą przedmiotową obecność rodziców sprzyja prawidłowemu rozwojowi osobowości⁷.

Negatywne konsekwencje

Nie ulega więc wątpliwości, że wyjazd rodziców poza granicę Polski na dłuższy okres czasu powoduje wiele negatywnych konsekwencji dla całej rodziny, a w szczególności dla pozostawionego dziecka. Rozdzielenie podstawowej komórki społecznej pod względem przestrzennym prowadzi do zaburzenia ról obowiązujących w niej do tej pory, utrudnienia komunikacji oraz realizacji niektórych z ważniejszych funkcji rodzinnych⁸. Szczególnie istotne dla rozwoju nieletniego wydają się skutki migracji rodziców, takie jak:

- nieobecność rodziców podczas codziennego życia;
- poczucie osamotnienia;
- niewłaściwa opieka;

⁷I. Zwierchowska, *Oblicza dzieciństwa w rodzinie migracyjnej*, [w:] *Dziecko, rodzina, wychowanie*, red. naukowa J. Karbowniczek, A. Błasiak, E. Dybowska, Wydawnictwo WAM, Kraków 2015, s. 278-279.

⁸ A. Lewandowska-Walter, J. Michałek, *Predykatory przystosowania dziecka w sytuacji rozłąki z rodzicem*, [w:] *Rodzina-młodzież-dziecko. Szkice z teorii i praktyki pomocy psychopedagogicznej i socjalnej*, red. naukowa M. Piorunek, J. Kozielska, A. Skowrońska-Pućka, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2013, s.305.

- rozluźnienie emocjonalnych więzi z matką lub ojcem;
- brak wspólnie spędzanych chwil;
- trudności wychowawcze;
- problemy szkolne;
- mniejsza motywacja i zaangażowanie w naukę;
- problemy z rówieśnikami⁹.

Wydaje się, że dzieci które pozostają bez opieki matki czy ojca szczególnie boleśnie doświadczają brak bliskiej sobie osoby, przez co dochodzi do zaburzenia poczucia bezpieczeństwa, miłości oraz przynależności, czyli podstawowych funkcji rodzinnych. W takiej sytuacji może wykształcić się unikający styl przywiązania, który prowadzi do negatywnych konsekwencji w życiu dorosłym. W momencie, gdy na wyjazd decyduje się oboje rodziców, nieletni pozostają pod opieką dziadków, rodzeństwa, ciotek, wujków, ale także obcych osób. Nie dziwi więc fakt, że taka sytuacja może prowadzić do negatywnych konsekwencji w trzech obszarach:

- wychowawczym, gdzie obserwowane są takie niepokojące zachowania, jak przejawy agresji, nieporozumienia z kolegami, nietolerancyjność, problemy w szkole, dłuższe nieobecności, brak dyscypliny, niewywiązywanie się z obowiązków;
- szkolno-edukacyjnym, związanym głównie z problemami z nauką, spadkiem ocen, nieodrabianiem prac domowych;
- emocjonalnym, ponieważ dochodzi do zwiększonej płaczliwości dziecka, przejawiania nieadekwatnych reakcji na daną sytuację, ogólnego rozdrażnienia, poczucia samotności, tęsknoty i permanentnego smutku¹⁰.

Co niepokojące, konsekwencją tych zachowań może być utrata sensu

⁹ W. Danilewicz, *Spoleczne konsekwencje migracji zagranicznych*, [w:] *Migracja, uchodźstwo, wielokulturowość: zderzenie kultur we współczesnym świecie*, red. naukowa D. Lalek, Wydawnictwo Naukowe Żak, Warszawa 2010, s. 119.

¹⁰ Eurosieroctwo – skala zjawiska w województwie podlaskim.

życia, pojawienie się problemu niedostosowania społecznego, przejawianie działań o charakterze aspołecznym i antyspołecznym, a nawet naruszających przepisy, co skutkuje konsekwencjami prawnymi¹¹. Pojawiają się także uzależnienia od różnorodnych używek, takich jak papierosy, alkohol czy narkotyki¹².

Pozytywne strony wyjazdu

Oczywiście istnieją także pozytywne skutki wyjazdów rodziców w celach zarobkowych poza granicę państwa. Do najważniejszych zaliczana jest poprawa sytuacji materialnej całej rodziny, co przyczynia się do podwyższenia standardu życia, ale także możliwości zapewnienia dostępu do edukacji, wyposażenie w dobry sprzęt, wypracowanie lepszych warunków mieszkaniowych, a także poprawa startu w dorosłość nieletnim. Ponadto, dochodzi do usamodzielnienia się niektórych członków rodziny, a niekiedy uzyskanie spokoju poprzez wyjazd rodzica, który miał toksyczny wpływ na innych¹³.

Stąd, wydaje się uzasadniony wniosek, że sytuacja rodzin migracyjnych nie zawsze jest identyczna, a wiele zależy od liczby wyjeżdżających rodziców, wieku dzieci, czasu trwania rozłąki, częstotliwości kontaktów oraz sytuacji i stosunku emocjonalnego z wyjeżdżającą osobą przed podjęciem przez nią pracy poza granicami kraju¹⁴.

Rodzaje dzieciństwa w rodzinach migracyjnych

Sytuacja dziecka, które pozostaje bez opieki jednego z rodziców również jest determinowana wieloma czynnikami, przez co w literaturze przedmiotu wyróżnia się kilka rodzajów dzieciństwa, jakie mogą się pojawić w rodzinie migracyjnej (tabela 1).

¹¹ A. Tynelski, *Sytuacja w rodzinie migrującej w Polsce*, Raport przygotowany przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, 2010.

¹² S. Kozak, *Patologia eurosieroctwa w Polsce. Skutki migracji zarobkowej dla dzieci i ich rodzin*, Difin, Warszawa 2010, s. 119.

¹³ Tamże;

¹⁴ W. Danilewicz, *Społeczne konsekwencje migracji zagranicznych*, [w:] *Migracja, uchodźstwo, wielokulturowość: zderzenie kultur we współczesnym świecie*, red. naukowa D. Lalek, Wydawnictwo Naukowe Żak, Warszawa 2010, s. 139-143

Tabela 1. Rodzaje dzieciństwa w rodzinach migracyjnych

Rodzaj dzieciństwa	Charakterystyka
W tęsknocie	- tęsknota pojawiająca się głównie podczas rodzinnych świąt czy uroczystości lub w momencie konfliktów z osobą, pełniącą rolę opiekuna
Osamotnione	- poczucie samotności, prowadzące do zaburzenia więzi z rodzicami i związane z poszukiwaniem odpowiednika bliskiej osoby wśród rówieśników - zbyt duża wolność prowadzi do pogorszenia wyników w nauce, wagarowania i skupienia się głównie na przyjemnościach;
Osierocone	- wyjazd rodzica prowadzi do rozpadu rodziny i utraty więzi małżeńskiej, przez co dziecko zaangażowane jest w konflikty pomiędzy dorosłymi zostaje pozostawione samo sobie w kwestii swoich spraw;
Zaniedbane	- ze względu na wiele obowiązków wynikających z braku wsparcia ze strony drugiego rodzica, dziecko pozostaje zaniedbane, bez pomocy w nauce lub wspólnego spędzania czasu, co może prowadzić do różnorodnych trudności wychowawczych;
Bez trosk materialnych	- stabilizacja finansowa, która prowadzi do poczucia bezpieczeństwa i spokoju, co pozytywnie wpływa nie tylko na dziecko, ale także na całą rodzinę;
Odpowiedzialne	- wspieranie rodzica, który pozostał w kraju, udział w obowiązkach domowych, kształtowanie samodzielności, które jednak w nadmiarze może prowadzić do przeciążenia dziecka;
Trudne	- charakteryzujące się wszystkimi negatywnymi

	skutkami, jakie pojawić się mogą w konsekwencji wyjazdu jednego z rodziców, takimi jak wagary, pogorszenie wyników w nauce, trudności w relacjach z rówieśnikami, itd.
Spokojne i bezpieczne	- pojawiające się w momencie, kiedy rodzic który wyjechał za granicę prowadził do zakłóceń w funkcjonowaniu rodziny, chociażby przez nadużywanie alkoholu, doprowadzanie do awantur itd.,
Niestabilne	- dotyczące rodzin, w których rodzic pracujący za granicą pojawia się i wyjeżdża przez dłuższy okres czasu, co wprowadza poczucie niestabilności, braku równowagi i zmiennych zasad obowiązujących w domu;
Ukierunkowane na wyjazd za granicę	- nieustanne podkreślanie zalet wyjazdu za granicę polski, co prowadzi do zaburzeń u dziecka związanych z poczuciem tożsamości i przynależności narodowej;
Perspektywie kultury danego kraju	- czerpanie korzyści z możliwości poznania innej kultury, nauka języka i kształtowanie w młodym człowieku postawy otwartości i tolerancji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie W. Danilewicz, *Społeczne konsekwencje migracji zagranicznych*, [w:] *Migracja, uchodźstwo, wielokulturowość: zderzenie kultur we współczesnym świecie*, red. naukowa D. Lalek, Wydawnictwo Naukowe Żak, Warszawa 2010, s. 139-143.

Pomoc rodzinom migracyjnym

Rosnąca liczba dzieci określanych mianem eurosierot wymaga od administracji państwowej i instytucji pozarządowych konieczności podjęcia działań, mających na celu zapewnienie wsparcia i opieki dzieciom oraz osobom dorosłym z rodzin rozłąkowych. Wśród najbardziej popularnych miejsc, gdzie można znaleźć pomoc w takiej sytuacji można wskazać:

- szkołę, gdzie nauczyciele i pedagodzy wspierają proces wychowawczy uczniów, kontrolują postępy w nauce, utrzymują kontakt z rodzicami pozostającymi poza krajem oraz w razie konieczności kierują po pomoc do poradni psychologiczno-pedagogicznych;
- poradnie psychologiczno-pedagogiczne wspierające emocjonalnie dziecko i ich tymczasowych opiekunów;
- ośrodki pomocy społecznej, które w razie konieczności pomagają finansowo i lokalowo;
- policję prowadzącą interwencje w domu lub szkole, gdy tego wymaga sytuacja¹⁵.

Warto zaznaczyć, że na terenie kraju powstają również fundacje specjalizujące się w pomocy osobom z rodzin migracyjnych, które w ramach swojej działalności organizują doradztwo zawodowe oraz wspierają dzieci i młodzież w trudnych chwilach¹⁶.

Podsumowanie

Podsumowując, migracja rodziców zawsze ma wpływ na wychowanie i kształtowanie się osobowości dziecka, niemniej jego dzieciństwo może w takiej sytuacji być korzystne, obojętne na rozłąkę albo bardzo niekorzystne. Warto podkreślić, że zgodnie z M. Anworth, że w przypadku małych dzieci najważniejsze wydaje się być przywiązanie do rodzica. Nie zawsze okazuje się ono wykształcone poprawnie.

¹⁵M. Ziemska, *Rodzina współczesna*, Wydawnictwo UW, Warszawa 1999, s.61.

¹⁶Jak wyżej.

Wydaje się, że w przypadku migracyjnych rodzin trudno uniknąć zaburzenia stylu przywiązania, zwłaszcza, kiedy matka jest nieobecna przez pewien czas przy dziecku. W przypadku konieczności rozłąki, wydaje się być niezbędne podtrzymywanie więzi chociażby przy użyciu Skypa czy innych aplikacji komputerowych. Kontakt ten musi być regularny, ponieważ nigdy nie wiadomo, kiedy nieletni będzie potrzebował wsparcia rodzica w swoich codziennych sprawach. Nie wolno także ignorować jego potrzeb lub przyjąć założenia, że prezentami czy pieniędzmi jest możliwe wynagrodzenie rozłąki. Warto w każdej sytuacji przemyśleć scenariusz przeniesienia całej rodziny na czas wykonywania pracy poza granicami kraju.

BIBLIOGRAFIA

1. Biuletyn informacyjny” Rzecznika Praw Dziecka – I -2 (2008) w: Informacje dla rodziców podejmujących pracę poza granicami kraju, Warszawa 2008
2. Danilewicz W., *Společne konsekwencje migracji zagranicznych*, [w:] *Migracja, uchodźstwo, wielokulturowość: zderzenie kultur we współczesnym świecie*, red. naukowa D. Lalek, Wydawnictwo Naukowe Żak, Warszawa 2010
3. Eurosieroctwo – skala zjawiska w województwie podlaskim, http://www.ros-bialystok.pl/wwwois/wp-content/uploads/2013/03/1.-RAPORT_Eurosieroctwo-22.08.2011-1.pdf (dostęp 26.04.2022r.)
4. Jaroszek W., Zglińska M., *Style przywiązania u Dorosłych Dzieci Alkoholików*, s.1-2
5. Kozak S., *Patologia eurosieroctwa w Polsce. Skutki migracji zarobkowej dla dzieci i ich rodzin*, Difin, Warszawa 2010, s. 119.

6. Lewandowska-Walter A., Michałek J., *Predykatory przystosowania dziecka w sytuacji rozłąki z rodzicem*, [w:] Rodzina-młodzież-dziecko. Szkice z teorii i praktyki pomocy psychopedagogicznej i socjalnej, red. naukowa M. Piorunek, J. Kozielska, A. Skowrońska-Pućka, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2013, s.305.
7. Nowakowska A., *Wpływ migracji zarobkowej na jakość życia rodzinnego*, [w:] Psychologia rodziny: małżeństwo i rodzina wobec współczesnych wyzwań, red. naukowa T. Rostowska, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2009, s.101.
8. Tynelski A., *Sytuacja w rodzinie migrującej w Polsce*, Raport przygotowany przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, 2010.
9. Walczak B., *Migracje rodzicielskie* [w:] Szkoła wobec mobilności zawodowej rodziców i opiekunów. *Niezbędnik nauczyciela*, red. naukowa E. Kozdrowicz, B. Walczak, Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej, Warszawa 2008, s.7.
10. Ziemska M., *Rodzina współczesna*, Wydawnictwo UW, Warszawa 1999, s.61.
11. Zwierzchowska I., *Oblicza dzieciństwa w rodzinie migracyjnej*, [w:] *Dziecko, rodzina, wychowanie*, red. naukowa J. Karbowniczek, A. Błasiak, E. Dybowska, Wydawnictwo WAM, Kraków 2015, s. 278-279.

УДК 811.111'25:61

Синиця В., Беляєва О.

Буковинський державний медичний університети, м. Чернівці

Полтавський державний медичний університет, м. Полтава

АД'ЕКТИВНИЙ КОМПОНЕНТ У СКЛАДІ ЛАТИНСЬКИХ

БІНОМІНАЛЬНИХ НАЗВ РОСЛИН

З липня 2011 року чинним є Мельбурнський Міжнародний кодекс

номенклатури водоростей, грибів і рослин (англ. International Code of Nomenclature of algae, fungi and plants), в якому всі зафіксовані назви є біноміальними (двослівними) конструкціями, серед яких найпоширеніші субстантивно-ад'єктивні утворення. Ця граматична модель складається з двох слів у називному відмінку однини: першу позицію посідає іменник, який позначає назву *genus* (роду), на другому місці ставиться прикметник (рідше дієприкметник), який позначає назву *species* (виду). Прикметник виконує функцію узгодженого означення та транслює різноманітну інформацію, що класифікована нами на підставі різноманітних ознак.

1. **Географічний ареал**, тобто, вказує на територію чи акваторію поширення певного таксону. Наприклад: *Schizandra chinensis* (*chinensis*, е – китайський) – лимонник китайський; *Alaria mandshurica* (*europaea*, а, um – європейський) – аралія маньчжурська, змієголовник молдавський – *Dracosephalum moldavicum* etcetera.

2. Умови росту виду, тобто, йдеться про **екологічну характеристику**. Для прикладу: у гірських районах, гірських хребтах, на відкритих місцях, починаючи від 500 м над рівнем моря до найвищих вершин, проростають рослини з темно-жовтими або жовтогарячими квітками, які мають назву арніка гірська – *Arnica montana* (*montanus*, а, um – гірський від іменника *mons*, *montis* – гора); *Pinus sylvestris* – сосна лісова (*sylvestris*, tris, tre – лісовий від іменника *sylva*, aef – ліс).

3. **Особливості будови рослини** (морфологічна ознака). Так, барвінок прямий – *Vincetoxicum erectum* (*erectum*, а, um – випрямлений, прямий) отримав свою назву завдяки прямостоячим стеблам; касія гостролиста – *Cassia acutifolia* (*acutifolia*, а, um – гостролистий). Це складний прикметник, утворений шляхом сполучення двох компонентів: прикметника *acutus*, а, um – гострий і відіменникового прикметника *folius*, а, um ← *folium*, in \ – листок) своєю назвою завдячує формі листків – вони

ланцетоподібні, з цільним краєм, загострені на верхівці; *Kalanchoë pinnata* – каланхое перисте дістало свою назву тому, що форма верхніх листків є пірчаста, нагадує перо; висота куща (50 – 150 см) стала визначальною ознакою для утворення назв заманиха висока – *Echinoranaxelatum*, дельфіній високий – *Delphiniumelatum* (висота куща може досягати 120 см) etc.

4. **Лікувальні властивості рослини.** Наприклад: у назві жостір проносний – *Rhamnus cathartica* прикметник *catharticus, a, um* інформує про проносну та блювотну дію плодів жостеру (*fructus Rhamnicatharticae*), що широко застосовуються в науковій та народній медицині як проносний засіб при закрепах. У назві *Leonurus cardiaca* прикметник *cardiacus, a, um* – серцевий окреслює сферу використання лікарських засобів із цим інгредієнтом: при серцево-судинних неврозах, стенокардіях, гіпертонічній хворобі. Сюди ж відносимо снодійний мак – *Papaversomniferum* (*somnifer, era, erum* – снодійний); лободу протиглисну – *Chenopodium anthelminticum* (*anthelminticus, a, um* – протиглисний) тощо;

5. **Сезонний розвиток рослин.** Для прикладу проаналізуємо назву конвалія травнева – *Convallaria majalis*, де прикметник *majalis, e* підкреслює, що цвітіння виду припадає на травень місяць, хоча життєвий цикл тягнеться з початку весни до середини літа. До цієї ж групи відносимо шипшину травневу – *Rosamajalis* (час цвітіння – травень-червень) і горицвіт весняний – *Adonis vernalis* (*vernalis, e* – весняний), який цвіте з ранньої весни до половини травня.

6. **Характерний колір рослини.** Найчастіше використовуються прикметники *niger, gra, grum* (чорний), *albus, a, um* (білий), *ruber, bra, brum* (червоний), *luteus, a, um/ flavus, a, um* (жовтий) etc. Напр., *Salix alba* – верба біла, *Populus nigra* – тополя чорна, *Gentiana lutea* – тирлич жовтий, *Crocus flavus* – шафран жовтий, *Oxybasis rubra* – лобода червона та б. ін.;

7. **Запах рослини.** У родині фіалкових (*Violaceae*) вирізняють рід

фіалка (*Viola*), вид фіалка запашна – *Violaodorata* (*odoratus*, а, um– запашний). Означення свідчить про надзвичайно запашні квітки цієї трав'янистої рослини, в яких міститься ефірна олія, що широко використовується в парфумерії; *Hierochloë odorata* – запашна зубрівка, василистник смердючий – *Thalictrumfoetidum* (*foetidus*, а, um– смердючий), квітки якого мають неприємний запах.

8. **Конкретизуються смакові властивості** рослини. Загальновідомі два види мигдалю: солодкий мигдаль – *Amygdalusdulcis* (дерево) і *Amygdaladulcis* (плід), де зафіксовано прикметник *dulcis*, е– солодкий, а також гіркий мигдаль – *Amygdalusamara* (дерево) і *Amygdalaamara* (плід), де *amarus*, а, um– гіркий. З насіння солодкого мигдалю отримують *emulsumAmygdalarum*, що використовується при опіках, свербіжі. Гіркомигдалева вода (*aquaAmygdalarumamararum*) застосовується при бронхіальній астмі, катаральному бронхіті, тобто, лікувальні властивості не є тотожними. *Iberis amara* – іберійка гірка, для якої характерним є надзвичайно гіркий смак трави та насіння цієї рослини;

9. Вказуються **розміри** листя, квіток, плодів: *Cucurbitamaxima* (*maximus*, а, um– найбільший) – гарбуз велетенський (плоди досягають ваги до кількох сотень кілограмів), *Chelidoniummaius* (*major*, *majus* – великий) – чистотіл великий (листя досягають до 35 см).

Отже, семантичний діапазон прикметників у біномінальних найменуваннях рослин надзвичайно широкий. Характерна причина включення їх до складу фітонімів – особливість асоціативного сприйняття. Розуміння когнітивної функції прикметника сприяє підвищенню термінологічної грамотності, бо, як писав Рене Декарт, «Уточнюйте значення слів і ви звільните людство від половини його помилок».

ЛІТЕРАТУРА

1. Перерва В. В. Латинь. Ботанічні терміни: довідник. Кривий Ріг :

КДПУ, 2019. 120 с.

2. Гродзинський Д.М. Чотиримовний словник назв рослин (українсько-російсько-англійсько-латинський). К.: Фітосоціоцентр, 2001, 312 с.

UDC 378.6:61.091.31/33:808.53

Slipchenko L., Bieliaieva O., Efendiieva S.

Poltava State Medical University,

Poltava, Ukraine

PECULIARITIES OF DISCUSSION-BASED LEARNING AND TEACHING FOR MEDICAL STUDENTS

The given paper is intended to be a practical guide to understanding and practicing discussion-based teaching. While there are no ready-made prescriptions or formulas that can guarantee an effective discussion, a careful and thorough study of the principles of discussion-based teaching can greatly increase students' chances of success. Based on direction of communication, the following paper highlights two types of conversation. Debate as a competitive, two-way conversation aims to win an argument or convince someone, such as the other participant or third party observers. Dialogue as a cooperative, two-way conversation focuses on exchanging information and building relationships with one another.

Key words: *discussion-based teaching, types of conversation, controversial topics for discussion*

Ця публікація має на меті стати практичним інструментом для розуміння та практичного застосування дискусійного методу навчання. Хоча не існує готових рецептів чи формул, які б гарантували ефективне проведення дискусії, ретельне та ґрунтовне опанування принципів дискусійного методу навчання може значно підвищити шанси студентів на успіх. Виходячи зі спрямованості комунікації, у цій публікації ми

виокремлюємо два типи дискусії. Дебати як змагальна двостороння розмова має на меті перемогти в суперечці або переконати когось, наприклад, іншого учасника або сторонніх спостерігачів. Діалог - це двостороння розмова, спрямована на обмін інформацією та побудову взаємовідносин між учасниками.

Ключові слова: дискусійне навчання, типи бесід, суперечливі теми для обговорення

Discussion-Based Learning and Teaching (DBLT) can be an effective pedagogical tool for student engagement and developing critical and creative thinking skills. Discussions challenge students to develop critical thinking skills, as they tend to weigh evidence, test propositions, and reach conclusions. It is important to lead meaningful, purposeful and fulfilling discussions, create an environment in which students feel comfortable engaging with their own ideas. Discussion-Based Learning (also called the "Harkness Method") is a learning style that challenges students to be responsible for their own education and to be creative for their own answers. While the teacher works hard to create circumstances in which every student feels comfortable speaking (using "Socratic method"), the teacher rarely jumps in with explanations or to fill an awkward silence. The students take ownership for the conversation, and the course material flows from their thoughts and opinions.

However, DBLT can be unpredictable in process of teaching for various reasons. *The purposes of this paper* is to identify challenges, present key principles, and share several practical ideas that will help improve discussions in medical students.

Numerous researches have established that the learning environment (or course climate) impacts both motivation and learning [3]. Various factors can influence course climate, including faculty-student interaction, stereotyping, and student-student interaction. That is why *the principle of inclusive, hospitable learning environment* is number one in DBLT.

It is necessary to allow students to have appropriate time to prepare for engaging in discussion [1; 2]. If you have formulated a well-designed question, be patient, and give students adequate time to process and consider how they will respond. Teachers can organize a discussion in many different ways: work in small groups, role-play, choose sides for a debate, or write and share a paragraph in response to the theme in question. *The principle of preparing for discussion* comes next that will help improve discussions in students' classroom.

For effective discussions, three foundational skills need to be practiced and developed not only by teachers but also by students: questioning, listening, and responding. Questioning for discussion encourages a deeper understanding of concepts and provides opportunities for students to make connections. Listening means much more than merely being quiet and allowing students to talk; it involves attempting to understand the speaker's point of view and assessing what is being expressed. Giving feedback to students is a very effective way for teachers to spark positive change within the classroom discussion. It helps all individual students to understand the subject they are studying and gives them clear guidance on how to improve their learning procedure. Providing feedback can help students improve confidence, self-awareness and enthusiasm.

The use of controversial questions during English lessons embodies basic conflicts of values and interests, often combined with contradictory statements about basic facts. They are usually complex and have no easy answers, evoke strong feelings and tend to create or exacerbate divisions among students, generating suspicion and mistrust.

Topics usually become controversial when learners have contradictory values and interests; when they strongly disagree with statements or actions; when the topic raises some sensitive issues; or when they provoke an emotional reaction. These topics may concern events in the past, the current state of affairs or a desired outcome in the future.

There are many controversial medical topics to discuss that encourage students to debate: rising prices for medical care; clinical failures and criminal liability; necessary rules for organ donation; benefits of alternative medicine; health outcomes of poverty; legitimacy of abortion; pros and cons of homeopathy; compulsory vaccination.

Therefore, to overcome those challenges, DBLT teachers must be willing to invest time and effort in creating safe, inclusive learning environments that will promote and encourage student engagement and a sense of belonging.

REFERENCES

1. Common European Framework of Reference For Languages: Learning, Teaching, Assessment. Cambridge : Cambridge University Press, 2001. 260 p.
2. Howard, Jay R., and Weimer, Maryellen. Discussion in the College Classroom: Getting Your Students Engaged and Participating in Person and Online. San Francisco: Jossey-Bass, 2015.
3. Tarnopolsky O. Constructivist blended learning approach: to teaching English for specific purposes. London: Versita, 2012. 246 p.

УДК37:811.111'243:81'373.611:61

Стариченко В., Приходько Я.

Полтавський державний медичний університет,

Полтава, Україна

ДЕРИВАЦІЯ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

У цій статті висвітлений аналіз творення нових слів шляхом деривації та використання словотвору у процесі вивчення англійської мови та медичної термінології.

Ключові слова: деривація, словотвір, англійська мова, медична термінологія.

This article highlights the analysis of the creation of new words by derivation and use of the word formation in the process of learning English and medical terminology.

Keywords: *derivation, word structure, English language, medical terminology.*

Метою даної статті є дослідження та аналіз творення нових слів за допомогою деривації, що є одним з найчастіше вживаним способом творення термінів. Сучасна медична термінологія – це одна з найбільших та найскладніших термінологічних систем. За структурою медичні терміни поділяються на прості (непохідні та похідні), складні (основоскладання) та складені (терміни-словосполучення). Зазвичай словниковий запас медичної термінології збагачується за допомогою трьох можливих шляхів: 1) утворення нових назв; 2) утворення нових значень; 3) запозичення слів з інших мов.

За способом утворення нових термінів розрізняють: 1) морфологічний спосіб (афіксальний, основоскладання, аббревіація); 2) синтаксичний (утворення багатослівних фраз); 3) семантичний (звуження або специфікація значення загальноживаних слів шляхом метафоричного чи метонімічного перенесення початкового значення); 4) запозичення з інших мов.

Найпродуктивнішим способом формування термінів є деривація. Похідні медичні терміни можуть складатися з префікса, кореня та суфікса в різних комбінаціях: *peri/cardium* (префікс + корінь), *endo/card/itis* (префікс + корінь + суфікс), *bronch/itis* (корінь + суфікс). Другим за продуктивністю способом словотворення є основоскладання: *leuco/cyto/penia, gastro/duoden o/scoria, haemo/philia*. Ці два вищезазначені способи можуть бути

використані для утворення медичного терміна одночасно: *gastro/duoden/itis*, *myo/card/itis* (корінь + корінь + суфікс). Велика частина терміноелементів грецького чи латинського походження виступає в ролі префіксоїдів та суфіксоїдів: *myo-*, *haemo-*, *opco-*, *-logia*, *-scoria* тощо. Кожен з цих псевдоафіксів має певне значення, але вони не вживаються як самостійні слова, а використовуються для утворення нових слів [3, с.307].

Вивчення термінології – це не лише процес засвоєння певної кількості термінів, це пізнання системної організації англомовної термінологічної лексики. Словотворення має велике практичне значення для усвідомленого вивчення слів і словотворчих компонентів, для набуття навичок словотвірного аналізу семантичної та словотворчої структури медичних термінів [1, с. 33].

Словотвір вивчає деривацію, тобто утворення нових слів з певним лексичним й семантичним значенням за допомогою продуктивних способів творення: афіксація (префіксація та суфіксація), конверсія, скорочення, основоскладення. Афіксація є одним із найпоширеніших способів словотвору на даному етапі розвитку англійської мови. Варто зазначити, що афікси характерні властивості й ознаки: а) приєднуючись до продуктивної основи, афікс виражає певне значення; б) афікс повинен легко виокремлюватися як словотворчий елемент; в) афікс слугує для утворення нових слів від основ іншого походження; г) афікс має бути продуктивним. Префіксація є також одним із продуктивних способів словотвору, за допомогою якого змінюється лексичне значення слова. Модифікуючи лексичне значення слова, префікс рідко змінює граматичну характеристику слова в цілому, тому і просто слово, і його префікс-дериватив у більшості випадків належить до однієї частини мови, наприклад *abuse - disabuse*, *approve - disapprove*, *believe - disbelieve*, *understand - misunderstand*, *apply - misapply*. Префіксація відіграє провідну роль й у специфіці творення нових медичних термінів, що зосереджує

увагу на особливість їх уживання у медичній сфері: intracellular, intravenous, intramuscular, intrapleural, intraspinal, pernasal, percutaneous, postnatal, postoperative, preclinical, prenatal. Суфікси виконують функцію афіксальної морфеми, що знаходиться між коренем та закінченням і входять до складу основи: reparative work, preventive measures. Суфікси можуть приєднуватися до кореня (read - reader, dance - dancer, own - owner), утворювати різні частини мови (faith - faithful - faithfulness, prevention - preventive, pain - painful, danger - dangerous, tumor - tumoral, excess/excessive - excessiveness). За допомогою суфіксів утворюються нові слова з різним семантичним та стилістичним діапазоном: painful - painless; thoughtful - thoughtless, harmful - harmless. Продуктивність суфіксального способу словотворення визначає той факт, що у мові для утворення певної частини мови сформувалася певна система суфіксів: іменникових, прикметникових та дієслівних. Наприклад: banker, knower, producer, actress, vegetarian; poetic, political, married, manly, tiresome, juicy, childless, wakeful; intensify, dramatize. Суфікс видозмінює, уточнює значення кореня та всього слова, відносячи його до певної частини мови. Окрему групу складають суфікси, що служать для творення форм слова, тобто виконують не словотвірну, а граматичну роль. Наприклад, wind - windy, sin - sinless, trust - trustful [2, с. 212].

З метою підвищення ефективності навчання іноземної мови за фаховим спрямуванням здобувачів вищої освіти медичних ЗВО словотворчому аналізу, виявлення структури та семантики твірних та похідних основ медичних термінів, нами пропонується виконання низки тренувальних завдань: 1. Утворити всі можливі похідні від запропонованої основи префіксальних дієслів та перекласти утворені префіксальні дієслова українською мовою, спираючись на знання семантики твірної основи та префікса. 2. Навести приклади похідних основ префіксальних дієслів. Наприклад: over/bear, over/draw, over/feed тощо. 3. Спираючись на

значення основ твірних іменників і суфіксів, обрати англійський еквівалент терміна «запалення стінок альвеоли зуба»: а) alveolectomy; б) alveolus; в) alveolitis. 4. Проаналізувати термінологічну словникову статтю та виявити префікси та суфікси похідних основ медичних термінів, класифікувати словотворчі моделі, за якими вони утворюються та перекласти їх українською мовою, наприклад: dent - зуб, dental - зубний, dentist стоматолог, dentalgia зубний біль, dentition - зубний ряд, dedentition випадіння зубів [1, с. 34].

Систематична робота зі словниковими статтями з використанням репрезентативного опису термінів привчає здобувачів вищої освіти розуміти похідне слово за наявними словотворчими елементами, які входять до їх складу. Застосовуючи прийоми асоціативного характеру у навчанні англійської мови за фаховим спрямуванням, науково-педагогічний працівник сприяє тому, що процес упізнавання та запам'ятовування медичних термінів значно спрощується та полегшується [1, с. 34].

Отже, дослідження довело, що творення нових слів за допомогою деривації та використання її під час вивчення англійської мови та медичної термінології має велике значення для вивчення мови і застосовується у тренувальних завданнях, що полегшує запам'ятовування іноземної лексики та термінів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Знаменська І. В., Костенко В. Г., Сологор І. М. Роль словотвору у розширенні словникового запасу здобувачів вищої освіти медичних ЗВО. Сучасні проблеми вивчення медико-екологічних аспектів здоров'я людини: матеріали наук.-практ. інтернет-конф. з міжнар. участю, присвяченої 90-й річниці з дня заснування кафедри медичної біології в рамках святкування 100-річчя заснування Полтавського

державного медичного університету, м. Полтава, 30 вересня – 1 жовтня 2021 р. Полтава, 2021. С. 33–34.

2. Коваленко К. Г. Продуктивні способи утворення нових слів у сучасній англійській мові. Актуальні проблеми сучасної медицини. 2013. Т. 13, Вип. 4 (44). С. 211–214.
3. Нетребчук Л. М., Скуратова Т. Ф. Головні шляхи розвитку медичної термінології. Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи: зб. статей V Міжнар. наук.-практ. конф., м. Полтава, 19–20 листопада, 2020 р. Полтава, 2020. С. 305–309.

UDC 811.111'276.6:615.8:003.083

Strakozhko I., Efendiieva S.

Poltava State Medical University, Poltava, Ukraine

**ACRONYMS IN MEDICAL TERMINOLOGY: BALANCING
EFFICIENCY AND CLARITY IN HEALTHCARE COMMUNICATION**

У науковій праці досліджуються аббревіатури, які являють собою самостійні терміни і збагачують термінологічну систему англійської мови. Відомо, що лише половина всіх аббревіатур та скорочень, які використовуються лікарями однієї спеціальності, правильно розуміється фахівцями інших галузей медицини. Сформульована мета дослідження вимагає проаналізувати закономірності, тенденції, проблеми, адекватного перекладу медичних аббревіатур, що потребує наявності спеціальних знань і підвищеної уваги.

Ключові слова: *акроніми, аббревіатури, медицина, ерготерапія, фізична терапія.*

The scientific work investigates abbreviations that are independent terms and enhance the English terminological system. It is known that only half of all

abbreviations used by doctors of one specialty are correctly understood by specialists in other fields of medicine. The formulated goal of the study requires analyzing patterns, trends, problems, adequate translation of medical abbreviations, which needs special knowledge and increased attention.

Keywords: *acronyms, abbreviations, medicine, ergotherapy, physical therapy.*

Acronyms are commonly used in medical terminology to help healthcare professionals communicate more efficiently and effectively. However, their use should be approached with caution, as they can also be a source of confusion and errors if not used correctly. An acronym is a word formed from the first letter of each word in a phrase. It is a type of abbreviation that is pronounced as a single word, such as «PT» - «Physical therapy». Acronyms are commonly used in medical terminology, technical fields, government, and military, as well as in everyday language, to save time and space when referring to long or complicated terms. They can also serve as mnemonic devices to help people remember complex information more easily.

A study published in the Journal of General Internal Medicine in 2016 found that the use of acronyms in medical notes and orders was associated with a higher risk of medication errors. Another study published in the British Journal of Anaesthesia in 2013 discussed the potential for confusion and errors caused by multiple meanings for the same acronym in different medical specialties. Overall, while acronyms can be useful in medical communication, their use should be approached with caution and clear communication should always be prioritized to avoid potential misunderstandings and errors.

Acronyms are commonly used in both physical therapy and occupational therapy to represent medical conditions, procedures, and treatment modalities. In addition, it is important to ensure that the patient or client understands any acronyms that are used and to avoid using multiple acronyms for the same term, as this can lead to confusion and errors.

There are several acronyms commonly used in physical therapy and occupational therapy to represent medical conditions, procedures, and treatment modalities. Some examples include [1, 2, 3, 4]: PT -«Physical therapy», HA- «Headache is a concept which includes a feeling of pain or discomfort localized above the eyebrows», CHD - «Chronic kidney disease», SAH- «Syndrome of arterial hypotonia is a clinical syndrome characterized by persistent decrease of blood pressure (BP)», AIH-«Autoimmune hepatitis is a chronic disease of unknown cause and is characterized by autoimmune hepatocellular inflammation and necrosis with a tendency to progress to liver cirrhosis», CHB-«Chronic hepatitis B», CHC-«Chronic hepatitis C», PHSC-«Primary health and social care», ESWT-«Extracorporeal shock wave therapy», IFC-«Interferential current therapy is a type of electrotherapy modality that uses alternating medium-frequency electric current signals of slightly different frequencies», ALL-«Acute Lymphoblastic Leukemia», X-Ray-«It is a type of radiation called electromagnetic waves», X-ray imaging creates pictures of the inside of your body», IGRA- «Interferon-gamma release assay is a type of blood test that measures a person's immune reactivity to M.tuberculosis», WHO-«World Health Organization», OT - «Occupational therapy», MMT - «Manual muscle testing», SCI -«Spinal cord injury», TBI - «Traumatic brain injury», CP - «Cerebral palsy», MS - «Multiple sclerosis», RA - «Rheumatoid arthritis», OA -«Osteoarthritis».

These acronyms are commonly used in medical documentation, treatment plans, and communication among healthcare professionals in physical therapy and occupational therapy.

To circumvent these pitfalls and optimize clarity in medical communication, healthcare professionals should receive training on the proper use of acronyms and be encouraged to use pithy and cogent language in all medical communication. Furthermore, patients or clients should be apprised of any acronyms used in their treatment, and healthcare professionals should prioritize patient comprehension and safety in all medical communication.

In essence, while acronyms can be an efficacious tool in medical communication, their use should be circumspect and imbued with an abiding commitment to lucidity and safety. By astutely navigating the use of acronyms in medical terminology, healthcare professionals can better communicate with each other and with patients to provide optimal healthcare outcomes.

REFERENCES

1. Braddom's physical medicine and rehabilitation (David X. Cifu)
<https://www.sciencedirect.com/book/9780323625395/braddoms-physical-medicine-and-rehabilitation>
2. Family medicine: in 3 books. — Book 1. General Issues of Family Medicine: textbook (IV a. 1.) / O.M. Hyrina, L.M. Pasiyeshvili, O.M. Barna et al.; edited by O.M. Hyrina, L.M. Pasiyeshvili = Сімейна медицина: у 3 книгах. — Книга 1. Загальні питання сімейної медицини.
3. Family medicine: in 3 books. — Book 2. Symptoms and syndromes in clinical course of internal diseases: textbook (IV a. 1.) / O.M. Hyrina, L.M. Pasiyeshvili, O.M. Barna et al.; edited by O.M. Hyrina, L.M. Pasiyeshvili = Сімейна медицина: у 3 книгах. — Книга 2. Синдроми і симптоми у клініці внутрішніх хвороб.
4. Internal Medicine: in 2 books. Book 2. Diseases of the Digestive System, Kidney, Rheumatic and Hematological Diseases: textbook / N.M. Seredyuk, I.P. Vakaliuk, R.I. Yatsyshyn et al.

УДК 378.014.61:004.087

Стегніцька Л., Никіфорчук Ж.
Буковинський державний медичний університет,
Чернівці, Україна

РОЛЬ ЕЛЕКТРОННИХ ПОСІБНИКІВ В ОПТИМІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Інформаційно-комунікаційні технології активно впроваджуються в усі сфери життя суспільства та нерозривно пов'язані із соціальними, політичними, економічними та культурно-освітніми процесами. Ефективне використання новітніх розробок та винаходів під час розв'язання професійних завдань є запорукою конкурентоспроможності здобувача освітніх послуг на ринку праці. Сучасна організація навчального процесу націлена на створення якісних та придатних для навчання електронних освітніх ресурсів, серед яких чільне місце займають електронні підручники та посібники. Такі електронні навчальні видання уможливають збільшити темп навчання, при цьому не знижуючи якість вищої освіти та є джерелом достовірної інформації.

Ключові слова: електронне навчання, електронні освітні ресурси, електронний посібник.

Information and communication technologies are actively introduced in all spheres of society and are closely related to social, political, economic, cultural, and educational processes. The effective use of the latest inventions and innovations in solving professional problems guarantees the competitiveness of the higher education applicant in the labor market. The modern organization of the educational process is aimed at creating high-quality, suitable, and effectively proven electronic educational resources when working with students, among which electronic study guides occupy a prominent place. Such electronic publications enhance the pace of learning without reducing the quality of higher education and are considered a source of reliable information.

Keywords: e-learning, electronic educational resources, electronic study guide.

Оптимізацію освітнього процесу у вищі можна розглядати як один із провідних напрямів реструктуризації та підвищення якості фахової підготовки випускників шляхом удосконалення педагогічної роботи, цілеспрямованого вдосконалення змісту, форм, засобів і методів навчання, удосконалення структури навчальних дисциплін і активізації пізнавальної активності студентів зі збереженням встановлених термінів навчання [6, с. 81]. Тобто, це пошук шляхів, які б збільшили темп навчання, при цьому не знижуючи якість вищої освіти. Оптимізація навчального процесу передбачає вирішення таких стратегічних завдань як мінімізація витрат часу та коштів для опрацювання великої кількості інформації за допомогою сучасних наукових досягнень задля підвищення ефективності та продуктивності.

Інтеграція сучасних інформаційних технологій у вищу освіту закладає основу електронного навчання, що в свою чергу вимагає збільшення часу на самонавчання, яке здійснюється через електронні ресурси та сервіси. Цифрове покоління глобалізованого суспільства має змогу знайти в інтернет просторі будь-яку інформацію та навчальні матеріали, проте такі джерела часто надають неактуальну, неточну та неперевірену інформацію [5, с. 4]. Відповідно, сучасна організація навчального процесу націлена на створення якісних та придатних для навчання електронних освітніх ресурсів, які стануть достовірним джерелом для пошукача. Під електронними освітніми ресурсами розуміють засоби навчання на цифрових носіях будь-якого типу або розміщені в інформаційно-телекомунікаційних системах, які відтворюються за допомогою електронних технічних засобів і застосовуються в освітньому процесі [8]. Інформатизацію освіти пов'язують з впровадження і використання інформаційно-комп'ютерних технологій при здійсненні освітньої діяльності. Інформатизація освіти передбачає оптимізацію навчального процесу шляхом впровадження

методів і технічних засобів цілеспрямованого накопичення, зберігання, опрацювання, організації, передачі, розповсюдження, подання і використання інформації з метою навчання і тестування, спрямованих на розвиток інформаційної культури, удосконалення змісту, методів і засобів навчання, що в свою чергу розширює розкриває пізнавальні можливості індивіда [2,3,4]. У вік комп'ютеризації найбільш зручним електронним носієм інформації є електронний посібник, яким учасники освітнього процесу можуть скористатися в будь-який зручний для них час. Електронний посібник можна розглядати як електронну версію друкованого видання, що відтворює друковане видання, зберігаючи розміщення на сторінці тексту ілюстрацій, посилань, приміток тощо [8] чи е-посібник – електронне навчальне видання із систематизованим викладенням навчального матеріалу, що відповідає освітній програмі, містить цифрові об'єкти різних форматів та забезпечує інтерактивну взаємодію [9].

Як в одному так і в іншому випадку, розглядаємо навчальний посібник як навчальне видання, що доповнює або частково (повністю) замінює підручник у викладі навчального матеріалу з певного предмета, курсу, дисципліни або окремого його підрозділу. Традиційно, навчальні посібники подають великий обсяг інформації у стисненому вигляді, тобто це свого роду «концентрат», що містить найкорисніше та найнеобхідніше. Всі посібники проходять процедуру рецензування та затверджуються Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України як нормативні видання з відповідним грифом. Присвоєння грифа означає, що навчальний посібник відповідає встановленим вимогам, зокрема, змісту навчальної програми дисципліни, дотримання умов щодо обсягу, належне технічне оформлення. Завдяки процедурі рецензування та затвердження, інтелектуальний продукт, що виходить на ринок освітніх послуг, отримує свій знак якості та займає нішу авторитетного джерела.

При створенні підручників та навчальних посібників необхідно враховувати наступне: вони повинні мати високий науково-методичний рівень, містити необхідний довідковий апарат; мають бути написані в доступній формі, навчальний матеріал має бути пов'язаний з практичними завданнями, в книзі повинні прослідковуватись тісні міжпредметні зв'язки [7]. Основний текст навчального посібника – це дидактично та методично оброблений і систематизований навчальний матеріал. Викладання матеріалу повинно відрізнятися об'єктивністю, науковістю та чіткою логічною послідовністю. Композиція навчального посібника, подання термінів, прийоми введення до тексту нових понять, використання засобів наочності повинні бути направлені на те, щоб передати студенту певну інформацію, навчити його самостійно користуватися книгою, захопити його, викликати інтерес до предмета, що вивчається.

Оптимізація навчально-пізнавальної діяльності здійснюється засобами сучасних форм візуалізації, що сприяє розвитку самостійності і мислення. Візуалізація через інфографіку допомагає передати повідомлення в конденсованій формі без непотрібних вкраплень [1]. Оскільки питому вагу інформації ми отримуємо через зір, зрозуміло, що ілюстровані посібники мають додаткові переваги. Зауважимо, що вибір виду ілюстрацій залежить від мети, яку ставить перед собою автор. Ілюстрації мають використовуватися тільки у тих випадках, коли вони розкривають, пояснюють або доповнюють інформацію, що міститься в книзі. Вигляд ілюстрацій має відповідати ступеню підготовленості студентів. Так, у підручниках для студентів молодших курсів рекомендують використовувати ілюстрації, що відрізняються більшою образністю; натомість студенти старших курсів можуть вільно читати креслення та складні схеми. Ілюстрації у вигляді схем не повинні повторювати матеріалу основного тексту або містити зайву інформацію, що відволікає читача від засвоєння теми. Зазначимо, що однотипні

ілюстрації у посібнику мають бути виконані однією технікою. Також доцільно використовувати кольорові ілюстрації, які не тільки збагачують інформацію, а й акцентують увагу студентів на основних ідеях ілюстрованого матеріалу [7].

Підсумовуючи вищезазначене, для досягнення своїх освітніх цілей електронні ресурси, а саме електронний посібник, повинен відповідати вимогам, бути ефективними та зручними у використанні, а також забезпечувати оптимізацію освітнього процесу, що полягає в підвищенні якості професійної підготовки випускника в максимально короткі терміни та з мінімальними затратами часу та коштів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кондратюк С. Ю. Інфографіка як засіб візуалізації навчального процесу. Черкаси: КНЗ «ЧОПОПП ЧОР», 2018. 36 с.
2. Неговський І.В. Використання електронних засобів навчання при викладанні фахових дисциплін у ВНЗ. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. Серія 13: Проблеми трудової та професійної підготовки. 2017. Вип. 8. С. 61–65.
3. Черепехіна О. А. Інформаційні технології забезпечення професійної підготовки майбутніх психологів професіоналів. [Електронний ресурс]. URL: http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vur6/chererehina.pdf.
4. Шаров С., Постильна О. Інформатизація освіти і виховання як вектор розвитку сучасного суспільства. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*. Серія: Педагогіка. 2017. № 1. С. 199-204.

5. Georgieva K., Stoykova V. Requirements for the Preparation of E-learning Resources. *Economics Management Information Technology*. 2015. Vol. 4. № 1. P. 2–9.
6. Sherman M., Martynyshyn Ya., Khlystyn O., Chukhrai L., Kliuchko Yu., Savkiv U. Optimization of the Educational Environment Using Information Technologies. *International Journal of Computer Science and Network Security*. 2021. Vol.21. №4. P.80–83.
7. Методичні рекомендації щодо структури, змісту та обсягів підручників і навчальних посібників для вищих навчальних закладів <https://ips.ligazakon.net/document/MUS3245>
8. Про затвердження Положення про електронні освітні ресурси. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/Re22007?an=91>
9. Про затвердження Положення про електронний підручник. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0621-18#Text>

УДК 811.124+ 378.016

Таран З.

Полтавський державний медичний університет,

м. Полтава, Україна

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ В ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ

Стаття присвячена аналізу особливостей навчання латинської мови в педагогічних університетах, зокрема, виділено компаративний метод навчання як один із найбільш ефективних методів. Закцентовано увагу, що засвоєння студентами латинської термінології є важливою умовою для

подальшого вивчення іноземних мов, а також формування лінгвістичної компетенції.

Ключові слова: латинська мова, наукова термінологія, викладання, практичні завдання, особливості навчання, педагогічні університети.

The article is devoted to the analysis of the peculiarities of teaching the Latin language in pedagogical universities, in particular, the comparative teaching method is highlighted as one of the most effective methods. Students' assimilation of Latin terminology is an important condition for further study of foreign languages, as well as for the formation of their linguistic competence.

Key words: Latin language, scientific terminology, teaching, practical tasks, study features, pedagogical universities.

Останні події в Україні, безвізовий режим та можливість проживання і працевлаштування в багатьох країнах світу спонукають до досконалого вивчення іноземних мов, базовим підґрунтям яких є латина. Відомо, що латинська мова є першоджерелом для творення романо-германських мов і багатьох (понад 80) алфавітів світу. Унаслідок тривалих контактів значна кількість національних мов зазнали впливу латинської мови, тому в лексиці всіх європейських мов переважає лексика латинського походження. Найбільше їх, звичайно, у романо-германських мовах: у французькій – 80-90%; італійській – 70-80% і т. д., у англійській – до 75%. Отже, історія більше ніж половини іншомовних слів фактично є історією латинських слів.

Результати дослідження свідчать, що протягом XVI – XVII ст. латинська мова функціонувала як *lingua franca*, тобто мова з міжнародним комунікативним статусом, тому повною мірою вона виконувала такі основні мовні функції, як комунікативна, когнітивна, кумулятивна [1]. Латинська мова і нині залишається однією з офіційних мов Ватикану. Латинські терміни співзвучні та добре зрозумілі в багатьох мовах світу: *schola, academia, magister, defectus, auditorium, lectio, effectus, norma,*

resultatum, plus, minus, examinatio, Canicula, rector, laborans, advocatus, docens, studens. Часто, розуміючи одне латинське слово, можна здогадатися (принаймні з контексту) про значення кількох іншомовних. Тому, окрім фонетичних, граматичних і лексичних аспектів, викладач звертає увагу студентів на роботу з етимології англійських, французьких чи німецьких термінів латинського походження.

Латинська мова має велике значення і для освітянина, оскільки допомагає свідомо засвоїти і розуміти іншомовну лексику, як загальнонавчальну, так і термінологічну, якою він буде послуговуватися у своїй практичній діяльності та можливій еміграції. Знаючи латину, можна легко зрозуміти та досконало вивчити романські мови (від лат. Roma—Рим): італійську, іспанську, румунську, молдавську, португальську, французьку й інші мови.

У педагогічних університетах латина викладається на першому курсі спеціальностей: 035 Філологія, 035.041 (Германські мови та літератури (переклад включно) та 014.02 Середня освіта (Мова і література (англійська)). На практичні заняття в основному відводиться для стаціонарної форми навчання 36 годин, на самостійну роботу –54 години, для заочної форми навчання 8 аудиторних годин та 82 години для самостійної роботи, що критично недостатньо для опанування цієї дисципліни, особливо на заочному відділенні, адже знання матеріалу, відведеного на самостійну роботу, посередні, або взагалі обмежуються переписаним з підручника чи електронних джерел конспектом.

Навчання латини в більшості педагогічних університетів поділено на три розділи: засвоєння фонетики, граматики (де вивчаються на відміну від медичних закладів вищої освіти шість часів, герундій та герундив) і переклад античних текстів. Досить часто два останні розділи подаються паралельно, що вважається доцільним і дає змогу закріпити на вправах та текстах викладений граматичний матеріал.

У програмі з навчання латинської мови поставлена мета та зазначені очікувані результати: навчити студентів читати латинською мовою та перекладати адаптовані тексти українською мовою; сприяти засвоєнню лексичного матеріалу, фонетики та граматики латинської мови; навчити робити граматичний аналіз у зіставленні з рідною мовою та іноземними; знаходити латинські твірні основи у романо-германській лексиці; підвищити загальнокультурний рівень студентів.

Очікувані результати:

1. Уміти аналізувати основні граматичні системи іменників, прикметників, дієслів, а також прийменники, займенники, числівники латинської мови та визначати латинські терміноелементи в українській, англійській та французькій мовах.

2. Засвоїти морфологічну структуру та синтаксичну конструкцію латинської мови.

3. Уміти відтворити основний лексичний запас з вивченого матеріалу (слова і латинські крилаті вислови).

4. Засвоїти фонетику, лексику, граматику латинської мови, особливості утворення ступенів порівняння прикметників та правила узгодження прикметників з іменниками п'яти відмін.

5. Вивчити твори латинською мовою окремих античних письменників: М. Вергілія, Ф. Горація, Н. Овідія, В. Катулла та ін.

6. Уміти працювати з джерелами для отримання інформації.

Студенти вивчають термінологію з античних текстів, 60 – 120 латинських крилатих висловів, Студентський Гімн “Gaudeamus” [3], римську поезію в оригіналі, зокрема, Квінта Горація Флакка “До Мельпомени” та ін., що перегукується з вивченням римської поезії рідною мовою на уроках світової літератури, роблять аналіз перекладів різних авторів та епох, готують цікаві презентації за запропонованими темами, вивчають Римський календар, числівники, імена римських

громадян, римські міри та гроші, назви місяців, днів тижня та різні факти з життя стародавніх римлян, що викликає подальшу зацікавленість в опануванні мови. Важлива особливість у навчанні латинської мови – переклад латинських термінів та їх зіставлення з похідними в інших мовах. Це активізує навчальний процес та спонукає до активного аналізу і зіставлення латинської та іноземної термінології:

1. *Aqua, ae f*– вода; фр. *eau f, aqueduc m, aquarelle f* – вода, акведук, акварель; укр. *акваріум, акварель*; англ. *aqueduct* – акведук; нім. *Aquarium n*– акваріум.

2. *Amo, avi, atum, āre*– любити; фр. *aimer, amantm, amateurm*– кохати, коханий, amator; англ. *amatory*–любовний, *amateur*- дилетант, *amiable*– дружній.

3. *Alter, era, erum*– один із двох; фр. *autre*– інший; англ. *alter*– змінюватися, *alternation* – чергування; нім. *Alterationf* – зміни, альтернатива та ін. [2].

Прочитавши слова, які входять до лексичного мінімуму, викладач рекомендує занести їх у словник, який буде дуже корисним при підготовці до підсумкового модульного контролю. Значна кількість слів з поданих текстів не входить до обов'язкового лексичного мінімуму, такі слова потрібно відшукувати у загальному латино-українському словнику. Більшість вправ, що рекомендуються до виконання, складаються з крилатих висловів, вибраних праць відомих вчених, творів української, англійської, німецької та французької художньої літератури: Фр. Бекона (1561-1626 рр.), Феофана Прокоповича (1681-1736 рр.), Спінози (1632-1677 рр.), Г. Лейбніца (1646- 1716 рр.), Григорія Сковороди (1722-1794 рр.) та ін.

Навчання латинської мови в педагогічних університетах – це формування в студентів умінь працювати з латинською лексикою, яка безпосередньо або опосередковано увійшла до лексичних фондів основних

європейських мов. Організація на заняттях з латинської мови такої роботи слугує важливою передумовою для подальшого досконалого вивчення іноземної мови і одним із чинників, що забезпечують формування лінгвістичної компетенції майбутніх філологів та інших освітян.

ЛІТЕРАТУРА

1. Беляєва О. М. Латинська мова як мова наукового прогресу. Медицина XVI - XVII ст. Лікарська справа. 2017. № 5/6. С. 179-186
2. Ревак Н. Г., Сулим В. Т. Латинська мова (для неспеціальних факультетів) Л. : ЛНУ ім. Івана Франка, 2002. 240 с.
3. Яковенко Н. М., Миронова В. М. Миронова В. М. Латинська мова. Київ: Знання, 2005. 541 с.

УДК 801.631.51:61]:811.111'06

Христич Н.

Університет Григорія Сковороди в Переяславі,

м. Переяслав, Україна

ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКИХ МЕДИЧНИХ ТЕКСТІВ

Стаття стосується проблем медичного дискурсу. Автор вважає, що медичний текст, як будь-який інший вид наукового тексту, потребує вживання фахових термінів та точності формулювань.

Оскільки медична термінологія носить міжнародний характер, автор порівнює декілька медичних термінів у латинській, французькій, англійській та українській мовах і доходить висновку, що у деяких випадках вони мають подібне звучання.

До лінгвістичних особливостей текстів медичного спрямування автор відносить наступне: широке вживання аббревіатур та скорочень,

полісемію, неологізми. Підтверджується думка, що медична лексика має надзвичайно велике значення, адже вона є сполучною ланкою у процесі передачі знань у галузі медицини із покоління в покоління.

Ключові слова: медичне фахове мовлення, медичний термін, медична лексика, англійська мова, аббревіатура, полісемія, неологізми.

The article deals with the problems of medical discourse. The author believes that the medical text, like any other type of a scientific text, requires the use of professional terms and precise wording.

Since medical terminology has an international character, the author compares a few medical terms in Latin, French, English and Ukrainian languages. The author concludes that they have a similar sound in some cases.

The linguistic features of the medical texts include several factors such as the extensive use of abbreviations and shortenings, polysemy and neologisms. The opinion is confirmed that medical vocabulary is extremely important, because it is a connecting link in the process of transferring the knowledge of medical sphere from generation to generation.

Key words: medical professional language, medical term, medical vocabulary, English language, abbreviation, polysemy, neologisms.

Медична тематика використовує мову усталених форм та кліше. Функціональні особливості фахового медичного мовлення визначаються, насамперед, взаємодією наукового та ділового стилів мови, вживанням фахових термінів високого ступеня стандартизації та точністю формулювань. Симптоми хвороби, діагностика, протоколи лікування, історії хвороби пацієнтів, супровідні документи потребують бездоганної точності вживання термінів. Тому цілком природно, що наукові медичні терміни, як і медична усна та писемна комунікація у цілому, перебувають у центрі уваги медичного фахового мовлення [4].

Науковий термін – точний та однозначний, йому не властиві образність та авторська оцінність – характеристики, що притаманні

художньому тексту. Часто терміни виражають конкретні значення, які подібні у декількох мовах. Візьмемо для прикладу 4 мови: латинську, французьку, англійську, українську. (Табл. 1.).

Таблиця 1

Латинська	Французька	Англійська	Українська
chlorum	chlore	chlorum	хлор
hepatitis	hépatite	hepatitis	гепатит
arteria	artère	artery	артерія
virus	virus	virus	вірус
oxygenium	oxygène	oxygen	окисген/кисень

Вищеподані терміни є «інтернаціональними» і не викликають труднощів при їх сприйманні та відтворенні іншою мовою.

У галузі методів дослідження та назв захворювань функціонує декілька тисяч медичних термінів. Медична термінологія поділяється на низку більш вузьких галузей, серед яких виокремлюють підсистеми термінів настільки вузьких, що для адекватного перекладу необхідно або мати відповідні знання, або залучати до роботи фахівців медичної галузі. До лінгвістичних особливостей текстів медичного спрямування ми відносимо широке використання аббревіатур та скорочень, полісемію та неологізми.

В англійському медичному дискурсі значне місце займає аббревіатура, як наприклад: *BUN* – *bloodureanitrogen (US)*; *DD* – *dangerousdrugs*; *COPD* – *chronicobstructivepulmonarydisease (US)*; *GCFT* – *gonococcalcomplementfixationtest*, *BP* – *BasePointer*; *ARM* – *artificialruptureofmembranes*; *TB* – *tuberculosis*, *TUR* – *transurethralprostateresection*.

Існують скорочення, що складаються лише з однієї ініціальної літери: *P* – *pulse, protein*; *R* – *right, respiration, red*; *S* – *single, sugar*. Такі

скорочення тлумачаться контекстуально. Під контекстом розуміємо мовне оточення, в якому вживається та чи інша лексична одиниця. Контекстом слова є сукупність слів, граматичних форм і конструкцій, в оточенні яких зустрічається дане слово. У межах загального поняття контексту розрізняють мікроконтекст і макроконтекст.

Велика група медичних термінів належить до поліфункціональної лексики. Їхня термінологічність також зумовлюється контекстом. До цієї групи належать такі слова, як: (1) *abrasion* – 1) подряпина, ерозія; 2) очищення (рани); 3) вишкрібання; (2) *absence* – 1) відсутність; 2) короткочасна втрата свідомості (симптом епілепсії); 3) недолік (чогось) та ін. Їх наявність ще раз підтверджує тісний зв'язок термінів із загальноновживаною лексикою.

З початком пандемії коронавіруса почали з'являтися неологізми, серед яких найпоширенішими є такі, що мають основу *Covid* або *Corona*:

➤ *Covid*: *Covidiot* (*Covid* + *idiot*) – someone ignoring public health advice, *Covidient* (*Covid* + *obedient*), *covidivorce* (*covid*+*divorce*), *covexit* (*covid*+*exit*);

➤ *corona*: *coronaspeck* (*corona* + *speck*), *coronaparadox* (*corona* + *paradox*), *coronaspeak* (*corona* *speak*), etc.

Згідно досліджень, найуживанішими неологізмами 2020 року стали лексичні одиниці '*coronial*' та '*covidism*' [3].

Наявність неологізмів та скорочень медичної тематики ускладнює розуміння тексту, як наприклад: *The results of this next-generation sequencing indicated that SARS-CoV-2 was more distant from SARS-CoV (with about 79% sequence identity) and MERS-CoV (with about 50% sequence identity) than from two bat-derived SARS-like coronaviruses – bat-SL-CoVZC45 (with 87.9% sequence identity) and bat-SL-CoVZXC21 (with 87.2% sequence identity).* На наше переконання, повне (фахове) розуміння вищеподаного тексту можливе лише науковцям у галузі медицини. «У комунікативному

процесі мовна одиниця функціонує, з одного боку, як одиниця словникового складу, а з іншого, – як компонент загальної структури пам'яті, пов'язаної асоціативними зв'язками з іншими її компонентами» [2, с. 268].

Важливість і необхідність дослідження комплексу проблем, пов'язаних з вивченням та перекладом медичної лексики, стають особливо очевидними в умовах воєнного стану, коли зростає рівень захворювань та поранень.

Таким чином, ми з'ясували, що медичний термін – це складна лексична одиниця, що функціонує у медичному дискурсі і ускладнена широким використанням аббревіатур та скорочень, полісемії та неологізмів.

Лексика медичної тематики відображає об'єктивні процеси науково-технічного прогресу, і таким чином впливає на формування лексичного складу англійської мови у цілому. Медична лексика має надзвичайно велике значення, адже вона є сполучною ланкою у процесі передачі знань із покоління в покоління.

Результати теоретичних розвідок відкривають перспективи подальших досліджень англійської фахової мови медичної проблематики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Новий англо-український медичний словник: 75000 термінів / ред. М. Бенюмович, В. Ринкін; Київ: Довіра, 2007. 610 с.
2. Семенова О., Христич Н. Полісемія як психолінгвістична передумова виникнення інтерференції у процесі вивчення англійської мови. *Психолінгвістика у сучасному світі*: зб. матеріалів XVI міжн.наук.-практ. конф.16-17 грудня 2021 р. Переяслав. Том 16. С. 264-268. DOI: 10.31470/2706-7904-2021-16-264-268
3. Linguistic Analysis of Neologism Related to Coronavirus COVID-19. Retrieved August 20, 2022, from

https://www.researchgate.net/publication/342233593_Linguistic_Analysis_of_Neologism_Related_to_Coronavirus_COVID-19

4. Mykhalchuk N., Zlyvko V., Lukomska S., Nabochuk A., & Khrystych N. Psycholinguistic Paradigm of the Medical Staff – Patients Communicative Interaction in the Conditions of COVID-19 in Ukraine and Scotland. *Psycholinguistics*, 2022, 31 (1). C. 91-117. Retrieved from <https://psycholing-journal.com/index.php/journal/article/view/1279>doi: 10.31470/2309-1797-2022-31-1-92-117
5. List of Diseases. UPL : <http://www.aarda.org/autoimmune-information/list-of-diseases>

UDC 378.6:61.091.31/33:808.53

Hristea Mihaela
Lektor, Doktor in Philologie
Dimitrie Cantemir Christliche Universität
Bukarest, Rumänien

DIE ROLLE DER ENTWICKLUNG DER REZEPTIVEN FERTIGKEITEN IM FREMDSPRACHENUNTERRICHT

Zusammenfassung:

Im Kommunikationsprozess haben das Leseverstehen und Hörverstehen eine wichtige Rolle. Es umfasst die Wahrnehmung, das Verstehen und die Interpretation. Diese sind die Voraussetzungen für jede Interaktion. Auch in der Sprachdidaktik gehört das Verstehen des gelesenen und gehörten Textes zu den Grundkompetenzen, die dem Spracherwerbsprozess zugrunde liegen. Das Hauptlernziel der Entwicklung dieser Fähigkeiten ist die Teilnahme an der direkten Kommunikation.

Schlüsselwörter: *Entwicklung, Hörverstehen, Interaktion, Kommunikation, Leseverstehen.*

Wie die Linguistik – auf dem Hintergrund einer langen philosophischen Tradition, in der Analyse von Sprachen vor allem seit Ferdinand de Saussure, Franz Boas, Edward Sapir u.a. – ein Format der Beschreibung von Sprachen entwickelt, in dem sich allgemein von sprachlichen Eigenschaften sprechen lässt, so wird eine Theorie der Erlernbarkeit der Sprachen ein Format benötigen, das sprachliche Eigenschaften in Spracherwerbsprozessen behandeln kann. Die Linguisten sprechen nicht nur von syntaktischen, phonetischen oder pragmatischen Eigenschaften verschiedener Sprachen, sondern auch von syntaktischen, phonetischen oder pragmatischen Eigenschaften der Sprache: Alle Sprachen erlauben die Aussage, dass lexikalische Einheiten – wie unterschiedlich das Verhalten von “Wort” und “Satz” im einzelnen auch sei – nach Regeln miteinander verkettet werden und auch diese Regeln Gemeinsamkeiten zeigen.

Unterscheide werden auch bei den Mechanismen des Verstehensprozesses gesehen, schon weil beim Hören akustische, beim Lesen optische Signale aufgenommen und verarbeitet werden müssen. Festzustellen ist weiterhin, dass beim Hören eine kontinuierliche Abfolge von Signalen auf das Ohr eintrifft, mit einer Abfolgegeschwindigkeit, die der Hörer nicht oder kaum beeinflussen kann. Er kann nicht wie beim Lesen im Text zurückgehen, um sich nochmals zu vergewissern, kann nicht anhalten, um vielleicht über die Bedeutung eines unbekanntes Wortes nachzudenken. Hören ist darüber hinaus gekennzeichnet durch die Gleichzeitigkeit, mit der phonologische, lexikalische, syntaktische Elemente aufgenommen werden müssen, also durch eine hohe Informationsdichte pro Zeiteinheit, während die Informationsdichte beim Lesen durch schnelleres oder langsames Vorgehen den Bedürfnissen des Lesers angepasst werden kann. Aus der Tatsache, dass die “Rohdaten” des Verstehensvorgangs beim Hören zeitlich, beim Lesen räumlich angeordnet sind und dass sie über unterschiedliche Kanäle aufgenommen werden, kann man schließen, dass auf der untersten Ebene des Dekodiervorgangs gewisse

Unterschiede existieren. So muss etwa der Hörer den kontinuierlichen Lautstrom segmentieren, was der Leser, der einen gedruckten Text vor sich hat, nicht muss. Aber schon für die nächste Ebene, die der Zuordnung von Bedeutungen, ist anzunehmen, dass diese Bedeutungen beim Hören und Lesen einem gemeinsamen Lexikon entnommen und beim Hören durch die Interpretation akustischer, beim Lesen optischer Signale abgerufen werden. Genauso gilt das für die höheren Ebenen der Textverarbeitung, denen eine (wegehend) gemeinsame Grammatik, gemeinsame Strategien der Texterschließung, gemeinsames Weltwissen etc. zugrunde liegen (wobei "gemeinsam" gewiss nicht mit "deckungsgleich" verwechselt werden sollte). Insgesamt kann man, besonders wo es um das Sinnverstehen geht, mit Ausnahm das Vorhandensein einer allgemeinen Verstehenkompetenz annehmen, die "die Eingaben unabhängig von ihren medialen Zubringern verarbeitet" Hör- und Leseverstehen also gleichermaßen ermöglicht.

Allerdings kann man sich mit diesem Ergebnis nicht ganz zufriedengeben, wenn man nicht nur die beim Textverstehen ablaufenden kognitiven Prozesse, sondern auch die affektiven Komponenten des Textverstehens im Blick hat. Dass es individuelle Unterschiede in der Bevorzugung gesprochener und geschriebener Texte gibt, die z. T. mit dem unterschiedlichen Entwicklungsgrad der rezeptiven Fertigkeiten oder generellen Einstellungen zur Schriftlichkeit und Mündlichkeit zu tun haben und die aktuelle Verstehensleistung unmittelbar beeinflussen, ist bekannt. Bekannt ist auch, dass das Verstehen von Textinhalten nicht nur kognitive, sondern auch emotionale Vorgänge umfasst. Die das Verstehen und besonders die Interpretation des Verstandenen und die Reaktion darauf ebenfalls unmittelbar beeinflussen. Schließlich ist auch bekannt, dass diese emotionalen Vorgänge durchaus nicht nur von den Textinhalten selbst, sondern auch von eher formalen Eigenschaften der Texte beeinflusst werden. So reagieren wir auf einen handschriftlich "hingeschmierten" Text anders als auf einen gedruckten, auf einen deutlich gesprochenen anders als auf einen, der

aufgrund sprachlicher Nachlässigkeiten kaum verständlich ist.

Lesen ist ein flexibler Prozess, der nach der Formel: “so extensiv wie möglich und so intensiv wie nötig verläuft”. Lesen ist eine der rezeptiven Fertigkeiten, die beim Erlernen einer Fremdsprache wichtig ist.

In vielen Kulturkreisen und bei vielen Fremdsprachen ist Lesen die einzige Motivation, um eine Fremdsprache zu lernen.

Besondere Bedeutung kommt dabei dem voraussagenden Lesen zu, d.h. dem Aufbau von Hypothesen in Bezug auf den Inhalt des Textes. Wenn ein Leser einen Text nach der oben wiedergegebenen Formel rezipiert, heißt das, dass er nicht alles zu verstehen braucht, sondern nur das Wichtigste. Er muss über sogenannte heuristische Strategien verfügen, um einen Text entschlüsseln zu können. Das aber muss dem Studenten anhand von konkreten Übungen verdeutlicht werden. Dazu kann man folgende Lesestrategien anwenden: 1. Der Student sucht im Text: Internationalismen, Eigennamen, Ortsnamen, Zahlen, Daten, frequente Wörter usw.; 2. Ausgehend vom Titel /Untertitel, versucht er Hypothesen in Bezug auf den Textinhalt zu stellen, berücksichtigt Bilder und Illustrationen bei einer Hypothesenbildung ebenso wie typographische Merkmale und außerdem mobilisiert er mutter- und fremdsprachliche Kenntnisse.

Der Student muss anhand von längeren Texten lernen, Wichtiges von weniger Wichtigem zu unterscheiden. Bei Sachtexten ist diese Unterscheidung einfacher als bei literarischen. Der Leser muss die Frage beantworten, was er vom Text wissen möchte, welche Informationen für ihn, für sein Leseziel, wichtig sind. Dazu bieten sich folgende Übungsmöglichkeiten an:

- Unterstreichen der wichtigsten Informationen
- Herausschreiben der Schlüsselwörter an den Rand
- Die Diskursstruktur des Textes mit Hilfe von Stichwörtern und Pfeilen am Rand veranschaulichen
- W-Fragen: Anhand der Fragen “wer macht was, wann, wie, wo und

warum?“ werden die Studenten auf die zentralen Aussagen eines Textes aufmerksam gemacht.

Lesen ist eine aktive Auseinandersetzung des Lesers mit dem vom Autor im Text versprochenen Wissen. Im Verlauf der Textverarbeitung trägt der Leser sein in Form von Schemata organisiertes Sach- und Handlungswissen an den Text heran und verknüpft es mit den dort präsentierten Wissensstrukturen. Die daraus resultierende Rekonstruktion der Mitteilung des Autors ist das Ergebnis von parallel verlaufenden Verarbeitungsschritten, die wechselseitig vom Text und vom Leser initiiert werden. Sein Wissen ermöglicht es dem Leser, aufgrund von Teilinformationen, die er dem Text entnommen hat, Erwartungen über die sprachliche und die inhaltliche Ausgestaltung nachfolgender Textteile aufzubauen. Er antizipiert bestimmte Informationen, aktiviert dafür relevante Schemata und nutzt diese zu gezielter und damit rationeller Verarbeitung. Dieses Wechselspiel des Hypothesenbildens und -überprüfens kennzeichnet alle Elemente im Leseprozess, sowohl die subsemantischen als auch die semantisch-syntaktischen und die satzübergreifenden.

Der Leseprozess wird vom Leser kontrollierend begleitet und bei Störungen in seinem Verlauf unter Einsatz von Strategiewissen korrigiert. Lesen ist also kein bloßes Reagieren auf den Stimulus Text. Es ist eine Form sprachlichen Handelns mit allen Charakteristika menschlicher Handlungen.

Der Prozessverlauf des Lesens ist nach bisherigen Erkenntnissen universell, d.h. es kann davon ausgegangen werden, dass die beschriebenen Verlaufscharakteristika auch für das fremdsprachliche Lesen gelten. Aus dem Gesagten lässt sich eine schematische Übersicht über die unterschiedlichen Phasen und Teilprozesse in Lesehandlungen erstellen.

Auf dieser Grundlage, unter Berücksichtigung von Lernervoraussetzungen und unterschiedlichen Rahmenbedingungen, lassen sich die Richt- und Grobziele eines fremdsprachlichen Leseunterrichts aufstellen:

1.Richtziel

Entwicklung, Verbesserung und Übung fremdsprachlicher Lesefähigkeit als wesentliche Teilkomponente des Fremdsprachenunterrichts.

2. Richtziel

Befähigung der Lerner zur individuellen Weiterentwicklung ihrer Lesefähigkeit außerhalb des Unterrichts. Die Entwicklung, Verbesserung und Übung der in den Lesephasen und Leseteilprozessen erforderlichen Fähigkeiten bestimmen die Grobziele, die mit den jeweiligen Übungsformen verfolgt werden. Sie werden deshalb im Folgenden nicht mehr gesondert genannt. Ebenso wird dort, wo sich entsprechende Übungen zwangsläufig aus der Grobzielsetzung anbieten, auf die Skizzierung verzichtet.

Ist eine Sprecherin oder ein Sprecher für uns sichtbar (persönlich oder in Film und Fernsehen), dann hat auch der visuelle Eindruck auf unsere Textaufnahme und Textbewertung einen nicht geringen Einfluss. Umgekehrt hat wohl schon mancher die Erfahrung gemacht, dass man sich beim Lesen geschriebener Texte ein "Bild" des Autors macht, das sich nicht selten als erheblich korrekturbedürftig herausstellt, wenn man diesem Autor dann wirklich begegnet.

Hören ist eine andere rezeptive Fertigkeit, die sehr wichtig beim Erlernen einer Fremdsprache ist. Das erste Ziel ist das Hörverstehen eines Textes. Beim Hörverstehen unterscheidet man zwei Aktivitäten: die direkte face-to-face Kommunikation und die interaktionslose, indirekte Kommunikation.

Die direkte Kommunikation ist beschränkt zwischen Professor und Studenten und unter den Studenten selbst möglich und findet mehr in Ausnahmefällen außerhalb der Universität statt.

Die zweite Aktivität bietet über Hör- und Videokassetten, in einigen Ländern auch über Radio und Fernsehen, zahlreiche Möglichkeiten. Der Student kann sich spontane Gespräche, Interviews, Diskussionen, Reportagen, Nachrichten, Hörspiele, Songs und Lieder usw. anhören. Hörtexte sollen auch landeskundliche Informationen enthalten und mitteilen.

Die fremdsprachliche Hörsituation wird durch weitere Differenzierungen charakterisiert, die im Folgenden dargestellt werden.

Die gesprochene Sprache, die gehört wird, kann spontan oder nichtspontan sein. Beispiele für spontan gesprochene Sprache sind freier Dialog, freier Monolog, ein Gespräch mit mehreren Teilnehmern usw. Die spontanen, unvorbereiteten Situationen sind für das Training des Hörverstehens weniger geeignet als spontan gesprochene, aber vorbereitete Textsorten, wie z.B. Interviews.

Die Sprache kann authentisch oder nichtauthentisch sein, d.h. sie ist dem realen Kontext einer fremden Kultur entnommen, oder sie ist didaktisch aufbereitet mit Blick auf den Spracherwerbsprozess (bearbeitet, vereinfacht, innerhalb bestimmter struktureller und lexikalischer Grenzen verfaßt, mit grammatikalischen Schwerpunkten).

Hörverstehen, das ist einerseits eine sprachliche Aktivität, die in engem Zusammenhang steht mit dem Sprechen. In der direkten Kommunikation ist es Bestandteil des fremdsprachlichen Interaktionsvorgangs. Andererseits kann Hörverstehen eine isolierte Aktivität sein: in der indirekten Kommunikation, vermittelt durch Medien wie Radio und Fernsehen, ist es eine eigenständige Fertigkeit, die die Teilnahme an der fremden Kultur ermöglicht.

Hinzu kommen weitere Differenzierungen, die die fremdsprachliche Hörsituation charakterisieren: Die gesprochene Sprache, auf die das Hörverstehen zielt, kann spontan oder nicht-spontan sein. Die Hörsituation kann außerdem authentisch oder nicht-authentisch sein, d.h. sie gehört entweder in den realen Kontext einer fremden Kultur, oder sie entsteht im didaktisch gelenkten Spracherwerbsprozess mit künstlichen, nicht von "native speakers" für "native speakers" produzierten Materialien.

Das Hörverstehen ist ein komplexer Prozess, in dem verschiedene Komponenten zusammenwirken:

- die auditive Komponente, die das Wahrnehmen der akustischen Signale

und die Diskriminierung der einzelnen Phoneme, Morpheme, Wörter und Sätze mit ihren prosodischen Elementen wie Intonation und Rhythmus umfasst;

- die semantische Komponente, die das Sinnverstehen von Lexemen, Wörtern und Wortkombinationen beinhaltet;

- die syntaktische Komponente, die in dem Beziehungserfassen der Wortketten, dem Durchschauen der Textorganisation, d.h. der Abhängigkeit der einzelnen Satzteile voneinander, besteht;

- die pragmatische Komponente, die die Funktionsbestimmung der Sätze in ihrem kommunikativen Kontext, d.h. das Erkennen von Sprechsituation und Sprechintention bewirkt;

- die kognitive Komponente, die auf den Kenntnissen der Textverarbeitung gesprochener Sprache, sowie der Differenzierung ihrer spezifischen Textsorten und deren syntaktischen und lexikalischen Besonderheiten beruht.

Lernziel ist andererseits auch die Fähigkeit zur Teilnahme an der indirekten Kommunikation: Vorträge oder Medien verstehen, die Informationen entnehmen und verwerten, situative und soziale Bedingungen erfassen zu können.

Die Hörverstehensstrategien stehen im Zusammenhang mit den einzelnen Komponenten des Perzeptionsprozesses. Sie lassen sich beschreiben als:

- Diskriminierung und Identifizierung von akustischen Signalen,
- Antizipieren von lexikalischen Elementen und Kollokationen,
- Assoziieren von thematisch gebundenen Wortfeldern,
- Selektieren von Schlüsselworten und -begriffen,
- Analysieren von Kernstrukturen und Textreferenzen, Kombinieren von Sinnzusammenhängen.

Diese einzelnen Strategien lassen sich durch Lenkung des Hörprozesses mit Hilfe von Übungen entwickeln. Dabei muss zwischen Übungen zur Lenkung der Hörerwartung und Übungen zur Kontrolle des Hörprozesses unterschieden

werden.

Die meisten Übungsformen können sowohl für nicht-authentische Hörtexte als auch für authentische Texte verwendet werden.

Für die Übungen zum Hörverstehen sind technische Hilfsmittel (Tonkassetten, Video) unerlässlich. Eine zunehmende Rolle spielt dabei die Videokassette, deren Bilder insbesondere bei der Situations- und Intentionsbestimmung eine wichtige Hilfe darstellen.

Die Frage, ob gesprochene und geschriebene Texte sich grundlegend unterscheiden, ob sie sich bis zu einem gewissen Grade oder gar nicht unterscheiden, ist im Hinblick auf die Anforderungen, die an den Leser/Hörer gestellt werden, von großer Bedeutung. Ihre Beantwortung entscheidet mit darüber, ob und inwieweit Lesen und Hören integrativ geschult werden können.

Grundlage des aktiven Beitrages von Hörer und Leser sind natürlich Sprachkenntnisse, denn ganz ohne sie wäre niemand in der Lage, einen gesprochenen oder geschriebenen Text zu verstehen. Laute und Schriftzeichen müssen korrekt identifiziert werden. Je mehr Vokabeln einer Sprache man beherrscht, je besser man sich in ihrer Grammatik auskennt, desto weniger Mühe wird man mit dem Textverstehen haben, wobei Vokabelkenntnisse eindeutig der wichtigere Faktor sind. Dabei geht es allerdings nicht um produktive, sondern um rezeptive Kenntnisse, also um diejenigen, die uns befähigen, z.B. nach der auditiven oder visuellen Wahrnehmung eines Wortes möglichst automatisch seine Bedeutung abzurufen.

Das so wünschenswerte Phänomen der Automatisierung ist natürlich nicht nur auf der lexikalischen Ebene von Bedeutung. Schon die Identifikation von Sprechlauten und Schriftzeichen ist, wenn diese uns geläufig sind, ein automatischer Vorgang ebenso wie die Einbeziehung prosodischer Elemente in den Verstehensvorgang beim Hören. Sogar Fehlendes (etwa einen unleserlichen Buchstaben, ein nur undeutlich gehörtes Wort) ergänzen wir oft automatisch, ohne uns dieser Tatsache bewußt zu werden.

Dem Leseverstehen und dem Hörverstehen fällt im Kommunikationsprozess eine zentrale Rolle zu: es umfasst die Wahrnehmung, das Verstehen und die Interpretation. Diese sind die Voraussetzung für jegliche Interaktion. Deshalb zählen das Leseverstehen und das Hörverstehen in der Fremdsprachendidaktik zu einer der Basisfertigkeiten, die die Grundlage für den Spracherwerbsprozess bilden. Das Hauptlernziel der Entwicklung dieser Fähigkeiten ist die Teilnahme an der direkten Kommunikation.

BIBLIOGRAFIE

1. Neuner, G./Hunfeld, H. (1993): *Methoden des fremdsprachlichen Deutschunterrichts. Eine Einführung*. Berlin: Langenscheidt.
2. Neuner, G./Krüger, M./Grewer, U. (1981): *Übungstypologie zum kommunikativen Deutschunterricht*. Berlin/München: Langenscheidt.
3. Trim, J./North, B./Coste, D./Sheils, J. (2001): *Gemeinsamer europäischer Referenzrahmen für Sprachen: lernen, lehren, beurteilen*. Straßburg: Europarat.
4. Wienold, G. (1973): *Die Erlernbarkeit der Sprachen. Eine einführende Darstellung des Zweisprachenerwerbs*. München: Kösel.

УДК 37.091.31

Шевченко Олена, Лещенко Тетяна
Полтавський державний медичний університет,
Полтава, Україна

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ МОБІЛЬНОГО НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

У статті висвітлено проблему застосування мобільного навчання в освітньому процесі: зарубіжний досвід. Акцентовано на потребі педагогічно вмотивованого й раціонального впровадження мобільного

навчання у вишівській навчальний процес. У процесі дослідження зарубіжного досвіду застосування мобільного навчання в освітньому процесі обґрунтовано необхідність і цінність такого застосування. Навчання з активним використанням інформаційно-комунікаційних технологій у майбутньому буде тісно пов'язане з розвитком та розповсюдженням мобільних засобів зв'язку, навчальних програм та додатків, використанням технології жестикуляційного інтерфейсу, що дозволить підвищити якість освіти та розширити її можливості.

Ключові слова: Інтернет, освітній процес, мобільне навчання.

Shevchenko Olena, Leshchenko Tatiana

Poltava State Medical University, Ukraine

MOBILE LEARNING IN THE EDUCATIONAL PROCESS: INTERNATIONAL EXPERIENCE

The article deals with the problem of using mobile learning in the educational process: foreign experience. The necessities of pedagogically motivated and rational introduction of mobile learning into the university educational process have been emphasized. In the process of researching the foreign experience of using mobile learning in the educational process, the necessity and value of such application is substantiated. Education with the active use of information and communication technologies in the future will be closely linked with the development and distribution of mobile communications, educational programs and applications using gestural interface technologies that will improve the quality of education and expand its capabilities. The article deals with the main trends and abstracts of foreign practice in the application of mobile learning in education.

Keywords: Internet, educational process, mobile learning.

Рівень розвитку технологій у галузі використання мобільних засобів зв'язку та мобільного Інтернету сприяє ефективній організації навчального процесу. Реформи, що відбуваються у вищій освіті, призводять до появи

нових методик навчання, зокрема і методики мобільного навчання. Проте, аналіз науково-методичної літератури вказує на необхідності проведення розвідок у даному напрямку, оскільки залишається дискусійним понятійний апарат, відбувається уточнення окремих компонентів методики мобільного навчання, досліджуються позитивні і негативні сторони використання мобільних пристроїв, розробляються та удосконалюються методики навчання із застосуванням мобільного навчання.

Тому вбачаємо за необхідність розглянути основні тенденції та тези зарубіжної практики щодо застосування у навчанні мобільної освіти.

Аналітичне агентство Nielsen [6] провело дослідження, присвячене виявленню особливостей використання мобільних пристроїв жителями різних країн (у дослідженні брали участь жителі 10 країн світу) та склало докладну статистику. Результати дослідження показали, що практично у всіх країнах рівень проникнення мобільних телефонів досить високий. У більшості країн користувачі розумних мобільних телефонів – це молодь. Близько 1,0 млрд. жителів світу мають доступ до мобільного Інтернету, а один із п'яти користувачів використовує високошвидкісний доступ до мережі Інтернет, що базується на технології 4G.

У програмному документі «Мобільне навчання для якісної освіти та соціального включення» [9], який був опублікований Інститутом інформаційних технологій у навчанні при ЮНЕСКО, зазначається, що сучасний педагог має звертати особливу увагу на те, що мобільні засоби зв'язку мають значну популярність серед молоді та шукати шляхи їх використання у навчанні з метою оптимізації процесу викладання. Питання теорії та практики застосування мобільних пристроїв та мобільних освітніх ресурсів в освіті протягом останніх десятиліть активно обговорюються на різних наукових заходах: в Європі проводиться Міжнародні конференції «Мобільне навчання» (International Conference Mobile Learning), «MLearnCon». В Англії започаткували проєкт «The

Mobile Learning Network Project (MoLeNET – Система мобільного навчання)», мета якого полягає в поширенні технологій мобільного навчання, результатом якого стало створення єдиної віртуальної системи. У рамках цього проекту учасники проводять дослідження дидактичних можливостей різних мобільних засобів зв'язку. Другим великим зарубіжним проектом є американський проект «Mobile Learning Environment Project (Середовище мобільного навчання – The MoLE)», який об'єднує учасників з 22 країн світу, які впроваджують технології мобільного навчання у процес викладання різних дисциплін через використання єдиної платформи, що з'єднує мобільні освітні ресурси та методики їх освоєння. Значний інтерес становлять результати проекту «Mobile Technologies in Lifelong Learning: best practices (Мобільні технології в навчанні через все життя – MOTILL)», який реалізується на європейському просторі та досліджує дидактичні можливості мобільних засобів зв'язку та їх вплив на здобувачів освіти.

Єврокомісія заснувала проекти MOBLearn іMlearning. В Канаді створено Консорціум мобільного навчання (Them-LearningConsotrium), а в Австрії– державний стандарт на мобільне навчання. Корпорація Intel започаткувала проект «Навчання завжди та всюди» [5].

Масштабне використання мобільних пристроїв у процесі навчання детермінує необхідність розробки специфічного спрямування освітньої політики. У зв'язку з цим у багатьох країнах створюються громадські органи, такі як Канадський Консорціум мобільного навчання – MLearning Consortium, який об'єднав університети та найбільші компанії, результатом діяльності яких є створене середовище мобільного навчання, яке не залежить від простору та часу. MLearning поширюється завдяки розвитку технологій мобільного зв'язку, що базується на застосування мережі Інтернет, і в майбутньому може стати потужним засобом підвищення успішності навчання здобувачів освіти. Впровадження в систему сучасної

вітчизняної освіти такий вид електронного навчання як мобільне навчання ставить перед науковцями та практиками низку питань, які потребують свого вирішення [3]. По-перше, слід розглянути, що ж включає зміст поняття «мобільне навчання»; по-друге, необхідно дослідити які зміни слід запровадити у всі компоненти та рівні освітньої системи (теоретико-методологічні основи, цілі, зміст, засоби, методи, форми та види навчальної діяльності; по-третє, виявити дидактичні функції, властивості мобільних пристроїв та умови їх застосування у процес навчання.

У науковій літературі в даний момент існує кілька визначень та трактувань поняття «мобільне навчання», в основі даних визначень лежать або технологічні особливості, або дидактичні можливості даних пристроїв.

У рамках проєкту MoLeNet (www.molenet.org.uk) під мобільним навчанням розуміють процес використання портативних, бездротових, зручних та доступних мобільних пристроїв в освіті, з метою оптимізації та підтримки навчання, що дозволить здобувачу освіти спілкуватися, створювати або отримувати інформацію, а його діяльність стане ефективнішою. Отже, використання мобільних пристроїв в освіті дозволяє полегшити, підтримати, розширити можливості викладання та навчання, це означає, що мобільне навчання працює найкраще, коли є додатковим до основної форми.

Ми з погоджуємося з Т. Реккеданом [10], про те, що мобільні пристрої, що використовуються в процесі навчання, значно змінюють останнє у бік не тільки модифікації форм навчання та розширюючи просторові можливості організації процесу, а й розвитку нових форм пізнання та формування менталітету. Інтеграція мобільного навчання в сучасну систему освіти робить його своєчасним (just-in-time), достатнім (just enough) та індивідуалізованим (just-for-me). Саме ці характеристики і відрізняють мобільне навчання від традиційного електронного (e-learning) та змішаного навчання, що характеризуються мультимедійністю,

інтерактивністю, структурованістю.

Мобільне навчання є нова форма навчання, яка відрізняється від дистанційного, а технології мобільного навчання трансформують процес навчання і роблять реальним постулат про активну участь того, хто навчається у своїй власній освіті. Вчені С. Кумар, С. Геддес [6; 8] у своїх дослідженнях так само поділяють два типи навчання: мобільне та електронне (e-learning), відзначаючи, що мобільне навчання відрізняється доступністю за часом і в просторі, забезпечуючи постійний доступ до навчального матеріалу, що дозволяє сформувати у того, хто навчається, розуміння освіти як безперервного процесу, що супроводжує його протягом усієї життєдіяльності (life-long education).

У визначенні терміна «мобільне навчання» дане С. Геддесом [6] також відзначається можливість мобільного навчання впливати на поведінку та менталітет здобувача освіти. С. Кумар [8] зазначає, що мобільне навчання – це не процес перенесення навчальних матеріалів на невеликий екран та застосування мобільних пристроїв, а розробка інноваційних освітніх мобільних матеріалів, які освоюватимуться через запровадження інноваційних форм навчання: навчальний мікроблог, стрічка новин, курскасти та ін.

Компанія Bersin & Associates, яка займається дослідницькою та консалтинговою діяльністю у сфері послуг зв'язку, у своїх публікаціях стверджує, що M-learning сьогодні стає основним видом освіти. Основна причина – зручність для користувачів. Генеральний директор та президент Bersin & Associates Джош Берсін переконаний, що «мобільне навчання – це початок нової ери безпрецедентної швидкості, гнучкості та досягнень, які здатні надавати працівникам ключові знання і навички саме тоді, коли їм це необхідно» [4].

Модель мобільного навчання запропонували науковці Р. Горбатюк та Ю. Тулашвілі [3].

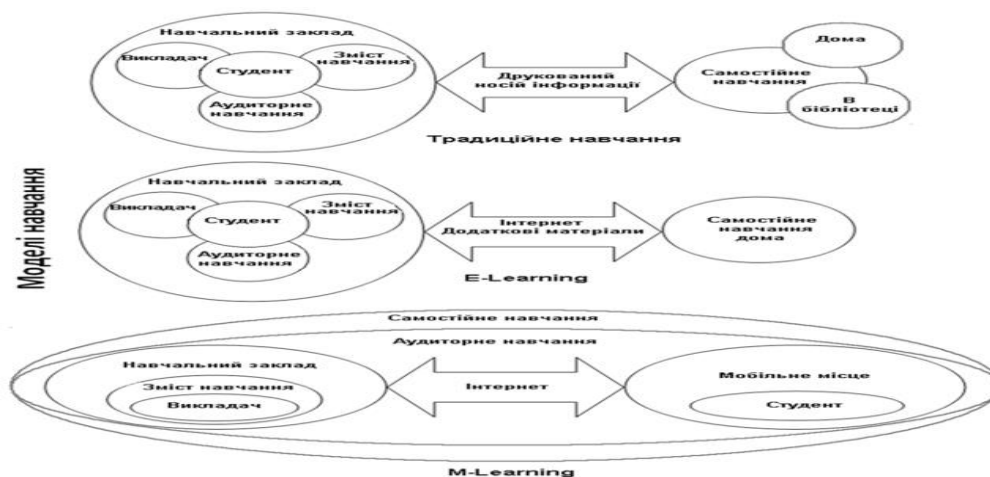

Рис.1. Модель мобільного навчання

Учені переконані, що найбільш динамічною та активною по відношенню до основного суб'єкта освіти є модель мобільного навчання.

Запровадження M-learning у системі вищої освіти дасть такі переваги [3]:

- суб'єкти навчання отримують змогу взаємодіяти між собою і викладачем у зручний для них час;
- застосовувати одні й ті ж самі прийоми навчальної діяльності в аудиторії та поза нею;
- безперервного обміну інформацією;
- використання мобільних пристроїв у будь-якому місці і в будь-який зручний час.

Опитування викладачів показало, що цей формат навчання змінює ставлення здобувачів до власної освіти, дозволяє їм розвивати аналітичне мислення, навички самоорганізації, саморозвитку, професійного становлення, вміння критичного аналізу отриманих знань та ефективного застосування їх на практиці [5].

Таким чином, мобільне навчання має високий дидактичний потенціал, а його технології, інтегруючись в освіту, створюють нову модель професійної підготовки.

Реалізація на практиці моделі мобільного навчання можлива за ефективного використання інтерактивних, інноваційних методів навчання, методів, заснованих на автономії здобувачів освіти. Слід зазначити, що найбільш перспективний шлях впровадження мобільних пристроїв у навчання полягає у грамотному поєднанні нових форм навчання (інтерактивні лекції, вебінари, симуляції, тренінги, дискусії), нових видів навчальних завдань (слайд-презентації, веб-проекти, навчальні подкасти) та традиційних. Таким чином, мобільне навчання в системі професійної освіти має будуватися на принципі інтерактивного керованого самонавчання, що дозволить знизити деструктивний вплив інформаційно-комунікаційних технологій на соціальну та когнітивну діяльність здобувача освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Варяница Л., Шевченко О., Петросова В. Цифрові інструменти Google для української освіти: використані можливості в умовах війни. Академічні візії. 2023. № 17. Режим доступу: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/229>
2. Голуб Т. Використання мобільних телефонів як спосіб активізації пізнавальної діяльності. Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/embed/01008zwd-c805.docx.html>
3. Горбатюк Р., Тулашвілі Ю. Мобільне навчання як нова технологія вищої освіти. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота» Вип. 27. С. 31–34.
4. Лещенко Т., Шевченко О. Можливості застосування мобільних технологій у навчанні української мови як іноземної. Медична освіта за новими стандартами: виклики та інтеграція в міжнародний освітній простір : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м.

Полтава, 30 березня 2023 р. Полтава, 2023. С. 144–147.

5. Шевченко О. М. Використання презентацій, електронних портфоліо і блогфоліо на заняттях української мови як іноземної: методичні принципи і критерії ефективності. Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський зб. наук. праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 56, т. 4. С. 150–155.
6. Geddes S. Mobile Learning in the 21st Century: Benefit for Learners. 2004.
URL: <http://knowledgetree.flexiblelearning.net.au/edition06/download/geddes.pdf>
7. Kukulska-Hulme A. Mobile Learning for Quality Education and Social Inclusion. UNESCO IITI. M., 2010.
8. Kumar S. Blackboards to Blackberries: Mobile Learning Buzzes across Schools and Universities. 2010.
URL: <http://www.learningsolutionsmag.com/authors/315/sesh-kumar>
9. Mobile Learning: What it is, why it matters, and how to incorporate it into your learning strategy. 2008. URL: <http://www.m-learning.org/knowledge-centre/whatismllearning>
10. Rekkedal T., Dye A. Mobile Distance Learning with PDAs. Mobile Learning: Transforming the Delivery of Education and Training. Ed. by M. Ally. 2009. URL: <http://www.aupress.ca/index.php/books/120155>

УДК 37.091.31

Шуневич Б., Поцілуйко М.

**Львівський національний університет природокористування,
м. Дубляни, Україна**

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ДРУГОКУРСНИКІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ І ТЕХНОЛОГІЇ»

Метою цього дослідження є опис перспективи використання студентами матеріалів українських платформ масових відкритих онлайн-курсів, ЮТюб (YouTube) каналів та інших електронних матеріалів як додаткових до основних матеріалів для організації самостійної роботи під час вивчення англійської мови та спеціальних дисциплін, які читають студентам другого курсу спеціальності «Інформаційні системи і технології» Львівського національного університету природокористування (ЛНУП) за цією спеціальністю, а також запропонувати шляхи поширення отриманих результатів дослідження серед другокурсників згаданої вище спеціальності і викладачів аграрних та інших закладів вищої освіти (ЗВО) України.

Запропонована студентам тема наукового дослідження дала можливість виявити сучасні електронні навчальні матеріали для самостійного вивчення деяких тем, розділів з цих дисциплін другокурсниками згаданої вище спеціальності, обмінятися цим досвідом зі студентами і викладачами інших ЗВО за допомогою виступів на українських і міжнародних конференціях, а також поширювати цю інформацію за допомогою блогів, листів розсилання, мережесвих спільнот та інших засобів поширення інформації, які можна організувати, наприклад, викладачами іноземних мов та кафедри «Інформаційні системи і технології» ЛНУП спільно з подібними кафедрами українських і закордонних ЗВО.

Ключові слова: *дистанційний курс, масові відкриті онлайн-курси, платформа «Прометеус», ІТ-спеціальність.*

Shunevych B., Potsiluiko M.

Lviv National Environmental University, Dublyany, Ukraine

**SELF-STUDY EDUCATIONAL MATERIALS FOR
THE SECOND YEAR STUDENTS OF
INFORMATION SYSTEMS AND TECHNOLOGY SPECIALITY**

The purpose of this study is to describe the perspective of students' use of materials from Ukrainian platforms of mass open online courses, YouTube channels and other electronic materials as additional to the main ones for organizing self-studying English language and special disciplines, which are read for the second-year students of the speciality "Information Systems and technologies" at Lviv National Environmental University, as well as to propose ways of disseminating the obtained research results among second-year students of the above-mentioned speciality and teachers of agricultural and other higher education institutions of Ukraine.

The topic of scientific research offered to students gave them an opportunity to discover modern electronic educational materials for self-studying some additional themes of disciplines by sophomores from the above-mentioned speciality, to exchange this experience with students and teachers of other higher education institutions by means of reports at Ukrainian and international conferences, as well as to spread the information with the help of blogs, newsletters, network communities and other means of disseminating information, which can be organized, for example, by teachers of foreign languages department and the "Information Systems and Technologies" department at our University together with similar departments of Ukrainian and foreign higher education institutions.

Key words: *distance course, massive open online courses, Prometheus platform, IT speciality*

Епідемія коронавірусу, а пізніше повномасштабна російсько-українська війна змусили всі освітні заклади України навчати дистанційно або поєднувати дистанційне і традиційне навчання, тобто впроваджувати комбіноване навчання.

Дистанційне і комбіноване навчання сприяють зміщенню акцентів основної ролі викладача і студента під час організації освітнього процесу. Зараз студент змушений, і має можливість, особливо за допомогою активного використання Інтернету, інформаційно-комунікаційних технологій, більше прагнути оволодіти необхідною для його майбутньої кваліфікації базою знань [2; 5], а викладач в основному стає консультантом студента у процесі засвоєння ним нових знань.

Останнім часом змінилися також акценти в організації наукової і методичної роботи викладачів і студентів. Наприклад, протягом трьох останніх років, на відміну від попередніх, наукова робота студентів спрямована нами на пошук додаткових друкованих і особливо електронних українських і закордонних навчальних матеріалів на додачу до обов'язкових матеріалів, відповідно до навчальних планів, робочих програм та ін., щоб студент був в епіцентрі сучасних досягнень у якійсь конкретній галузі знань, що стосується його майбутньої спеціальності. Описане дослідження стосується виявлення і використання нових електронних навчальних матеріалів з іноземних мов для спеціальності «Інформаційні системи і технології», а особливо для фахових дисциплін, які стосуються цієї спеціальності. Протягом 2020-2022 рр. такі дослідження стосувалися додаткових навчальних матеріалів для самостійної роботи студентів першого курсу, а в 2022-2023 рр., відповідно, – для другокурсників цієї та інших спеціальностей у Львівському національному університеті природокористування.

Результати дослідження, проведеного студенткою першого курсу у 2021-2022 рр. з цієї тематики, описані у тезах її доповіді на Міжнародному студентському науковому форумі у жовтні 2022 р. [4], а всі дослідження студентів, виконані під нашим керівництвом за 2020-2022 рр., – у доповіді в співавторстві на Міжнародній конференції у м. Фергані (Узбекистан) у листопаді 2022 р. [3].

Мета цього дослідження – *описати* перспективи використання студентами матеріалів української платформи масових відкритих онлайн-курсів «Прометеус» [1] та інших електронних матеріалів як додаткових до основних (друкованих та електронних навчальних посібників, курсів лекцій, дистанційних курсів та ін.) для успішного вивчення ними англійської мови та дисциплін, які читають студентам другого курсу ЛНУП за їхньою майбутньою спеціальністю «Інформаційні системи і технології»; *запропонувати* шляхи поширення отриманих результатів дослідження серед другокурсників згаданої вище спеціальності і викладачів аграрних та інших ЗВО України.

У цій публікації описано одне із досліджень стосовно використання навчальних матеріалів для самостійної роботи студентів другого курсу з іноземної мови та фахових дисциплін, які стосуються спеціальності «Інформаційні системи і технології».

Другокурсники згаданої вище спеціальності ЛНУП вивчають 14 дисциплін, серед яких 4 загальної підготовки: іноземна (англійська, німецька) мова, математика, правознавство, фізичне виховання і 10 дисциплін фахової підготовки.

У процесі дослідження виявлено, що серед навчальних матеріалів з англійської мови на платформі «Прометеус», додатковими для самостійного вивчення можуть бути деякі теми, лексичний і граматичний матеріал онлайн-курсу «Англійська для STEM (наука, техніка, інженерія та математика)» [1], а також лексичні і граматичні вправи, запропоновані українськими і закордонними авторами та розміщені в ЮТюб каналах.

Доповідь буде супроводжуватися демонстрацією виявлених додаткових матеріалів до обов'язкових, за дисциплінами і темами, для самостійної роботи студентів з дисциплін фахової підготовки.

Висновки. Запропоновані студентам теми досліджень дали можливість виявити сучасні електронні навчальні матеріали для кращого

самостійного вивчення окремих тем дисциплін в процесі навчання, обмінятися цим досвідом зі студентами інших ЗВО за допомогою виступів на конференціях.

На нашу думку, крім доповідей на студентських і викладацьких українських і міжнародних конференціях, матеріали дослідження потрібно поширювати за допомогою блогів, листів розсилання, мережевих спільнот та інших засобів поширення інформації, які можна організувати, наприклад, викладачами іноземних мов та кафедри «Інформаційні системи і технології» ЛНУП спільно з подібними кафедрами українських і закордонних ЗВО.

Матеріали досліджень студентів можуть бути використані викладачами під час планування навчального процесу у майбутньому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Прометеус. URL: <https://prometheus.org.ua/>
2. Шевченко О.С., Говардовська О.О., Погорєлова О.О., Степаненко Г.Л., Овчаренко І.А., Малахова Д.О. Особливості проведення лекцій у дистанційному режимі: погляд студентів. *Актуальні питання лінгвістики, професійної лінгводидактики, психології і педагогіки вищої школи: збірник статей VI Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Полтава, 25-26 листопада 2021 р.). Полтава : Вид-во “Астрая”, 2021. С. 338-341.
3. Шуневич Б., Рак Н. Сучасний відбір навчальних матеріалів для студентів закладів вищої освіти. Фергана 2022. *International scientific conference «Information technologies and management in higher education and sciences» : conference proceedings* (November 28, 2022. Fergana, the Republic of Uzbekistan). Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2022. Part 3. P. 376-380.
4. Potsiluiko M. Application of the *Prometheus* platform online courses,

YouTube channels for studying disciplines in specialty "Information systems and technologies". *Студентська молодь і науковий прогрес в АПК: тези доп. Міжнар. студ. наук. форуму*, 4 – 6 жовтня 2022 року. Львів, 2022. С. 569.

5. Tsai, Y. H., Lin, C. H., Hong, J. C., & Tai, K. H. The effects of metacognition on online learning interest and continuance to learn with MOOCs. *Computers & Education*, 2018. 121, 18–29. URL: <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2018.02.011>

UDC 378(543) =1

Yadav Hitesh

Poltava State Medical University,

Poltava, Ukraine

DIVERSITY OF LANGUAGES IN INDIA

The article monitors many sorts of languages in India. Languages are spoken differently in different regions. Previously, the states of India were identified by the languages of that region. In this article, the author goes into great detail about the origin of language and the person who played an important part in unifying India's state and surrounding states, as well as providing statistical data on the mother tongue.

Key words: *linguistic, diversity, recognize, speaking, multilingualism, mother tongue*

India is appropriately regarded as a polyglot country- a country with multiple languages. In 1947 after the freedom of India from British rule, there are many states. These states are brought together to form the union of India in part thanks to the efforts of the former home minister Sardar Vallabh Bhai Patel. The Indian Constitution, which was approved on November 20, 1949, and came into force on January 26, 1950, outlined the country's union and included

new states and union territories. The states are linguistically rationalized in 1950. The right to defend minority languages and the right to preserve ancient scripts and civilizations were included in the Indian Constitution. The Constitution assigns a special officer to survey the minority group's language use and motivate them to maintain their native tongue.

According to A.R. Desai, "India presents a spectacle of a museum of tongues". While the famous linguist Grierson has noted in his "Linguistic Survey of India" that India has 179 languages and 544 dialects, the 1971 census reported 1652 languages in India as the mother tongue. The majority of the languages are spoken in North India. However, not all of these languages are evenly spread; although some are spoken by millions of people, many are tribal dialects with less than one percent of the overall population speaking them.

The states were recognized linguistically in 1950. As a result, the residents of a certain state speak a specific language. Even though, the Indian constitution recognizes eighteen main languages. Assamese, Bengali, Gujarati, Hindi, Kannada, Kashmiri, Malayalam, Marathi, Oriya, Punjabi, Sanskrit, Sindhi, Tamil, Telegu, Urdu, Manipuri, Nepali, and Konkani are the eighteen legally recognized languages. These languages are divided into three families: Indo Aryan, Dravidian, European, Austric, and Sino-Tibetan.

The use of one's native tongue in business, education, and other areas of public communication has primacy under India's pluralistic language policy. To put the language policy into practice and keep an eye on it, the Ministry of Human Resource Development established the Language Bureau.

The Indo-Aryan speech family includes Hindi, Urdu, Punjabi, Assamese, Bengali, Oriya, Gujarati, Marathi, and Kashmiri. Dravidian languages contain four Southern languages: Tamil, Telegu, Kannada, and Malayalam. Central Indian tribes speak Austric languages, whereas tribes in north-eastern India speak Sino-Tibetan languages.

Although Hindi is now the official language of India, English remains an associate language. According to the 1991 census, Hindi is spoken by 247.85 million people, followed by Telegu, which is spoken by 72.08 million. Bengali ranks third with 71.78 million people. The Marathi language follows (67.26 million). Tamil is spoken by 60.60 million people. Urdu and Gujarati have 46.11 million and 41.37 million speakers, respectively. Malayalam is spoken by 35.32 million people. Kannada-speaking people number 34.78 million. Oriya is spoken by 31.79 million Indians, whereas Bhojpuri is spoken by 23.11 million. Punjabi is spoken by 22.41 million people, whereas the other languages are spoken by one million to twenty million people.

Table 1
Mother Tongue Statistics 1991

<i>Language</i>	<i>Persons who Returned the Language as Their Mother Tongue</i>	<i>Percentage to Total Population</i>
1. Hindi	33,72,72,114	39.85
2. Bengali	6,95,95,738	8.22
3. Telugu	6,60,17,615	7.80
4. Marathi	6,24,81,681	7.38
5. Tamil	5,30,06,368	6.26
6. Urdu	4,34,06,932	5.13
7. Gujarati	4,06,73,814	4.81
8. Kannada	3,27,53,676	3.87
9. Malayalam	3,03,77,176	3.59
10. Oriya	2,80,61,313	3.32
11. Punjabi	2,33,78,744	2.76
12. Assamese	1,30,79,696	1.55
13. Sindhi	21,22,848	0.25
14. Nepali	20,76,645	0.25
15. Konkani	17,60,607	0.21
16. Manipuri	12,70,216	0.15
17. Kashmiri	38,79,584	0.46
18. Sanskrit	49,736	0.01

The table shows the figures of mother tongue statistics (source - mother tongue statistics, 1991).

The country's multilingualism influences every aspect of its national life. The linguistic problem has now gotten so severe that it poses a danger to national integration. Linguistic conflicts are frequently reflected in bilingual boundaries. The villages are separated into two groups based on their native languages, Marathi and Konkani. There is a tug of war in Belgaum between Marathi and Kannada-speaking people; Assam is challenged by Bengali and Assamese. Bihar and Uttar Pradesh are not immune to language issues. Their dispute persists among the Urdu, Hindi, and Oriya language communities, as well as among Urdu and Hindi speaking individuals. It has also been requested that English be included in the Constitution's Eighth Schedule. Of course, English is a wonderful language, but the problem is that no nation is capable of becoming big with the support of a foreign language since a foreign language fails to represent the local culture.

Furthermore, each of these 18 languages has a strong literary tradition; some Indian writers have achieved international acclaim by writing in English, not only on fiction but also on technical issues. It should be noted that linguistic variety may be found in all of the Indian Union's states. In fact, after India's independence, the states were reorganized based on language, but this reorganization did not eliminate the individual states' multilingualism.

Conclusions: India is a multilinguistic country in which different regions have different languages. The constitution of India recognizes 18 main languages. Every state has its mother tongue, and people living in India know at least two languages their mother tongue and the language of the region in which they are settled.

REFERENCES

1. <https://pib.gov.in/newsite/printrelease.aspx?relid=158532>

2. <https://www.yourarticlelibrary.com/essay/linguistic-diversity-in-india-2/47341> (accessed 15.04.23).
3. <https://www.yourarticlelibrary.com/essay/linguism-in-india/47354> (accessed 20.04.23).
4. <https://www.yourarticlelibrary.com/essay/diversity-of-india-racial-profile-linguistic-diversity-and-plurality-of-religions/41252> (accessed 24.04.23).

УДК : 378.016.018.43:004.738.057.2:81

Якимчук В.

**Буковинський державний медичний університет,
м. Чернівці, Україна**

ВИКОРИСТАННЯ TED TALKS ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ НАВИЧОК ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ

У статті досліджується використання платформи TED Talks під час занять з іноземної мови для студентів-медиків. Автор розглядає переваги використання TED Talks, які є короткими, захоплюючими та інформативними презентаціями, представленими провідними експертами у різних галузях, включаючи медицину. Студенти-медики отримують можливість покращити навички мовлення, розуміння та аудіювання, вивчати медичну лексику та термінологію в аутентичних контекстах, а також оновлювати свої знання про медичні тенденції та новітні дослідження.

Ключові слова: *TED Talks, студенти-медики, іноземна мова, професійні компетенції, мовні навички*

The article examines the use of the TED Talks platform during foreign language classes for medical students. The author reviews the benefits of using TED Talks, which are short, engaging and informative presentations by leading experts in a variety of fields, including medicine. Medical students get the

opportunity to improve their speaking, comprehension and listening skills, learn medical vocabulary and terminology in authentic contexts, and update their knowledge of medical trends and the latest research.

Keywords: *TED Talks, medical students, foreign language, professional competencies, language skills*

В сучасному світі, коли глобалізація стає все більш невід'ємною частиною нашого життя, знання іноземних мов стають дедалі більш важливими. Це особливо стосується медичної галузі, де міжнародний обмін знаннями та співпраця з колегами з різних країн стають життєвою необхідністю.

Студенти-медики, які прагнуть досягти успіху у своїй кар'єрі, повинні ефективно спілкуватися та розуміти іноземних пацієнтів, а також активно вивчати нові медичні дослідження та інновації. У цьому контексті використання платформи TED Talks може бути корисним інструментом для покращення навичок мовлення та розуміння іноземних мов студентами-медиками.

TED Talks – це серія коротких, інформативних та захоплюючих презентацій, які зібрали найкращих експертів з різних галузей науки, медицини, технологій, мистецтва та багатьох інших. Ці презентації доступні в різних мовах, що дозволяє студентам-медикам вивчати іноземну мову та одночасно збагачуватися новими знаннями з медицини. Варто підкреслити некомерційний, аполітичний та об'єктивний характер світового проекту TED, а також його основну мету, яка полягає в ефективному поширенні великих та значущих ідей. Ці цінності відображаються на офіційній сторінці проекту [5].

Зміст промов TED Talks відповідає загальним компетенціям CEFR (Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти) у межах людських знань про світ, міжкультурної взаємодії та здатності до навчання [2, с. 109]. Завдяки доступності TED Talks онлайн і на мобільних пристроях,

студенти-медики можуть використовувати їх у своєму навчанні та самостійному опрацюванні. Вони можуть переглядати відео презентацій, слухати викладення експертів та навіть взяти участь у спеціальних курсах або вебінарах, пов'язаних з медициною. Завдяки тому, що доповідачі TED Talks походять з різноманітних країн та не всі досконало володіють іноземною мовою, студенти можуть змінити своє ставлення до вивчення іноземної мови і підвищити їхню самооцінку як початківців вивчення іноземної мови [4, с. 44].

Одна із головних переваг використання TED Talks у заняттях з іноземної мови для студентів-медиків полягає в їх аутентичності та актуальності. Доповідачі TED Talks – це вчені, лікарі, дослідники та інші фахівці з першоджерелами знань у своїх галузях. Слухаючи їх презентації, студенти-медики отримують можливість почути реальні медичні терміни, професійну лексику та фразеологію, які використовуються у медичному середовищі. Це розширює їх словниковий запас і допомагає їм стати більш впевненими та ефективними комунікаторами у своїй майбутній медичній практиці.

Крім того, TED Talks пропонують різноманітні теми, що охоплюють всі аспекти медицини – від передових технологій та новітніх методик лікування до питань етики, спілкування з пацієнтами та міжнародної медичної співпраці. Це дає студентам-медикам можливість поглибити свої знання про медицину та розширити свій культурний та медичний горизонт. Використання TED Talks стимулює розвиток критичного мислення у студентів-медиків. Вони можуть аналізувати та обговорювати презентації, висловлювати свої думки, аргументувати свої погляди та сприймати нові ідеї. Також платформа допомагає створити мовне середовище, де студенти отримують можливість вдосконалити свої навички мовлення, розуміння та аудіювання.

Завдяки використанню реальних медичних контекстів, які

представлені у TED Talks, студенти-медики можуть навчатися використовувати медичну лексику та термінологію в аутентичних ситуаціях. Вони можуть спостерігати за мовними засобами та стилістичними особливостями, що використовуються професіоналами у медичній галузі. Це робить навчання мови більш цікавим та практичним для студентів. Серед недоліків платформи, вчені виокремлюють факт, що цей ресурс стане в нагоді студентам, які мають рівень, не нижчий ніж Intermediate [3, с. 214].

Необхідно зазначити, що успішне використання платформи TED Talks у заняттях з іноземної мови для студентів-медиків вимагає певної організації та підготовки викладача. Викладач може вибирати відео, які найкраще відповідають меті та потребам своїх студентів, розробляти завдання для розуміння та обговорення презентацій, а також стимулювати активну участь студентів у процесі навчання. Г. Корнюш стверджує, що “питання імплементації матеріалів платформи TED Talks активно розробляється сучасними зарубіжними викладачами-методистами, про що свідчать популярні дописи у блогах і статті в онлайн-виданнях.” [1, с. 24].

Отже, використання платформи TED Talks під час занять з іноземної мови для студентів-медиків є важливим інструментом, що допомагає їм розвивати не лише мовні навички, а й професійні компетенції. Цей підхід дозволяє студентам-медикам бути в курсі останніх тенденцій у медицині та спілкуватися з колегами з різних країн. Вони знаходяться в інтерактивному середовищі, де вони можуть не лише вдосконалювати свої мовні навички, але й засвоювати нові знання та ідеї, що є важливими для їхньої професійної майбутньої діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Корнюш Г. В. Можливості використання відеоматеріалів TedTalks у процесі викладання англійської мови у вищій школі. Педагогіка

- формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. № 66, Т. 2. 2019. С. 24–29 DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2019.66-2.4>
2. Кузан Г. С., Матвіїв-Лозинська Ю. О. Використання матеріалів лекцій TEDTalks для підвищення комунікативної компетентності студентів закладів вищої освіти. Наукові записки. Серія: Педагогічні науки, (183). 2019. С. 109–113. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2019-1-183-109-113>
 3. Нестеренко І. Використання платформи TedTalks для підвищення комунікативної компетентності студентів при вивченні іноземних мов. Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems. Вип. 64. 2022. С. 209–216. <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2022-64-209-216>
 4. Syafrizal, Syamsun, Tosi. Students' Perceptions of Using Ted Talks as a Media to Improving Speaking Skill. Tell: Teaching of English Language and Literature Journal. Vol. 11. No. 1. 2023. P. 37–45 DOI <https://doi.org/10.30651/tell.v11i1.14034>.
 5. TED: Ideas worth spreading. URL: [https:// www.ted.com](https://www.ted.com) (дата звернення 09.05.2023 р.)

ЗМІСТ

Ждан В., Дворник В., Аветіков Д., Беляєва О. Лекція: «академічний динозавр» чи «птах Фенікс»?.....	3
Baidi Ayman. Exploring the rich history of poetry in Arab and Ukrainian traditions: parallel themes.....	12
Barkovska A., Kostenko V. Dentist-patient communication in dental settings of Ukraine: common trends and challenges.....	16
Білоус О., Бицко Н. Лінгвістичний аналіз епонімів у медичному термінознавстві.....	22
Bourtal Yassir. The Arabic language: between the past and the present.....	26
Виклюк А.О. Семантичне поле «нейронаука» на матеріалі серіалу “Доктор Гауз”.....	29
Воробйова Л., Асатрян А. Причини появи неологізмів у сучасній англійській мові.....	34
Владимирова В.І. Огляд історичної динаміки розвитку науково-методичного пізнання.....	42
Navryshkiv N., Horodetska N., Hunia L. Factors contributing to the effective foreign language teaching.....	48
Гончарова Є., Беляєва О., Таран З. Вплив інноваційних методів навчання на формування позитивної мотивації до вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням.....	53
Гриценко І., Сологор І. Анімалістичний компонент у складі клінічних термінів.....	58
Гуня Л., Городецька Н., Гавришків Н., Турчин І. Укладання посібника агрономічного профілю за професійним спрямуванням.....	63
Гуцол М. Фасилітація як один із методів педагогічного навчання іноземних мов у закладах вищої освіти України.....	68
Дубневич Н., Турчин І. Social media integration in ubiquitous English learning tools: enhancing language acquisition.....	73
Ефендієва С., Таран С., Недосвітій Т., Пивоварова В. Використання інноваційних технологій у процесі викладання курсу фахової англійської мови для здобувачів освіти, які навчаються на освітньо-професійній програмі 226 «Фармація, промислова фармація».....	78
Znamenska I. Using of methodic approaches for mastering of compound medical terms.....	81
Іщенко О. Teaching the English language applying two main methods.....	86
Козуб Г. Монологічне мовлення як основа професійної компетенції майбутніх лікарів.....	90
Король Л., Черчата Л. Формування у студентів закладу вищої освіти компетенції академічного письма на заняттях з іноземної мови.....	97
Klaus Andrea, Lysanets Yuliia. Features of the academic essay from a multilingual perspective.....	102

Курило В., Юфименко В. Діяльнісна компонента в структурі іншомовної компетентності майбутніх фахівців зі стоматології.....	107
Лещенко Т., Юфименко В. Особливості мовленнєвого акту побажання в медичному дискурсі.....	113
Литовська О. Залучення засад second language acquisition у викладання латинської мови у медичних закладах вищої освіти.....	117
Луньова Т. Освітній потенціал британської різдвяної пантоміми для навчання англійської мови у вищій школі.....	123
Moreno Cristina Flores, Lysanets Yuliia. The functions of loanwords in travel writing.....	128
Наместюк С., Рак О., Полагнин А. Формування наукового мислення у студентів-медиків на заняттях з іноземної мови.....	132
Опур М., Panchyshyn S., Dobrovolska S. Micro-credentials: a new category in education.....	139
Пилипюк В., Бицко Н. Проблематика засвоєння терміноодиниць у сфері ботанічної номенклатури.....	144
Приходько Я., Ефендієва С. Проблематика перекладу англомовних текстів із медичною термінологією.....	148
Szaro Izabela. Eurosieroctwo a rozwój poznawczy, emocjonalny i społeczny	153
Синиця В., Беляєва О. Ад'єктивний компонент у складі латинських біномінальних назв рослин.....	166
Slipchenko L., Bieliciaeva O., Efendiieva S. Peculiarities of discussion-based learning and teaching for medical students.....	170
Стариченко В., Приходько Я. Деривація у процесі вивчення англійської мови та медичної термінології.....	173
Strakozhko I., Efendiieva S. Acronyms in medical terminology: balancing efficiency and clarity in healthcare communication.....	178
Стегніцька Л., Никіфорчук Ж. Роль електронних посібників в оптимізації навчального процесу.....	181
Таран З. Особливості викладання латинської мови у педагогічних університетах.....	187
Христич Н. Лінгвістичні особливості англійських медичних текстів.....	192
Hristea Mihaela Die Rolle der Entwicklung der rezeptiven Fertigkeiten im Fremdsprachenunterricht.....	197
Шевченко О., Лещенко Т. Зарубіжний досвід застосування мобільного навчання в освітньому процесі.....	206
Шуневич Б., Поцілуйко М. Навчальні матеріали для самостійної роботи другокурсників спеціальності «Інформаційні системи і технології	214
Yadav Hitesh. Diversity of languages in India.....	220
Якимчук В. Використання TED Talks для покращення навичок іноземної мови студентів-медиків.....	224